Kansainvälinen pelastuskoirakokeiden koeohje

FCI:n hallituksen hyväksymä 24.9.2024
IRO:n valtuuston hyväksymä 26.10.2024
Suomen Palveluskoiraliiton hallituksen hyväksymä 29.10.2024
Suomen Kennelliiton hyväksymä 3.12.2024
Koeohje tulee voimaan 1.4.2025
Suomen Kennelliiton hyväksymä 2.9.2025 (Laviini ja mantrailing)
Koeohje tulee voimaan 1.1.2026 (Laviini ja mantrailing)

Johdanto

Tämän pelastuskoirakokeiden koeohjeen on laatinut FCI:n ja IRO:n pelastuskoirakomissio, ja sekä FCI:n hallitus, että IRO:n valtuusto ovat sen hyväksyneet.

Koeohje korvaa tähän saakka voimassa olleen FCI:n ja IRO:n pelastuskoirakokeiden koeohjeen.

Tähän ohjeeseen liitetty lajiohje on valmisteltu ja laadittu saksan kielellä. Muille kielille käännettyihin versioihin nähden sekä epäselvissä tapauksissa saksankielinen versio on määräävä.

Lajiohjeen ajantasaisuus sekä sen soveltamisesta saadut käytännön kokemukset käydään läpi aikaisintaan viiden vuoden kuluttua, ja tarvittaessa koeohjetta muutetaan, muokataan tai laajennetaan.

Muutokset edellyttävät FCI:n ja IRO:n vastaavien toimielimien virallista hyväksyntää. Tätä lajiohjetta tulee kaikkien kansallisten FCI:n ja IRO:n jäsenjärjestöjen noudattaa niiden järjestäessä SAR kokeita.

Se on tarkoitettu pelastuskoirien koulutuksen perustaksi kaikille pelastusorganisaatioille maailmanlaajuisesti.

Hälytystoimintaa varten tarkoitettuja soveltuvuustestejä säätelevät ja niistä vastaavat kansalliset ja kansainväliset hälytysorganisaatiot.

Suomenkielisen koeohjeen harmaalla pohjalla olevat tekstit eivät koske Suomessa järjestettäviä kokeita ja alleviivatut määräykset ovat voimassa vain Suomessa järjestettävissä kokeissa.

Suomessa koiran tulee suorittaa käyttäytymiskoe (FCI-BH) hyväksytysti ennen osallistumistaan kokeeseen.

Käyttäytymiskokeen (FCI-BH) osalta noudatetaan kulloinkin voimassa olevaa kansainvälistä koeohjetta.

Sisällysluettelo

1 Yleistä ... 4
1.1 Kokeiden tarkoitus ja järjestäminen ... 4
1.2 Lyhenteet ja määritelmät ... 5
2 Järjestäminen ... 6
2.1 Järjestäjää koskevat vaatimukset ... 6
2.2 Koevaatimukset koiranohjaajalle ... 7
2.3 Koevaatimukset koiralle ... 9
2.4 Suoritusjärjestelyt ... 12
2.5 Kokeen tuomari ... 12
2.6 Varoitus, keskeytys ja hylkäys ... 14
2.6.1 Varoitus ... 14
2.6.2 Keskeytys ... 14
2.6.3 Hylkäys ... 14
2.7 Seuraamukset ja muutoksenhaku sääntörikkomustapauksissa ... 15
3 Kokeen kulku ja arvostelu ... 15
3.1 Yleiset määräykset ... 15
3.2 Pistetaulukko ... 16
3.3 Suoritus ja arvostelu: tottelevaisuus ja ketteryys ... 17
3.3.1 Koiranohjaajan ja koiran arviointi ... 18
3.3.2 Liikkeen aloitus ja lopetus ... 20
3.3.3 Tottelevaisuuden ja ketteryyden liikkeet ... 20
3.3.4 Ilmoittautuminen ja sosiaalinen käyttäytyminen ... 21
3.3.5 Kytkettynä seuraaminen / vapaana seuraaminen ... 23
3.3.6 Liikkeestä istuminen ja luoksetulo ... 24
3.3.7 Liikkeestä istuminen ja luoksetulo ... 26
3.3.8 Asentojen vaihdot pöydällä (esikoe V) ... 28
3.3.9 Koiran kantaminen ja luovutus ... 29
3.3.10 Tasamaan nouto. ... 31
3.3.11 Kauko-ohjaus pöydät / laviinikoe reput/ämpärit ... 32
3.3.12 Paikallaolo häiriön alaisena ... 36
3.3.13 Tunneli (F, FL, T) ... 37
3.3.14 Kiinteän puusillan ylitys (F, FL, T) ... 38
3.3.15 Liikkuva tynnyrisilta (F, FL, T) ... 40
3.3.16 Tikapuut (F, FL, T) ... 42
3.3.17 Keinu (F, FL, T) ... 44

3.3.18 Hiihtoreitillä takana seuraaminen syvässä lumessa (L) 46
3.3.19 Kulkuneuvolla siirtyminen (L) 46
3.4 Suoritus ja arviointi: vainutyöskentely 47
3.4.1 Yleistä 47
3.4.2 Koiranohjaajan arviointi 48
3.4.3 Koiran arviointi 49
3.4.4 Ilmaisut 49
4. Jälki 54
4.1 Jälki esikoe V 58
4.2 Jälki A 59
4.3 Jälki B 60
5 Haku 61
5.1 Haku esikoe V 61
5.2 Haku A 62
5.3 Haku B 64
6. Raunio 66
6.1 Raunio esikoe V 67
6.2 Raunio A 67
6.3 Raunio B 68
7. Laviini 70
7.1 Laviini esikoe V 71
7.2 Laviini A 72
7.3 Laviini B 73
8. Mantrailing (MT) ..... **Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**
8.1 Mantrailing esikoe V 80
8.2 Mantrailing A 80
8.3 Mantrailing B 81

1 Yleistä

1.1 Kokeiden tarkoitus ja järjestäminen

Tarkoitus

Tässä koeohjeessa mainittujen pelastuskoirakokeiden tarkoitus on testata koirien kelpoisuutta pelastuskoiratoimintaan sekä koulutuksessa etenemiseen kunkin koelajin käyttötarkoituksen mukaisesti.

Hyväksytysti suoritettu koe on osoitus onnistuneesta pelastuskoirakoulutuksesta kyseisessä lajissa.

Se on perusta koulutuksen jatkamiselle kulloisessakin hälytysorganisaatiossa.

Hälytyskelpoisuus

Hälytyskelpoisuuden voivat määrittää ja myöntää ainoastaan hälytysorganisaatiot.

Kelpoisuudelle voidaan asettaa lisävaatimuksia, kuten tietyn kokeen säännöllinen uusinta, koiranohjaajalta vaadittavat lisätaidot, radioliikennekurssit, vuoristokurssit, ikärajat koiralle ja koiranohjaajalle, kuntotestit, varustevaatimukset, ensiapukurssit jne.

Suomessa käytetään viranomaisten kanssa sovittuja menettelytapoja koirakoiden hälytyskelpoisuuden todentamiselle.

Kokeiden järjestäminen

Pelastuskoirakokeita voidaan järjestää ympäri vuoden. Jollei ihmisten ja koirien turvallisuutta voida taata, on koe peruttava.

Suurtapahtumissa, kuten suurissa kokeissa tai kansallisissa ja kansainvälisissä mestaruuskilpailuissa, ovat kokeen tai kilpailun järjestelyihin liittyvät taktiset muutokset ja rajoitukset ovat mahdollisia ottaen huomioon osallistujamäärän ja aikataulun.

Pelastuskoirakokeiden kaikissa koelajeissa ja luokissa on mahdollista järjestää ainoastaan vainutyöskentely- ja tottelevaisuuskokeita. Tällöin toteutetaan vain yksi koeosa. Myös vain yhden koeosan sisältävät kokeet ja niiden pisteet sekä arvosana merkitään kilpailukirjaan lisähuomautuksella, että kokeessa testattiin ainoastaan yksi koeosa.

Esimerkki: RH-F B *...kokonaan suoritettu koe ja koulutustunnus*

RH-F B, N *...vain vainutyöskentely*

RH-F B, UO *...vain tottelevaisuus/ketteryys*

Koulutustunnusta ei koeohjeen tai näyttely- tai jalostustarkastussääntöjen tarkoittamalla tavalla myönnetä, vaan koulutustunnus edellyttää molempien koeosien (vainutyöskentely ja tottelevaisuus/ketteryys) suorittamista hyväksytysti.

Pelastuskoirakokeet tulee järjestää kokonaisena kokeena, joka sisältää kaikki kokeen osat. Pelastuskoirakokeen kaikissa koelajeissa ja -luokissa on mahdollisuus järjestää **myös osakokeita, jotka sisältävät joko vainutyöskentely- tai tottelevaisuusosuuden.** Myös vain yhden koeosan sisältävät **suoritukset** ja niiden pisteet sekä arvosanat merkitään kilpailukirjaan lisähuomautuksella, että kokeessa testattiin ainoastaan yksi koeosa.

Osakokeita voidaan järjestää ainoastaan koko kokeen yhteydessä.

Esimerkki kokeesta:

RH-F B …kokonaan suoritettu koe ja koulutustunnus

Lisäksi voidaan samassa tapahtumassa järjestää osakokeet:

RH-F B, N … vain vainutyöskentely

RH-F B, UO … vain tottelevaisuus/ketteryys

Osakokeiden koulutustunnusta ei koeohjeen tai näyttely- tai jalostustarkastussääntöjen tarkoittamalla tavalla myönnetä, vaan koulutustunnus edellyttää molempien koeosien (vainutyöskentely ja tottelevaisuus/ketteryys) suorittamista hyväksytysti samassa kokeessa.

1.2 Lyhenteet ja määritelmät

Järjestöt	**FCI**	Fédération Cynologique Internationale
	LAO	Kansallinen kennelkeskusjärjestö, joka on FCI:n jäsen
	IRO	Internationale Rettungshunde Organisation
	NRO	IRO:n alainen kansallinen pelastuskoirajärjestö
	SPKL	Suomen palveluskoiraliitto
Asiakirjat	**SAR**	Pelastuskoirakokeiden kansainvälinen koeohje
Kokeet	**RH-F**	Pelastuskoirien jälkikoe
	RH-FL	Pelastuskoirien hakukoe
	RH-L	Pelastuskoirien laviinikoe
	RH-MT	Pelastuskoirien mantrailingkoe
	RH-T	Pelastuskoirien rauniokoe

Koeluokat	**A**	Luokka A
	Osa A	Vainutyöskentely
	Osa B	Tottelevaisuus ja ketteryys
	B	Luokka B
	V	Esikoe (aiemmin soveltuvuuskoe)

2 Järjestäminen

2.1 Järjestäjää koskevat vaatimukset

Järjestämisoikeus

Kokeen järjestämisoikeuden voi myöntää järjestäjän kattojärjestö (FCI:n kansallinen maaorganisaatio tai IRO:n alainen kansallinen pelastuskoirajärjestö). Kaikkien FCI:n kansallisten maaorganisaatioiden tai IRO:n alaisten kansallisten pelastuskoirajärjestöjen on tunnustettava vastavuoroisesti koetulokset. Koe järjestetään vain, jos siihen osallistuu vähintään neljä eri koiranohjaajaa.

Kennelliiton hyväksymiin kokeisiin virallisuuden voi myöntää ainoastaan Kennelliiton jäsenjärjestö, jolle se kokeen hallintaoikeuden on antanut. Kaikki muut kokeet katsotaan epävirallisiksi, eikä niissä saavutettuja tuloksia tallenneta Kennelliiton jalostustietojärjestelmään, eivätkä ne oikeuta luokkanousuihin eivätkä valionarvoihin tai edustuspaikkaoikeuksiin.

Suomen Kennelliiton alaisissa kokeissa koe järjestetään vain, jos siihen osallistuu vähintään kaksi eri koiranohjaajaa.

Vaatimukset järjestäjälle

Järjestäjällä tulee olla käytettävissään kaikki järjestämisohjeessa mainitut henkilöt, välineet ja kulkuvälineet. Järjestäjä voi järjestää kokeen yksin tai yhdessä toisten järjestöjen kanssa.

Maalihenkilöt ja avustajat toimivat tuomarin apuna ja heidän on kaikissa tilanteissa noudatettava tuomarin antamia ohjeita. Maalihenkilöt ja avustajat, jotka eivät noudata tuomarin ohjeita esimerkiksi ilmaisutilanteessa, on vaihdettava ja heidän tilalleen otetaan uudet toimihenkilöt.

Koetoimitsija

Järjestäjällä on oltava käytössään joko oman yhdistyksen tai toisen järjestön pätevöity koetoimitsija. Koetoimitsija valvoo, että koe valmistellaan ja viedään läpi sääntöjen mukaisesti.

Kokeissa on käytettävä Suomen Palveluskoiraliiton (SPKL) pätevöimiä koetoimitsijoita.

Koetoimitsijan on varmistettava etukäteen, että suorituspaikat ovat koeohjeen mukaiset. Koetoimitsija on kokeen tuomarin käytettävissä koko kokeen ajan.

Määräajat Koetoimitsija huolehtii siitä, että kokeesta on ilmoitettu ajoissa ja asianmukaisesti koeohjeen mukaisissa toimielimissä.

Hallinto Kaikkien muodollisuuksien hoitamisesta vastaa koetoimitsija.

Muistilistan käyttäminen on suositeltavaa.

Henkilöstötarve Tarvittavien ja pätevien henkilöiden valinnasta vastaa koetoimitsija.

Aikataulu Ennen tapahtumaa laaditaan aikataulu, josta osallistujat näkevät omat suoritusaikansa. Aikataulu on lähetettävä kokeen tuomarille vähintään kolme päivää ennen kokeen alkua.

Aikataulua laadittaessa on otettava huomioon, että jokaisen koirakon samassa koelajissa ja -luokassa arvostelee sama tuomari, ja että tuomarin työskentelyaika päivässä saa olla enintään yhdeksän tuntia.

Arvostelulomakkeet Arvostelulomakkeet / koetulokset dokumentoidaan ja lähetetään eteenpäin kansallisten määräysten mukaisesti.

Osasuoritukset Tuomarikohtaista osasuoritusten enimmäismäärää 36 osasuoritusta päivän aikana on noudatettava:

☐ **Osa A - vainutyöskentely:**

Esikoe V	1 osasuoritus
Luokka A	2 osasuoritusta
Luokka B	3 osasuoritusta

☐ **Osa B - tottelevaisuus ja ketteryys:**

Esikoe V	1 osasuoritus
Luokka A	1 osasuoritus
Luokka B	1 osasuoritus

2.2 Koevaatimukset koiranohjaajalle

Ilmoittautuminen kokeeseen Koiranohjaajan tulee ilmoittautua kokeeseen oikeaan aikaan. Mikäli koiranohjaaja ei pysty saapumaan paikalle ajoissa, on hänen ilmoitettava tästä viipymättä koetoimitsijalle.

Koiranohjaajan tulee ottaa selvää ilmoittautumisajan päättymisestä.

Jokaisella kokeeseen osallistuvalla ohjaajalla on oltava kuhunkin koelajiin ja osasuoritukseen soveltuva varustus ja vaatetus.

Alku- ja loppuilmoittautuminen

Alkuilmoittautuminen kokeen tuomarille tapahtuu ennen ensimmäistä liikettä ja loppuilmoittautuminen viimeisen liikkeen jälkeen. Koira on tällöin kytkettynä perusasennossa ja sillä tulee olla (n. 1 metrin pituinen) talutin sekä kaulapanta.

Tunnus- ja muut valjaat jne. ovat sallittuja ainoastaan silloin, kun niitä edellytetään kyseisessä osasuorituksessa.

Koiranohjaajan on noudatettava koetoimitsijan ja kokeen tuomarin ohjeita.

Kunkin koirakon tulee suorittaa loppuun kaikki koeosat, vaikkei koirakko jossakin koeosassa olisi saavuttanut vähimmäispistemäärää.

Ohjaaja voi kokeen missä tahansa vaiheessa ilmoittaa luopuvansa ja keskeyttää kokeen.

Koe päättyy koetulosten julkistamiseen ja kilpailukirjan palauttamiseen.

Noudatetaan Kennelliiton muutoksenhakusääntöä. (Kennelliiton yleisiä kokeita ja kilpailuja koskevat säännöt ja ohjeet).

Mikäli koiranohjaaja joutuu poistumaan koepaikalta ennen kokeen päättymistä esimerkiksi sairauden, loukkaantumisen tai muun painavan syyn vuoksi, on tästä ilmoitettava koetoimitsijalle. Poistuminen muusta kuin perustellusta syystä johtaa hylkäämiseen ja merkitään kilpailukirjaan.

Eläinsuojelu

Järjestäjävaltion eläinsuojelulakeja sekä turvallisuus- ja ympäristömääräyksiä on noudatettava.

Koiran kaikenlainen pakottaminen on kiellettyä koko koetapahtuman ajan. Tämän vuoksi koiran liiallisesta painostamisesta tai kovakouraisesta käsittelystä sanktioidaan luvun 2.6 mukaisesti.

Jos SPKL:n jäsenjärjestön jäsen tai muu henkilö käyttäytyy kokeissa sopimattomasti esim. esiintyy päihtyneenä, arvostelee tuomaria, kurittaa omaa tai toisen koiraa tai toimii vilpillisesti, tulee kokeesta vastaavan tuomarin antaa tästä varoitus tai kokeeseen osallistujan kyseessä ollessa sulkea ao. henkilö pois kokeesta. Asiasta on tehtävä merkintä tuomarikertomukseen. Kokeesta pois suljettu osallistuja menettää kaikki kokeen aikana saavuttamansa tulokset.

Vastuut ja velvollisuudet

Koiranohjaaja on vastuussa itselleen ja koiralleen kokeen aikana mahdollisesti tapahtuvista vahingoista. Koiran omistaja on vastuussa kaikista henkilö- ja esinevahingoista, jotka hänen koiransa tai hän itse aiheuttaa.

Koiranohjaajan tulee tämän vuoksi ennen kokeen alkua esittää koetoimitsijalle todistus koiranohjaajalle ja koiralle otetusta vastuuvakuutuksesta.

Kennelliiton alaisissa kokeissa vastuukysymyksissä noudatetaan SPKL:n koesääntöä (Palveluskoirakoesääntö 4§).

Koiranohjaaja noudattaa kokeen tuomarin ja järjestäjän antamia ohjeita vapaaehtoisesti ja omalla vastuullaan.

Sallitut apuvälineet

Etsintätyöskentelyssä vainutyöskentelyn apuvälineinä ovat sallittuja seuraavassa lueteltavat välineet.

Pilli: Tuomarille on ennen työskentelyn alkua ilmoitettava kuuluvat vihellysäänet. Pilliä käytettäessä äänimerkin käyttö samaan käskyyn ei ole sallittu.

Vettä ja/tai sieni: Sallittuja tuomarin luvalla, jos ne olosuhteiden tai säätilan vuoksi ovat tarpeen – ei kuitenkaan välittömästi ilmaisun jälkeen tai sen aikana.

MT: GPS-laite, jos tuomarille ilmoitetaan tästä ennen testin alkamista.

Kielletyt apuvälineet

- GPS ja tallentavat laitteet (koiranohjaajalla) vainutyöskentelyn aikana, paitsi GPS MT:ssä.
- Motivaatioesineet
- Ruoka

2.3 Koevaatimukset koiralle

Vähimmäisikä

Koiran alaikärajat kussakin kokeessa ovat seuraavat:

<u>Suomessa suomalaiselta koiralta vaaditaan ensimmäisenä koesuorituksena käyttäytymiskoe (FCI-BH). Henkilön, jonka asuinpaikka on vakituisesti Suomessa, omistama, sopimuksen perusteella hallitsema, tai ohjaama koira katsotaan suomalaiseksi.</u>

Alaikäraja:	**Luokka V**	esikoe	**15 kuukautta**
	Luokka A	koe	**18 kuukautta**
	Luokka B	koe	**20 kuukautta**

Koiran on saavutettava vaadittu vähimmäisikä viimeistään koepäivänä.

Koiran tunnistaminen

Koira, jota ei voida tunnistaa tatuoinnista tai mikrosirusta, ei saa osallistua kokeeseen.

Osallistumisoikeus

Pelastuskoirakokeisiin saavat osallistua kaiken rotuiset ja kaikenkokoiset koirat, myös rekisteröimättömät.

<u>Lajeissa, joihin Kennelliitto on oikeuttanut osallistumisen rekisteröimättömillä koirilla, toimitaan Kennelliiton antamien ohjeiden mukaisesti.</u>

Sama koiranohjaaja voi osallistua yhtenä päivänä vain yhteen koetapahtumaan ja ohjata tapahtumassa enintään kahta koiraa. Sama koira voi suorittaa yhdessä koetapahtumassa enintään kaksi koetta. Edellisen kokeen tulee olla päättynyt ennen kuin seuraavan kokeen ensimmäinen koeosa voi alkaa.

<u>Koira saa samoissa kokeissa osallistua vain yhteen koelajiin ja -luokkaan</u>.

Osallistumisoikeus esikokeeseen: Ei vaatimusta.

(IRO:n alaisen kansallisen pelastuskoirajärjestön ja FCI:n kansallisen jäsenjärjestön määräyksiä tulee noudattaa!)

<u>Suomessa Kennelliiton alaisuudessa järjestettävissä kokeissa tulee noudattaa kaikkia sen kokeille asettamia sääntöjä ja ohjeita.</u>

Osallistumisoikeus luokkaan A: Saman koelajin hyväksytysti suoritettu esikoe.

Osallistumisoikeus luokkaan B: Vähintään 2 koetta saman koelajin luokassa A vähintään kokonaisarvosanalla ”hyvä” (H). Laviini: 1 koe laviini luokassa A vähintään kokonaisarvosanalla ”hyvä” (H).

Koekäyntien määrää luokissa ei ole rajattu.

Jos koira ei saa kokeesta hyväksyttyä tulosta, saa se osallistua saman lajin kokeeseen aikaisintaan viiden (5) päivän kuluttua.

Kahden hyväksytysti samassa lajissa luokassa A vähintään arvosanalla ”hyvä” (H) suoritetun kokeen jälkeen sama koira saa osallistua seuraavana päivänä saman lajin kokeeseen luokassa B, mikäli vähimmäisikävaatimus täyttyy.

Koiralla voi samassa koetapahtumassa olla vain yksi ohjaaja.

Tapahtumissa, joissa koirakot sijoitetaan paremmuusjärjestykseen, tulee koiran osallistua korkeimpaan luokkaan, jonka se kyseisessä lajissa on saavuttanut.

Juoksuiset nartut saavat osallistua kokeeseen, mutta ne on pidettävä erillään muista osallistujista, ja ne suorittavat oman osuutensa viimeisinä sikäli kuin se on mahdollista järjestää.

Tiineenä olevat nartut voivat osallistua kokeeseen kahdenteenkymmenenteenensimmäiseen (21) tiineyspäivään saakka (**<u>ensimmäisestä astutuksesta</u>**) ja seitsemänkymmenenviiden (75) päivän jälkeen synnytyksestä.

Sairaat, vammautuneet, loukkaantuneet ja mahdollisesti tartunnan saaneet koirat eivät saa osallistua kokeisiin eikä niitä saa tuoda koepaikalle.

Kilpailukirja

Jokaisella kokeeseen osallistuvalla tulee olla kansallisen järjestön myöntämä ja FCI:n kansallisen jäsenjärjestön tai IRO:n alaisen kansallisen pelastuskoirajärjestön hyväksymä kilpailukirja.

Kilpailukirja luovutetaan ennen kokeen alkua kokeen järjestäjälle. Kokeen järjestäjä kirjaa kilpailukirjaan kokeen tuloksen, jonka kokeen tuomari tarkistaa ja vahvistaa allekirjoituksellaan.

Ennen kokeiden alkua osallistujan on luovutettava SPKL:n hyväksymä virallinen kilpailukirja kokeiden järjestäjälle ja osoitettava osallistuvan koiran todellinen koeluokka sekä oikeutensa osallistua kyseiseen kokeeseen. Kirjaan merkitään saavutettu tulos, myös hylätty, jonka kokeesta vastaava tuomari varmentaa. Koiralla on oltava hyväksyttävä todistus voimassa olevista rokotuksista. Kirjassa on oltava vähintään 6 kk ikäisenä todettu eläinlääkärin merkintä kiveksistä, jolloin tarkastusta ei välttämättä tarvitse suorittaa.

Hylkäys sekä hylkäysperuste kirjataan kilpailukirjaan siitä kertovalla merkinnällä tai kansainvälisellä leimalla («dis»).

Rokotukset

Koetoimitsijalle on pyynnöstä esitettävä todistus kansallisten määräysten mukaisten rokotusten voimassaolosta (rokotustodistus). **Koiran on oltava rokotettu ja tunnistusmerkitty Kennelliiton määräysten mukaisesti**.

Yhteiskuntakelpoinen käyttäytyminen

Kokeen tuomari tarkkailee koiran käyttäytymistä ennen koetta sekä koko kokeen ajan.

Mikäli tuomari havaitsee koiran luonteessa selkeitä puutteita, on hänen keskeytettävä koe koiran osalta. Koiran aggressiivinen käyttäytyminen aiheuttaa hylkäyksen, josta on viipymättä ilmoitettava koetoimitsijalle.

Luonteen selkeitä puutteita ovat:

- aggressiivinen käyttäytyminen vieraita ihmisiä tai toisia koiria kohtaan
- koiranohjaajan luota tai suorituspaikalta poistuminen.

Koiran tottelevaisuus

Mikäli koira ei osoita riittävää tottelevaisuutta, ts. koiranohjaaja ei pysty pitämään koiraa hallinnassaan, antaa kokeen tuomari koiranohjaajalle kolme mahdollisuutta kutsua koira luokseen.

Tuomarilla on oikeus keskeyttää suoritus, jos koiran koulutustaso on selvästi puutteellinen, jos koira ei osoita riittävää työskentelyvalmiutta, jos koira ei selvästikään ole koiranohjaajan hallinnassa tai jos koiralla on selkeästi havaittavissa olevia fyysisiä rajoituksia.

Varustus

Tunnusvaljaat on sallittu lukuun ottamatta rauniokokeen raunioetsintäosuutta. Valot ja/tai kulkuset ovat sallittuja. Valoilla tarkoitetaan esim. vilkkuvaloja ja valotikkuja, jotka auttavat koiranohjaajaa näkemään koiran. Lamppuja tai kohdevaloja koiran suuntaamiseksi ei kuitenkaan saa käyttää.

Kaulapantana saa käyttää mitä tahansa tavanomaista kaulapantaa, joka ei kuitenkaan saa olla muunneltu. Kaulapanta on joko puettu koiralle tai ohjaaja pitää sitä mukanaan. Lääkinnälliset kaulapannat (esim. hyönteispannat) ovat sallittuja myös raunioilla, kunhan ne on väljästi kiinnitetty.

Kokeessa ei saa käyttää muita kaulaimia esim. punkki- tai lääkinnällisiä pantoja.

2.4 Suoritusjärjestelyt

Yleistä

Kokeen suorituspaikkojen tulee kaikissa osasuorituksissa olla koeohjeen mukaiset.

Kokeen järjestäjä ja tuomari päättävät saako osan A suorituspaikalle mennä muulloin kuin oman työskentelyn aikana.

Turvallisuus

Jotta onnettomuuksilta vältytään, tulee suorituspaikkojen ja esteiden vastata järjestäjämaan turvallisuusmääräyksiä. Kokeen tuomari voi tarvittaessa olla hyväksymättä suorituspaikkoja tai esteitä, mikäli katsoo ne koiranohjaajille tai koirille vaarallisiksi.

Avustajat

Avustajien on käyttäydyttävä koiran työskentelyn ajan neutraalisti ja oltava häiritsemättä koiraa.

2.5 Kokeen tuomari

Kokeissa tuomareina saavat toimia ainoastaan järjestäjän katto-organisaation (FCI tai IRO) hyväksymät, pätevöityneet tuomarit. Tuomarointiin sovelletaan järjestäjän katto-organisaation voimassa olevaa tuomariohjetta.

Kokeen tuomarin päätökset ovat lopullisia. Sääntörikkomustapauksissa on olemassa valitus- ja muutoksenhakuoikeus.

Odottamattomien tapahtumien sattuessa tuomari voi määrätä liikkeet tai koelajin uusittaviksi. Koiranohjaajalla ei kuitenkaan ole oikeutta vaatia uusintaa.

Tuomari ei voi toimia kokeessa tuomarina koiralle, jonka omistaja tai haltija hän on.

Suomessa noudatetaan Kennelliiton yleistä jääviyssääntöä.

Kokeen tuomarin tulee ennen kokeen alkua käydä läpi kaikki hänen vastuualueellaan olevat tehtävät – etenkin suorituspaikkojen varustamiseen liittyvät asiat – ja tarvittaessa yhdessä koetoimitsijan kanssa korjata puutteet. Jos korjausten tekeminen ei ole mahdollista, tekee kokeen tuomari päätöksen siitä, voidaanko koetta järjestää.

Tuomarin tulee kokeen/kilpailun aikana huomioida ja tarvittaessa puuttua tilanteisiin, jotka vaarantavat koiran hyvinvointia esimerkiksi fyysisen kykenemättömyyden, väsymisen tai sairastumisen takia. Edellä mainituissa tilanteissa tuomarin tulee keskeyttää koirakon suoritus.

<u>Koiran painostaminen suoritukseen, johon se ei kykene tai jota se ei halua suorittaa johtaa tuomarin huomautuksen jälkeen keskeytykseen.</u>

Kokeen tuomarilla tulee olla tehtävänsä edellyttämä varustus, joihin kuuluvat raunioilla kypärä ja turvakengät.

2.6 Varoitus, keskeytys ja hylkäys

Tiedoksianto

Tuomarin on ilmoitettava koiranohjaajalle varoituksesta, keskeytyksestä tai hylkäyksestä suullisesti välittömästi tapahtuman jälkeen.

2.6.1 Varoitus

Perusteet

- Tuomarin ohjeiden noudattamatta jättäminen.
- Koiran avustaminen tai koskettaminen kielletyllä tavalla vainutyöskentelyn tai tottelevaisuus- tai ketteryyssuorituksen aikana lukuun ottamatta kehuessa tai kiitettäessä.
- Epäurheilijamainen käyttäytyminen.
- Liikkeen tai liikkeen osan suorittamatta jättäminen.

Ensimmäisestä varoituksesta vähennetään 5 pistettä, ja toisesta varoituksesta kyseinen koeosa keskeytetään.

2.6.2 Keskeytys

Perusteet

- Koira poistuu suorituspaikalta eikä palaa koiranohjaajan luo kolmannellakaan käskyllä.
- Koira ei suorita kolmannellakaan käskyllä
- Puutteellinen työskentelyvalmius
- Puutteellinen työskentelyhalu
- Puutteelliset luonneominaisuudet
- Koiran ja/tai koiranohjaajan selkeä fyysinen rajoittuneisuus
- Kaksi jo saatua varoitusta
- Ruuan tai motivaatioesineen käyttö suorituksen aikana
- Kaksi valeilmaisua

Keskeytetty koeosa katsotaan suorittamatta jääneeksi. Siihen mennessä saavutetut pisteet, vähennettynä 61 pisteellä osassa A ja 31 pisteellä osassa B, hyväksytään, ja osallistuja osallistuu kokeen seuraavaan koeosaan sikäli kuin se on vielä tarpeen.

2.6.3 Hylkäys

Perusteet

- **Koira poistuu suorituspaikalta eikä palaa koiranohjaajan luo kolmannellakaan käskyllä.**
- koiranohjaajan epäurheilijamainen käyttäytyminen ennen koetta, kokeen aikana ja välittömästi kokeen jälkeen
- pakkokeinojen käyttö koepaikalla sekä siihen rajoittuvilla alueilla
- koiran aggressiivinen käytös ihmisiä ja/tai eläimiä kohtaan
- maalihenkilön vahingoittaminen
- perusteeton poistuminen kokeesta

Hylkäyksen tapahtuessa on koirakon keskeytettävä koe välittömästi. Hylätty koirakko ei voi saada pisteitä kokeesta.

Hylkäys perusteineen merkitään kilpailukirjaan sekä tulosluetteloon.

Tuomari laatii kirjallisen raportin **kokeen myöntäjätaholle**. IRO:n koulutusvastaavalle tai asianomaiselle FCI:n kansalliselle maaorganisaatiolle. Nämä tahot päättävät tarvittaessa muista sanktioista. IRO, IRO:n alainen kansallinen pelastuskoirajärjestö tai FCI:n kansallinen maaorganisaatio voi määrätä ennaltaehkäisevän kilpailukiellon siihen saakka, kunnes tapauksen tutkiminen on saatu valmiiksi.

2.7 Seuraamukset ja muutoksenhaku sääntörikkomustapauksissa

Muutoksenhaku

Muutosta voi hakea ainoastaan sääntörikkomusten takia, ei tuomarin päätöksistä. Muutoksenhaun osalta noudatetaan kulloinkin voimassa olevaa Kennelliiton yleistä sääntöä. Ylituomarin on kerrottava valitusmenettely valituksen tekijälle.

Jos koiranohjaaja haluaa sääntörikkomuksen vuoksi tehdä oikaisuvaatimuksen tuomarin arvostelusta, voi hän samana päivänä enintään puoli tuntia suoritusten päättymisen jälkeen (viimeisen koiran kanssa tehtävän suorituksen päätyttyä) esittää koetoimitsijalle kirjallisen valituksen perusteluineen. Samassa yhteydessä tulee maksaa 300 euron valitusmaksu.

Jos valitus hylätään, valitusmaksu jää järjestäjälle.

Muutoksenhakutoimikunta

Muutoksenhakutoimikunnan kokoonpano on seuraava:

- koetoimitsija sekä kokeen tuomari, jota asia koskee.

Jos yksimielisyyteen ei päästä, on tapauksesta tehtävä ilmoitus järjestäjän katto-organisaatiolle, joka tekee lopullisen päätöksen.

Valtakunnallisissa tapahtumissa muutoksenhakutoimikunta on nimettävä tapahtuman toimintasuunnitelmassa.

Muutoksenhaun käsittely

Muutoksenhakutoimikunnan on käsiteltävä oikaisuvaatimus välittömästi sen tiedoksi saatuaan.

Käsittelyssä voidaan kuulla mahdollisia todistajia.

Muutoksenhakutoimikunnan päätös on sitova.

Kennelliiton alaisissa kokeissa noudatetaan Kennelliiton Muutoksenhakusääntöä.

3 Kokeen kulku ja arvostelu

3.1 Yleiset määräykset

Suorituksia saa arvioida ainoastaan tässä koeohjeessa annettujen kriteereiden mukaisesti. Arvostelussa käytetään sanallisia laatuarvosanoja ja pisteitä. Laatuarvostelun ja pisteiden tulee olla tapahtuneen liikesuorituksen mukainen.

Tapahtumissa, joissa osallistujat sijoitetaan paremmuusjärjestykseen, tasapisteissä sijoituksen ratkaisevat yksittäisten koeosien pistemäärät seuraavassa ensisijaisuusjärjestyksessä: 1. osa A (vainutyöskentely), 2. osa B (tottelevaisuus ja ketteryys).

Kokonaisarvostelussa annetaan vain kokonaisia pisteitä. Yksittäisten liikkeiden arvosana voidaan kuitenkin ilmoittaa pisteen osina. Jos koeosan loppupistemääräksi ei tule kokonaislukua, pyöristetään pistemäärä koeosan kokonaisvaikutelman perusteella joko ylös- tai alaspäin.

Koe on hyväksytysti suoritettu, kun koira saa jokaisesta koeosasta vähintään 70 % maksimipistemäärästä.

Koetulokset dokumentoidaan ja lähetetään eteenpäin kansallisten määräysten mukaisesti.

Arvostelussa tulee ottaa huomioon, ettei jokin toistuvasti suorituksen aikana esille tuleva virhe (esim. vino perusasento) saa jokaisen liikkeen arvioinnissa liian voimakasta painotusta. Tuomari voi mainita tällaisesta virheestä suullisessa arvioinnissa ja huomioida sen kokonaisvaikutelmassa.

3.2 Pistetaulukko

E = erinomainen

EH = erittäin hyvä

H = hyvä

T = tyydyttävä

P = puutteellinen

Arvosana	Erinomainen		Erittäin hyvä		Hyvä		Tyydyttävä		Puutteellinen	
Yhteensä	enint.	väh.	enint.	väh.	enint.	väh.	enint.	väh.	enint.	väh.
	100 %	96 %	95 %	90 %	89 %	80 %	79 %	70 %	69 %	0 %
5	5	5	4,5	4,5	4	4	3,5	3,5	3	0
10	10	10	9,5	9	8,5	8	7,5	7	6,5	0
15	15	14,5	14	13,5	13	12	11,5	10,5	10	0
20	20	19,5	19	18	17,5	16	15,5	14	13,5	0
30	30	29	28,5	27	26,5	24	23,5	21	20,5	0
40	40	38,5	38	36	35,5	32	31,5	28	27,5	0
50	50	48	47,5	45	44,5	40	39,5	35	34,5	0
60	60	57,5	57	54	53,5	48	47,5	42	41,5	0
70	70	67	66,5	63	62,5	56	55,5	49	48,5	0
80	80	76,5	76	72	71,5	64	63,5	56	55,5	0
100	100	96	95,5	90	89,5	80	79,5	70	69,5	0
200	200	191	190,5	180	179,5	160	159,5	140	139,5	0
300	300	286	285,5	270	269,5	240	239,5	210	209,5	0

3.3 Suoritus ja arvostelu: tottelevaisuus ja ketteryys

Yleistä

Kokeen tuomari voi tarvittaessa olla hyväksymättä suorituspaikkoja tai esteitä, jos ne eivät ole koeohjeen mukaiset.

Jälki-, haku- ja rauniokoe

Tottelevaisuus- ja ketteryysosaan käytettävän **alueen tulee olla riittävän kokoinen**.

Merkinnät

Merkinnät tulee tehdä kunkin liikkeen kuvauksessa tai piirustuksissa esitetyllä tavalla. Kokeen tuomari määrää esteiden ja liikkeiden sijoittamisen tutustuttuaan suorituspaikkaan. Tämä koskee erityisesti paikallaoloa häiriön alaisena, henkilöryhmää sekä kauko-ohjausta. Kunkin liikkeen aloituspaikka merkitään tuomarin ohjeistamalla tavalla. Tällöin tulee ottaa huomioon, että askelin ilmoitetuissa etäisyyksissä laskennallinen askelmitta on 0,7 metriä.

Esikoe

Esikokeessa tottelevaisuuden/ketteryyden liikejärjestystä ei arvota. Liikkeet suoritetaan koeohjeen mukaisessa järjestyksessä.

Luokat A ja B

Liikkeiden suoritusjärjestys arvotaan ennen kokeen alkua ja se on sama kaikille osallistujille.

”Ilmoittautuminen ja sosiaalinen käyttäytyminen” ja sitä seuraava ”vapaana seuraaminen” ovat kuitenkin aina ensimmäiset liikkeet ja ”paikallaolo häiriön alaisena” viimeinen. Kaikki ketteryysliikkeet ovat yhtenä kokonaisuutena samassa arpalipukkeessa. Ketteryysliikkeiden järjestyksen päättää kokeen tuomari. Järjestyksen arvonta koskee siis seuraavia liikkeitä:

- liikkeestä istuminen ja luoksetulo
- tasamaanouto
- koiran kantaminen ja luovutus
- kauko-ohjaus
- ketteryysliikkeet yhtenä osana *(tikapuut, tynnyrisilta tai keinu, tunneli)*.

3.3.1 Koiranohjaajan ja koiran arviointi

Yleisiä kriteereitä koiranohjaajan arvioinnissa

- koiranohjaajan käyttäytyminen
- yhteistyö
- urheiluhenkisyys

Koiranohjaajan haara-asento katsotaan virheeksi ja se alentaa liikkeen arvosanaa.

Yleisiä kriteereitä koiran arvioinnissa

Työskentelymotivaatio, työskentelyhalukkuus, ohjattavuus, tarkkaavaisuus, ketteryys, yleiskunto, kestävyys ja kokonaisvaikutelma.

Käskysanat ja käsimerkit

Koiranohjaaja saa itse valita liikesuorituksissa käyttämänsä käskysanat ja käsimerkit. Niiden tulee kuitenkin olla lyhytkestoisia. Koiran nimi katsotaan käskysanaksi.

Jos koira suorittaa liikkeen tai liikkeen osan vasta toisella käskysanalla ja/tai käsimerkillä, alennetaan kyseisen liikkeen tai liikkeen osan arvosanaa kahdella arvosanalla.

Jos koira suorittaa liikkeen vasta kolmannella käskysanalla tai käsimerkillä, on liikkeen arvosana puutteellinen.

	Jos koira ei tottele kolmattakaan käskysanaa tai käsimerkkiä, liike keskeytetään ja pistemäärä on 0. Jos koira kieltäytyy suorittamasta jotakin estettä tai tehtävää, on liikkeen pistemäärä 0. Estettä tai tehtävää ei saa suorittaa uudelleen. Eri käskyjen ja käsimerkkien välillä tulee olla 3 sekunnin tauko. Koiranohjaaja voi halutessaan käyttää vain jompaakumpaa. Molempia käytettäessä tulee käskysana ja käsimerkki antaa samanaikaisesti. Ohjeen rikkominen alentaa arvosanaa. Käskysanojen tai käsimerkkien käyttämättä jättäminen ei vaikuta arvosteluun negatiivisesti.
Avut	Ylimääräiset käskysanat tai käsimerkit ja vartaloavut sekä muut peitellyt avut alentavat arvosanaa.
Valmistelevat osuudet	Koiran tulee liikkua luonnollisesti ja seurata koiranohjaajaa vasemmalla puolella, polven kohdalla tarkkaavaisesti, iloisesti, tiiviisti ja suorassa asennossa. Kun koiranohjaaja pysähtyy, koira pysähtyy itsenäisesti istumaan tiiviiseen ja suoraan asentoon.
Asennot	Käskysanan tai käsimerkin jälkeen koiran tulee ottaa asento nopeasti, epäröimättä, tarkkaavaisesti ja suorassa pysyen.
Täyskäännös ja loppuperusasento	Koiranohjaaja tekee täyskäännöksen vasemmalle 180 astetta paikallaan kääntyen. Koira voi suorittaa käännöksen kahdella tavalla: se voi joko kiertää oikealle kääntyen koiranohjaajan takaa tai kääntyä paikallaan vasemmalle 180 astetta. Koira voi siirtyä loppuperusasentoon joko suoraan ohjaajan edestä tai tiiviisti ohjaajan takaa kiertäen.
Virheen toistuminen	Vähäistä virhettä, joka toistuu suorituksen aikana (esim. vino perusasento), ei tule painottaa liikaa jokaisen liikkeen arvostelussa, vaan se voidaan ottaa esille suullisessa arvostelussa ja huomioida kokonaisvaikutelmassa.

3.3.2 Liikkeen aloitus ja lopetus

Suoritus

Tottelevaisuus- ja ketteryysosuudessa jokainen liike alkaa ja päättyy perusasentoon tuomarin merkistä.

Perusasennossa koira istuu tiiviisti ja suorassa ohjaajan vasemmalla puolella siten, että sen lapa on ohjaajan polven kohdalla. Poikkeaminen tästä ohjeesta alentaa arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

Jos koiranohjaaja siirtyy paikaltaan liikkeen aikana ilman tuomarin lupaa tai muutoin kuin liikkeen suoritusohjeissa on esitetty, alennetaan arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

Koiran tulee suorittaa liikkeet iloisesti ja ripeästi.

Koiran tulee ottaa perusasento aloituksessa ja jokaisessa pysähdyksessä itsenäisesti ilman ohjaajan käskysanaa tai käsimerkkiä.

Ketteryysosiossa jokainen liike alkaa perusasennosta noin kahden askeleen päässä esteestä ja päättyy perusasentoon esteen jälkeen, jollei liikkeen kuvauksessa muuta ohjeisteta.

Koiran kiittäminen lyhyesti liikkeen päättymisen jälkeen on sallittua.

Koira voi siirtyä ohjaajan edestä perusasentoon joko edestä suoraan kääntymällä tai ohjaajan takaa kiertämällä.

3.3.3 Tottelevaisuuden ja ketteryyden liikkeet

F/FL/T/MT	V		A		B	
	1. Ilmoittautuminen	10p	1. Ilmoittautuminen	5p	1. Ilmoittautuminen	5p
	2. Kytkettynä seuraaminen	15p	2. Vapaana seuraaminen	10p	2. Vapaana seuraaminen	10p
	3. Liikkeestä istuminen ja luoksetulo	10p	3. Liikkeestä istuminen ja luoksetulo	15p	3. Liikkeestä istuminen ja luoksetulo	15p
	4. Asentojen vaihdot	15p	4. Tasamaan nouto	10p	4. Tasamaan nouto	10p
	5. Paikallaolo häiriön alaisena	10p	5. Kantaminen ja luovutus	10p	5. Kantaminen ja luovutus	10p
	6. Kantaminen ja luovutus	10p	6. Kauko-ohjaus	15p	6. Kauko-ohjaus	15p
	7. Kauko-ohjaus	10p	7. Liikkuva tynnyrisilta	10p	7. Keinu	10p
	8. Tunneli	10p	8. Tikapuut vaakatasossa	10p	8. Tikapuut vaakatasossa	10p
	9. Kiinteän puusillan ylitys		9. Tunneli	5p	9. Tunneli	5p
			10. Paikallaolo häiriön alaisena	10p	10 Paikallaolo häiriön alaisena	10p
		100 p		100 p		100 p

L	V		A		B	
	1. Ilmoittautuminen	10p	1. Ilmoittautuminen	5p	1. Ilmoittautuminen	5p
	2. Kytkettynä seuraaminen	15p	2. Vapaana seuraaminen	10p	2. Vapaana seuraaminen	10p
	3. Liikkeestä istuminen ja luoksetulo	10p	3. Liikkeestä istuminen ja luoksetulo	15p	3. Liikkeestä istuminen ja luoksetulo	15p
	4. Asentojen vaihdot	15p	4. Tasamaan nouto	10p	4. Tasamaan nouto	10p
	5. Paikallaolo häiriön alaisena	10p	5. Kantaminen ja luovutus	10p	5. Kantaminen ja luovutus	10p
	6. Kantaminen ja luovutus	10p	6. Kauko-ohjaus	20p	6. Kauko-ohjaus	20p
	7. Kauko-ohjaus	10p	7. Paikallaolo häiriön alaisena	10p	7. Paikallaolo häiriön alaisena	10p
	8. Hiihtoreitillä takana seuraaminen syvässä lumessa	10p	8. Hiihtoreitillä takana seuraaminen syvässä lumessa	10p	8. Hiihtoreitillä takana seuraaminen syvässä lumessa	10p
	9. Kulkuneuvolla siirtyminen	10p	9. Kulkuneuvolla siirtyminen	10p	9. Kulkuneuvolla siirtyminen	10p
		100 p		100 p		100 p

3.3.4 Ilmoittautuminen ja sosiaalinen käyttäytyminen

Kokeet Kaikki koeluokat, joissa on tottelevaisuus- ja ketteryysosio

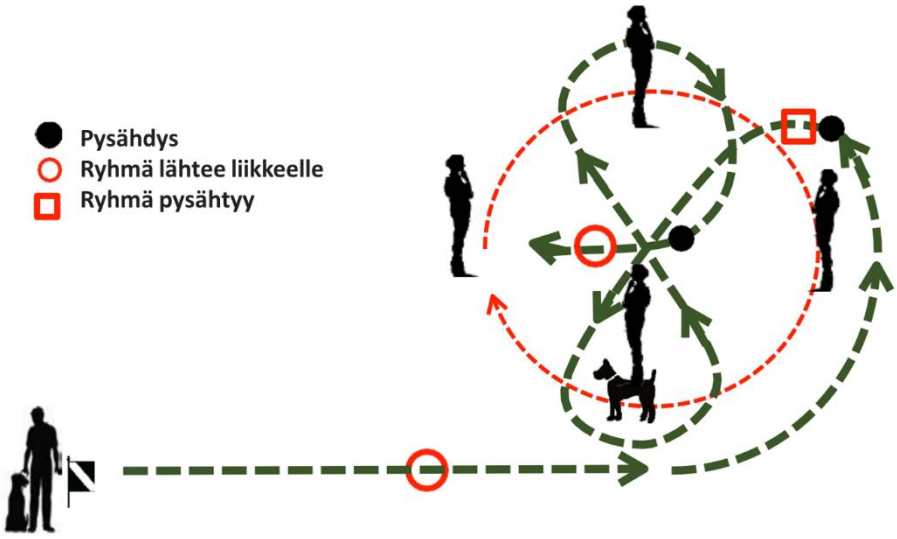

Hyväksytyt käskyt
1 Käsky seuraamiseen liikkeellelähtöjen yhteydessä
1 Käsky tunnistusmerkinnän tarkastamisen yhteydessä

Luokat V, A ja B Ilmoittautumisen ja tunnistusmerkinnän tarkastamisen jälkeen, tuomarin merkistä toinen koira siirtyy ryhmään ja toinen valmistautuu suoritukseen. Koirat pidetään kytkettyinä suorituksen ajan kaikissa luokissa.

Alue Ryhmäliikettä varten on suositeltavaa merkitä kaksi ympyrää, joiden säde on 2,0 ja 3,0 m sopivassa paikassa. Ryhmä pysyy sisemmän ympyrän sisällä, koiranohjaaja liikkuu ulompaa ympyrää pitkin. Koiranohjaajan ja ryhmän välillä on siis 1,0 metrin etäisyys.

Ryhmässä on oltava 3 henkilöä ja joka kerta jompikumpi kokeeseen osallistuvista koirista.

Ryhmä liikkuu ympyrässä myötäpäivään, liikkuminen ja pysähtyminen tapahtuu tuomarin tai koetoimitsijan ohjeen mukaan.

Suoritus

Tuomarin ohjeiden mukaan kaksi kokeeseen osallistuvaa koirakkoa siirtyy suoritusalueelle. Siellä hihnassa olevien koirien on otettava perusasento itsenäisesti. Koirakot ilmoittautuvat kokeeseen ja tunnistusmerkintä tarkistetaan. Tämän jälkeen tarkistetaan koirakoiden sosiaalinen käyttäytyminen. Toinen koirakko siirtyy henkilöryhmään. Toinen koirakko aloittaa suorittamisen perusasennosta. Sitten koirakot vaihtavat.

Ennen koiran siirtymistä ryhmään, ryhmä liikkuu tuomarin merkistä. Perusasennosta koirakko lähtee kiertämään henkilöryhmää vastapäivään siten että koira kohtaa suoraan ryhmässä kävelevän koiran. Koiranohjaaja pysähtyy itsenäisesti, kun taas henkilöryhmä jatkaa kulkuaan, kunnes vähintään yksi henkilö ja koira ovat ohittaneet suorittavan koirakon. Henkilöryhmä pysähtyy tuomarin ohjeen mukaisesti. Tämän jälkeen koiranohjaaja siirtyy ryhmään ja kiertää ryhmässä olevan koirakon ja yhden henkilön kahdeksikon mallisesti. Tämän jälkeen koiranohjaaja pysähtyy ryhmän keskelle ja ryhmä alkaa liikkua uudelleen tuomarin ohjeiden mukaan, jolloin koiranohjaaja poistuu ryhmästä ja ottaa koiran perusasentoon. Tämän jälkeen koirakot vaihtavat suorituspaikkoja. Toinen koirakko tekee saman liikesuorituksen edellä kuvatulla tavalla.

Kun molemmat koirakot ovat suorittaneet liikkeen, toinen koirakoista siirtyy suorittamaan liikettä ”paikalla olo häiriön alaisena” ja toinen koirakko siirtyy suorittamaan liikettä ”kytkettynä seuraaminen/vapaana seuraaminen”.

Arvostelu

Ryhmässä koiran on osoitettava riittävää sosiaalisuutta.

Keskittymisen puute, lisäkäskyt tai muut avut alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

Jos koira käyttäytyy ryhmässä aggressiivisesti tai hyökkää ryhmässä olevaa koiraa tai ihmistä kohti, sen suoritus hylätään.

3.3.5 Kytkettynä seuraaminen / vapaana seuraaminen

Kytkettynä seuraaminen	Koira on kytkettynä. (Esikoe V)
Vapaana seuraaminen	Koira ei ole kytkettynä. (A ja B koe)
Käskyt	Yksi käsky seuraamiseen. Käsky voidaan toistaa aina liikkeelle lähdössä ja tempon vaihdoissa.
Suoritus	Tuomari antaa merkin, kun liike voidaan aloittaa. Käännökset, pysähdykset, nopeuden muutokset jne. tehdään itsenäisesti ilman tuomarin merkkiä. Koirakko kulkee aluksi keskilinjaa normaalikäyntiä 50 askelta suoraan pysähtymättä. Täyskäännöksen jälkeen koirakko kulkee 10–15 askelta normaalikäyntiä ja siirtyy tämän jälkeen juoksuun (vähintään 10 askelta) ja hitaaseen käyntiin (vähintään 10 askelta). Nopeuden muutos juoksusta hitaaseen käyntiin tulee tehdä ilman väliaskelia. Eri käyntinopeuksien tulee sekä koiran että koiranohjaajan kohdalla erota selvästi toisistaan. Hitaasta käynnistä koirakko siirtyy normaalikäyntiin ja jatkaa suoraan muutaman askeleen, tekee ensimmäisen kulman nopeutta muuttamatta, kävelee suoraan 20–25 askelta, tekee toisen kulman ja kävelee suoraan 25–30 askelta, tekee täyskäännöksen, kulkee 10–15 askelta normaalikäyntiä ja pysähtyy perusasentoon. Perusasennosta koirakko jatkaa 10–15 askelta normaalikäyntiä, tekee kulman ja kävelee 20–25 askelta normaalikäyntiä takaisin keskilinjalle, jossa pysähtyy perusasentoon.
Arvostelu	Edistäminen, irtautuminen sivusuunnassa, jätättäminen, hidas tai epäröivä istuminen, kiristynyt hihna, koiran paineistuminen sekä koiranohjaajan ylimääräiset käskysanat tai käsimerkit ja vartaloavut alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

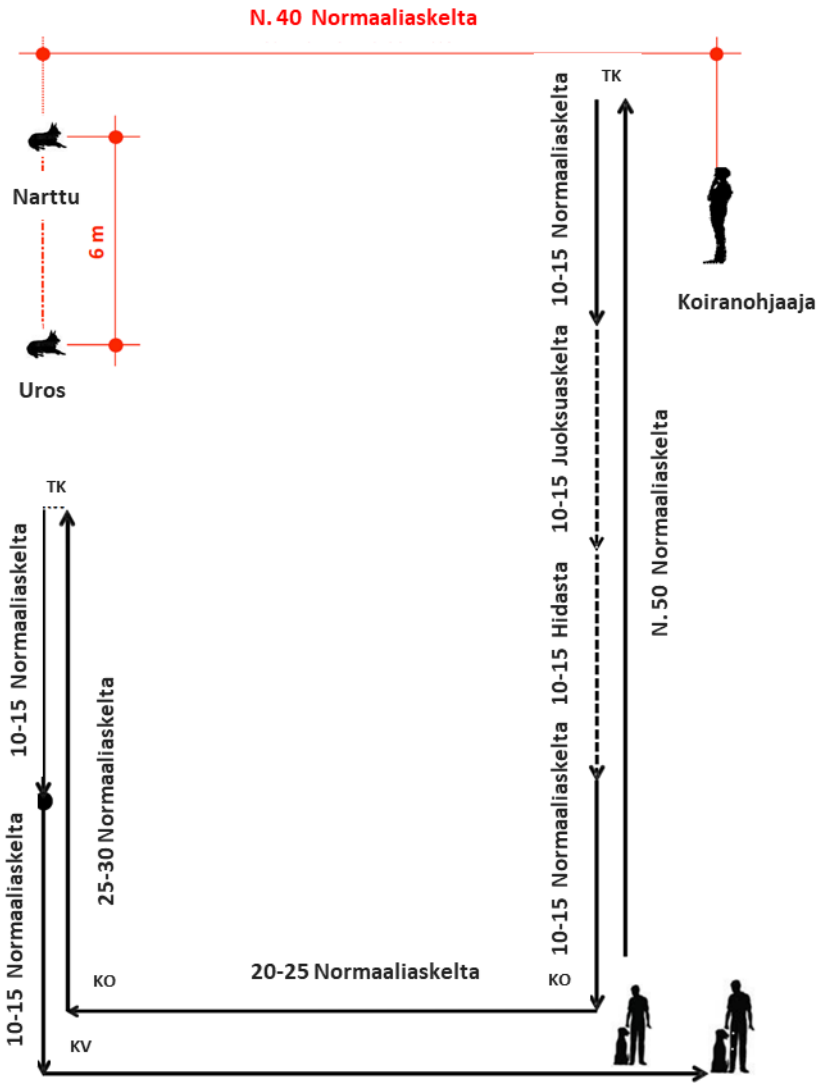

KO=Käännös oikealle

KV=Käännös vasemmalle

TK=Täyskäännös

● **=Pysähdys**

Paikat paikallaoloon häiriönalaisena uros ja narttukoiralle sekä koiranohjaajalle ovat esimerkkejä ja ne voidaan sijoittaa kentän olosuhteisiin nähden sopivaan paikkaan.

3.3.6 Liikkeestä istuminen ja luoksetulo

Luokka	Esikoe V
Suorituspaikka	Tuomari määrittelee aloituspisteen.
Suoritus	Koiranohjaaja kävelee perusasennosta vapaana seuraavan koiran kanssa suoraan eteenpäin.

Noin 10–15 askeleen jälkeen koiran tulee ohjaajan käskystä ja/tai käsimerkistä istua nopeasti ilman, että ohjaaja muuttaa kulkutapaansa tai kääntää katsettaan.

Ohjaaja kävelee suoraan vielä 30 askelta, pysähtyy, kääntyy kohti koiraa, joka odottaa rauhallisesti istuen. Tuomarin merkistä ohjaaja kutsuu koiran luokseen yhdellä käskysanalla tai käsimerkillä. Koiran tulee tulla ohjaajaa kohti iloisesti ja ripeästi ja istua tiiviisti ohjaajan eteen. Noin kolmen sekunnin jälkeen koiraohjaaja käskee koiran perusasentoon.

Käskyt

Yksi käsky tai käsimerkki seuraamiseen

Yksi käsky tai käsimerkki istumiseen

Yksi käsky tai käsimerkki luoksetuloon

Yksi käsky tai käsimerkki perusasentoon siirtymiseen

Arvostelu

Jos koira ottaa väärän asennon vähennetään 5 pistettä. Virheet perusasennossa, rauhattomuus, hidas istuminen, hidas luoksetulo, virheet liikkeen lopetuksessa ja ylimääräiset avut laskevat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

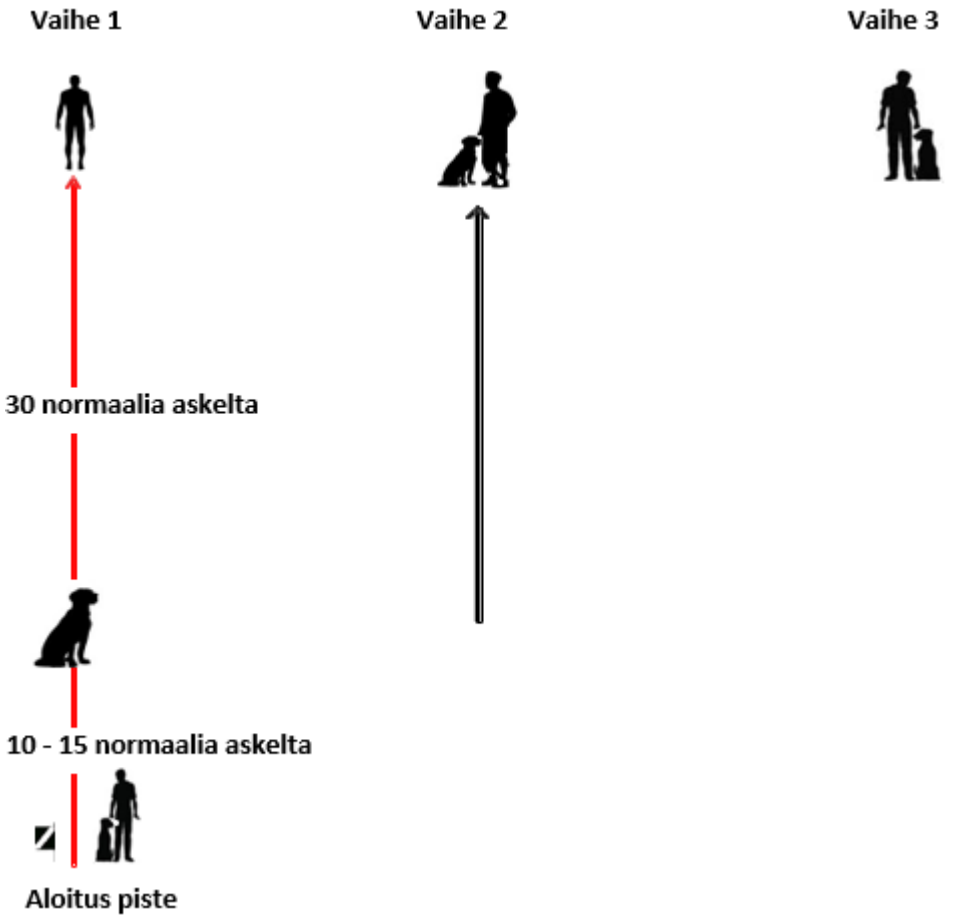

3.3.7 Liikkeestä istuminen ja luoksetulo

Luokat	A ja B
Käskyt	A Luokka: Yksi käsky seuraamiseen Yksi käsky tai käsimerkki istumiseen Yksi käsky tai käsimerkki luoksetuloon Yksi käsky ja/tai käsimerkki maahan menoon Yksi käsky tai käsimerkki luoksetuloon Yksi käsky tai käsimerkki perusasentoon siirtymiseen B Luokka: Yksi käsky seuraamiseen Yksi käsky tai käsimerkki istumiseen Yksi käsky tai käsimerkki luoksetuloon Yksi käsky ja/tai käsimerkki maahan menoon Yksi käsky ja/tai käsimerkki koiran nostamiseen seisomaan Yksi käsky tai käsimerkki luoksetuloon Yksi käsky tai käsimerkki perusasentoon siirtymiseen
Suoritus	Koiranohjaaja kävelee perusasennosta suoraan eteenpäin vapaana seuraavan koiran kanssa. 10–15 askeleen jälkeen koiran tulee ohjaajan käskystä tai käsimerkistä istua liikkeen suuntaisesti ilman, että ohjaaja muuttaa kulkutapaansa tai kääntää katsettaan. Ohjaaja kävelee suoraan 40 askelta, pysähtyy ja kääntyy kohti koiraa. Tuomarin merkistä ohjaaja kutsuu koiran käskysanalla tai käsimerkillä luokseen. Koiran tulee lähteä ohjaajan luo iloisesti ja ripeästi. Noin 20 askeleen jälkeen ohjaaja käskee koiran yhdellä käskysanalla ja/tai käsimerkillä maahan.
A koe	Tuomarin merkistä koiran ohjaaja kutsuu yhdellä käskyllä tai käsimerkillä koiran luokseen (ohjaajan eteen).
B koe	Tuomarin merkistä koiran ohjaaja käskee koiran yhdellä käskysanalla ja/tai käsimerkillä seisomaan. Tämän jälkeen tuomarin merkistä koiran ohjaaja kutsuu yhdellä käskyllä tai käsimerkillä koiran luokseen (ohjaajan eteen).
A ja B koe	Koiran on tultava iloisesti ja nopeasti istumaan suoraan ohjaajan eteen. Noin kolmen sekunnin jälkeen koiraohjaaja käskee koiran perusasentoon.

Arvostelu Mikäli koira ottaa yli 10 askelta ensimmäisen luokse kutsun pysäytyksessä, on arvosana korkeintaan tyydyttävä.

A koe osa-arvostelu

Osa 1: Perusasento, valmisteleva osa, istumisliike	6 p
Osa 2: Luoksetulo, maahanmeno, paikalla olo	5 p
Osa 3: Luoksetulo, eteen istuminen, loppuperusasento	4 p

B koe osa-arvostelu

Osa 1: Perusasento, valmisteleva osa, istumisliike	6 p
Osa 2: Luoksetulo, maahanmeno, paikalla olo	5 p
Osa 3: Seisomaan nousu, luoksetulo, eteen istuminen, loppuperusasento	4 P

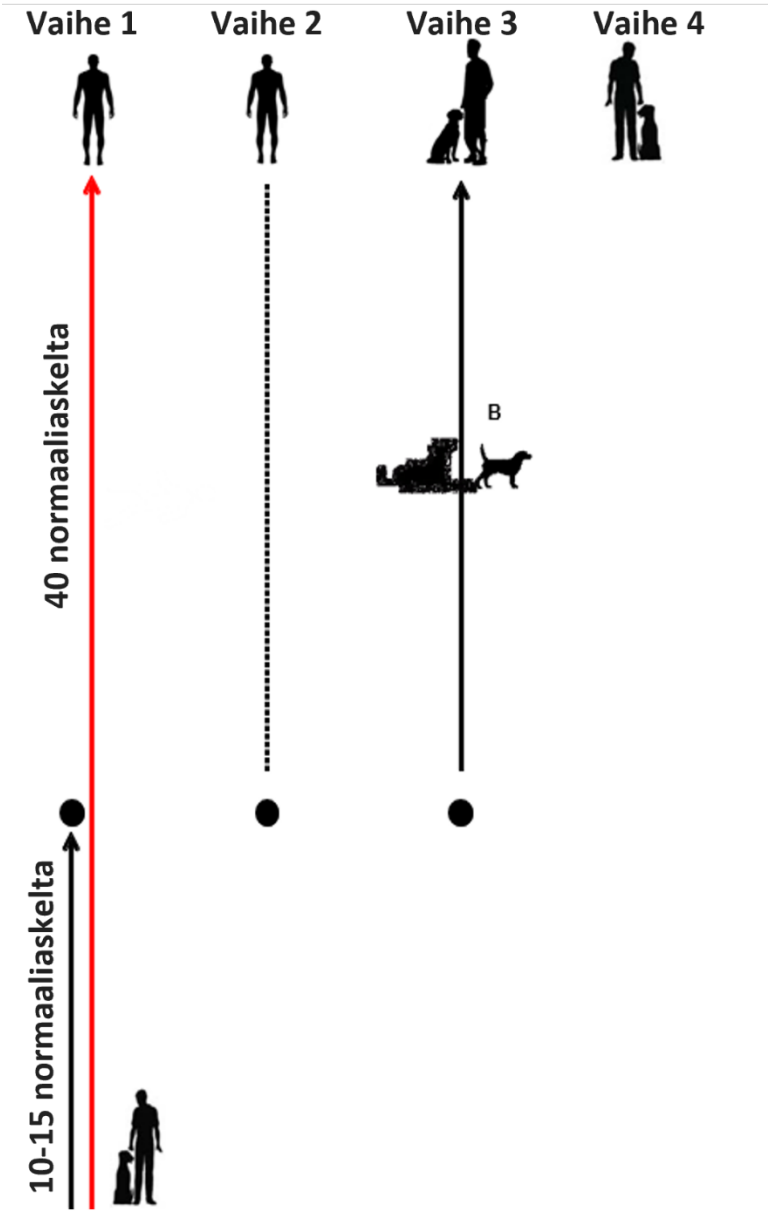

Luokassa A järjestys on Istu-Luoksetulo-Maahan-Luoksetulo, luokassa B järjestys on Istu-Luoksetulo-Maahan-Seiso-Luoksetulo.

3.3.8 Asentojen vaihdot pöydällä (esikoe V)

Suorituspaikka	Asentojen vaihdot on suoritettava pöydällä, jonka koko on 100 x 100 cm ja korkeus 60 cm. Laviinikokeessa asentojen vaihdot voidaan suorittaa siihen tehdyllä lumilohkolla, luonnollisessa korkeassa paikassa tai pöydällä (100 x 100 cm, 60 cm).
Käskyt	Yksi käsky ja/tai käsimerkki pöydälle nousuun ja siinä pysymiseen Yksi käsky ja/tai käsimerkki jokaiseen asentoon Yksi käsky tai käsimerkki luoksetuloon Yksi käsky tai käsimerkki perusasentoon
Suoritus	Koirakko ottaa perusasennon 10 askeleen päässä pöydästä. Perusasennosta koiranohjaaja lähettää koiran käskysanalla ja/tai käsimerkillä pöydälle. Koiran tulee hypätä pöydän päälle epäröimättä ja jäädä siihen. Pöydän päällä koira tulee tuomarin merkistä ohjata seuraaviin asentoihin: istu - maahan - seiso. Koiranohjaaja päättää asentojen järjestyksen. Tämän jälkeen ohjaaja kutsuu koiran tuomarin merkistä luokseen. Koiran tulee istua ohjaajan eteen ja siirtyä siitä yhdellä käskysanalla perusasentoon.
Arvostelu	Epäröinti pöydän päälle hyppäämisessä, hidas luoksetulo, virhe eteen istumisessa ja liikkeen päättämisessä sekä ohjaajan lisäkäskyt ja vartaloavut alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Suorittamatta jääneestä tai väärästä asennosta tai mikäli koira ei pysy paikallaan asennon ottamisen jälkeen alennetaan 4 pistettä/asento. Jos koira hyppää pöydältä pois ennen ohjaajan käskyä, on arvosana puutteellinen.

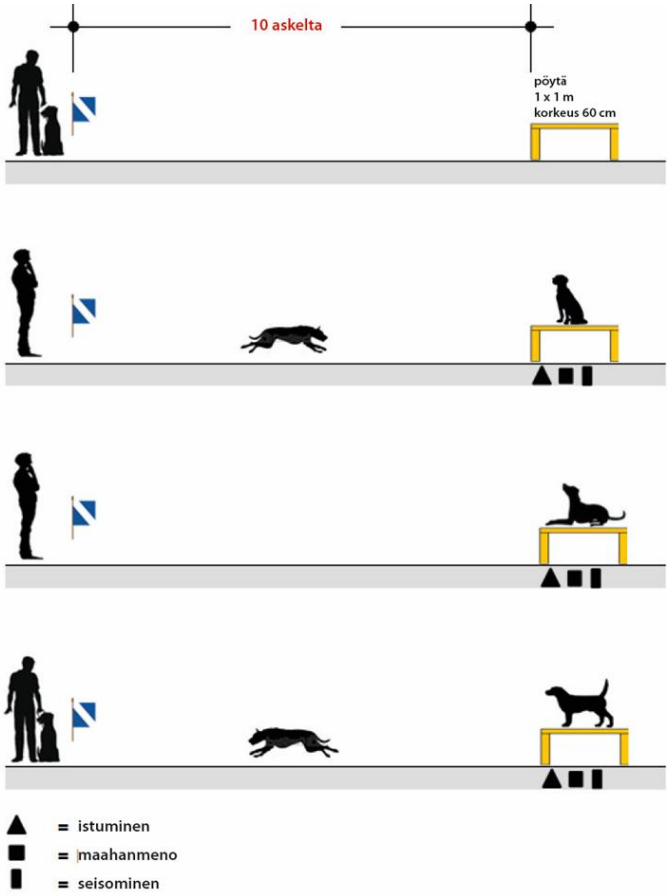

3.3.9 Koiran kantaminen ja luovutus

Suorituspaikka	Yksi pöytä tai korotettu paikka. Yksi merkitty piste koiran luovutukseen ja yksi merkitty piste loppuun.
Käskyt	Yksi käsky ja/tai käsimerkki pöydälle nousuun perusasennosta Yksi käsky tai käsimerkki luoksetuloon Yksi käsky tai käsimerkki perusasentoon
Suoritus	Liikkeeseen tarvitaan yksi avustaja. Koira hyppää perusasennosta ohjaajan käskysanalla ja/tai käsimerkillä pöydälle. Pöydältä ohjaaja nostaa koiran syliinsä, kantaa sitä 10 askelta suoraan ja luovuttaa avustajalle. Koiraa on kannettava siten, että se pystyy liikuttamaan häntäänsä vapaasti. Koiranohjaajan tulisi pystyä kantamaan koiraansa. Jos koiranohjaaja ei pysty kantamaan koiraa, suorittaa pöydältä nostamisen, kantamisen ja luovuttamisen avustaja. Koiranohjaaja kulkee avustajan vierellä luovutukseen saakka ja suorittaa luovutuksen jälkeen liikkeen loppuun.
Esikoe	Luovutuksen jälkeen avustaja kantaa koiraa 10 askelta suoraan eteenpäin koiranohjaajan kulkiessa vierellä. Koiran pää on ohjaajan puolella. Ohjaaja saa puhua koiralleen.

Kun avustaja on laskenut koiran maahan, päättää koiranohjaaja liikkeen kutsumalla koiran perusasentoon.

Luokat A ja B

Luovutuksen jälkeen avustaja kantaa koiraa 10 askelta eteenpäin ja laskee sen maahan. Koiranohjaaja jää seisomaan paikalleen.

Koiran tulee odottaa paikallaan, kunnes koiranohjaaja tuomarin merkistä kutsuu koiran yhdellä käskysanalla luokseen. Koiran on siirryttävä koiranohjaajan luo nopeasti ja iloisesti ja istuttava tiiviisti ohjaajan eteen. Noin kolmen sekunnin jälkeen koira siirtyy yhdellä käskysanalla perusasentoon.

Arvostelu

Koiran haluttomuus yhteistyöhön, rauhattomuus kannettaessa, hiljainen murina tai väistäminen nostettaessa tai laskettaessa alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

Jos koira hyppää maahan, on liikkeen arvosana puutteellinen.

Jos koira lähtee avustajan luota maahan laskemisen jälkeen ennen tuomarin merkkiä, voi liikkeen arvosana olla enintään tyydyttävä.

Esikoe

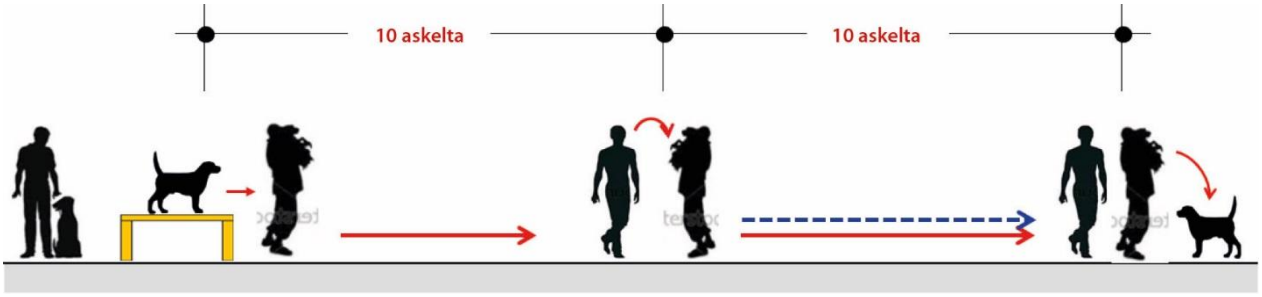

Luokat A ja B

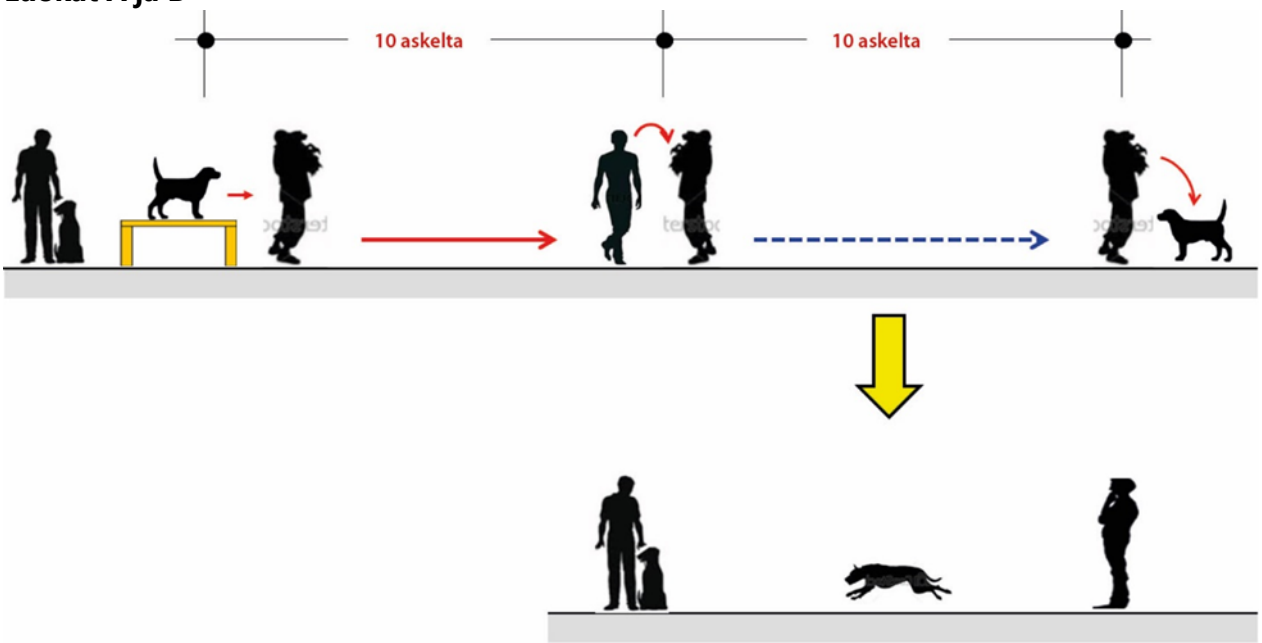

3.3.10 Tasamaan nouto.

Suorituspaikka	Tuomari määrittelee aloituspisteen.
Luokka A	Koiranohjaaja valitsee itse esineen kokeen järjestäjän käyttöesineistä.
Luokka B	Tuomari valitsee liikkeessä käytettävän esineen kokeen alussa. Esine on kaikille koirakoille sama.
Käskyt	Yksi käsky tai käsimerkki noutoon Yksi käsky tai käsimerkki irrotukseen Yksi käsky tai käsimerkki loppuperusasentoon
Noutoesine	Vähintään 5 käyttöesinettä, jotka saavat olla enintään kengän kokoisia ja jotka on valmistettu seuraavista materiaaleista puu, nahka, kevytmetalli, tekstiili, muovi ja/tai näiden yhdistelmä. Motivaatiopatukoita, leluja tai vastaavia ei katsota käyttöesineiksi. Muunnellut esineet (ympäri käännetyt käsineet tai muut yhteen sidotut esineet) eivät ole sallittuja. <u>Suositukset noutoesineen koosta:</u> Pituus 10-25cm, leveys 5-10cm, paksuus 3-6cm. Pyöreiden esineiden läpimitan tulisi olla noin 3-6 cm. <u>Sopimattomia noutoesineitä ovat:</u> - Esineet, jotka voivat vahingoittaa koiraa - Lasi, posliini ja muut helposti rikkoutuvat materiaalit - Painetta sisältävät esineet (esim. aerosolipullot) - Nestettä sisältävät astiat - Voidetta sisältävät tuubit - Muoviset säilytysrasiat - Liian raskaat tai kevyet esineet (alle 200g tai yli 500g) <u>Suositeltuja esineitä ovat sellaiset, jotka kestävät hyvin toistuvaa käyttöä muuntumatta tai rikkoutumatta. Tällaisia voivat olla esimerkiksi:</u> - Pehmeästä muovista, nahasta, tai kankaasta tehty, mahdollisesti täytetty penaalikotelo - Puinen käsiharja - Vaate- tai kenkäharja - Muovinen puutarhakenkä tai puukenkä on myös mahdollinen - Puinen tai muovinen pesuharja -Pieni työkalukotelo nahkaa, muovia tai kangasta - Muovista, kumista tai metallista tehty taskulamppu - Pieni kaulin Tuomari voi hyväksyä näistä poikkeavia noutoesineitä.

Suoritus

Koiranohjaaja hakee koiran seuratessa vapaana esineen hieman ennen liikkeen alkua esineiden säilytyspaikasta aloituskohdan läheltä ja palauttaa esineen samaan paikkaan liikkeen päätyttyä.

Perusasennosta koiranohjaaja heittää käyttöesineen noin 10 askeleen päähän. Noutokäskyn saa antaa vasta, kun esine on pysähtynyt paikalleen.

Ohjaajan vierellä vapaana perusasennossa istuvan koiran tulee yhdestä käskysanasta tai käsimerkistä lähteä ripeästi hakemaan esinettä, ottaa se heti suuhunsa ja tuoda yhtä ripeästi takaisin ohjaajalle.

Koiran tulee istua tiiviisti ohjaajan eteen ja pitää esinettä suussaan, kunnes ohjaaja ottaa sen koiralta lyhyen tauon jälkeen yhdellä käskysanalla.

Yhdellä käskysanalla koira siirtyy perusasentoon.

Koiranohjaaja ei saa liikkeen aikana siirtyä paikaltaan.

Arvostelu

Virheellisiä ja pistevähennyksen aiheuttavia toimintoja ovat mm.:

- hidas esineelle meno ja poikkeamat suoraan etenemisessä
- virhe esineen ottamisessa
- hidas tuontivaihe ja poikkeamat suoraviivaisuudessa
- esineen pudottaminen
- esineellä leikkiminen tai sen pureskelu.

Liian lyhyt tai liian pitkä heittomatka ja koiranohjaajan antamat avut alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

Jos ohjaaja liikkuu paikaltaan, on liikkeen arvosana 0.

Jos koira ei tuo esinettä, on liikkeen arvosana 0.

3.3.11 Kauko-ohjaus pöydät / laviinikoe reput/ämpärit

Esikoe V

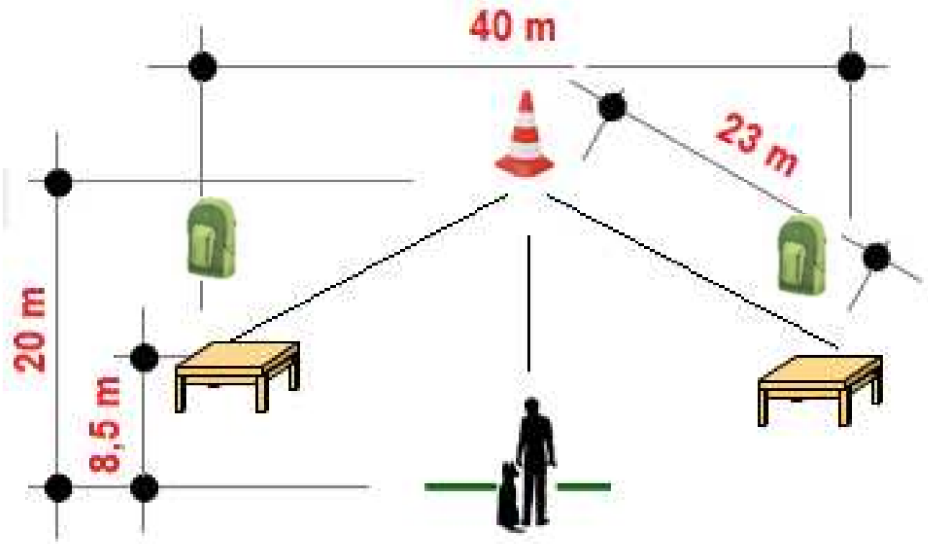

Merkitty aloituspiste. Kaksi pöytää (laviinikokeessa reppua/ämpäriä) 40 m päässä toisistaan kaavion osoittamalla tavalla.

Käskyt esikoe

Yksi käsky ja/tai käsimerkki keskimerkille siirtymiseen

Yksi käsky tai käsimerkki paikalla pysymiseen

Yksi käsky ja/tai käsimerkki kullekin pöydälle lähettämiseen

Yksi käsky ja/tai käsimerkki pöydälle hyppäämiseen ja pysymiseen

Yksi käsky tai käsimerkki luoksetuloon

Yksi käsky tai käsimerkki perusasentoon siirtymiseen

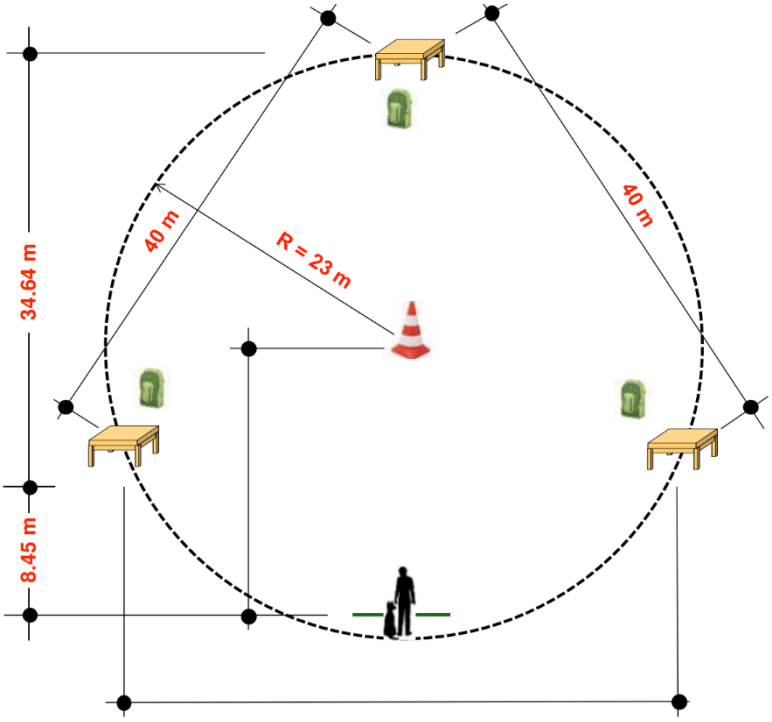

Pöytien korkeuden tulee olla 60 cm ja pöydän kannen tulee olla 100 cm x 100 cm, liukuesteet pöydän pinnalla ovat sallittuja. Pöydissä (repuissa/ämpäreissä) ei saa olla kreppejä tai muita merkkejä.

Aloituspiste on merkitty. Luokassa B pöytien järjestys arvotaan.

Käskyt luokka A ja B

Yksi käsky ja/tai käsimerkki keskimerkille siirtymiseen

Yksi käsky tai käsimerkki paikalla pysymiseen

Yksi käsky ja/tai käsimerkki kullekin pöydälle/repulle/ämpärille lähettämiseen

Yksi käsky pöydälle hyppäämiseen ja pysymiseen

Yksi käsky tai käsimerkki luoksetuloon

Yksi käsky tai käsimerkki perusasentoon siirtymiseen

Suoritusjärjestys

Esikoe ja luokka A: Koiranohjaaja ilmoittaa tuomarille suoritusjärjestyksen ennen liikkeen aloitusta.

Luokka B: Suoritusjärjestys arvotaan.

Suoritus

Esikoe:

Koiranohjaaja siirtyy vapaana seuraavan koiran kanssa liikkeen aloituspisteeseen ja ottaa perusasennon. Tuomarilta luvan saatuaan koiranohjaaja lähettää itse paikaltaan siirtymättä koiran käskysanalla ja/tai käsimerkillä 20 metrin päässä sijaitsevalle, selkeästi merkitylle paikalle. Kun koira on merkin kohdalla, antaa ohjaaja pysähtymiskäskyn käskysanalla ja/tai käsimerkillä.

Koeohjeen mukaisen 3 sekunnin tauon jälkeen koiranohjaaja lähettää koiran käskysanalla ja/tai käsimerkillä kohti ensimmäistä suoritettavaa pöytää (/reppua/ämpäriä). Koiran tulee ohjaajan käskystä hypätä pöydälle ja pysähtyä siihen (tai pysähtyä repulle/ämpärille). Ohjaaja saa antaa yhden käskysanan sekä hyppyyn että pysähtymiseen.

Tämän jälkeen ohjaaja lähettää koiran käskysanalla ja/tai käsimerkillä seuraavalle pöydälle (/repulle/ämpärille), ja koiran tulee jälleen käskystä hypätä pöydälle ja pysähtyä (tai pysähtyä repulle/ämpärille).

Toiselta pöydältä (/repulta/ämpäriltä) ohjaaja kutsuu koiran käskysanalla tai käsimerkillä luokseen. Koiran tulee istua tiiviisti ohjaajan eteen. Käskysanasta tai käsimerkistä koira siirtyy perusasentoon.

Luokka A ja B:

Koiranohjaaja siirtyy vapaana seuraavan koiran kanssa liikkeen aloituspisteeseen ja ottaa perusasennon. Tuomarilta luvan saatuaan koiranohjaaja lähettää itse paikaltaan siirtymättä koiran käskysanalla ja/tai käsimerkillä 20 metrin päässä sijaitsevalle, selkeästi merkitylle paikalle. Kun koira on merkin kohdalla, antaa ohjaaja pysähtymiskäskyn käskysanalla ja/tai käsimerkillä.

Koeohjeen mukaisen 3 sekunnin tauon jälkeen koiranohjaaja lähettää koiran käskysanalla ja/tai käsimerkillä kohti ensimmäistä suoritettavaa pöytää (/reppua/ämpäriä). Koiran tulee ohjaajan käskystä hypätä pöydälle ja pysähtyä siihen (tai pysähtyä repulle/ämpärille). Ohjaaja saa antaa yhden käskysanan sekä hyppyyn, että pysähtymiseen.

Tämän jälkeen ohjaaja lähettää koiran käskysanalla ja/tai käsimerkillä seuraavalle pöydälle (repulle/ämpärille), jonka päälle koiran tulee jälleen käskystä hypätä ja pysähtyä. Kolmas pöytä (reppu/ämpäri) suoritetaan samalla tavalla.

Kolmannelta pöydältä (repulta/ämpäriltä) ohjaaja kutsuu koiran käskysanalla tai käsimerkillä luokseen. Koiran tulee istua tiiviisti ohjaajan eteen. Käskysanasta tai käsimerkistä koira siirtyy perusasentoon.

Merkityllä paikalla ja kullakin pöydällä (repulla/ämpärillä) koiran tulee pysähtyä 3 sekunnin ajaksi. Koiranohjaaja saa kääntää rintamasuuntaansa koiralle osoitettuun suuntaan ja ottaa sivuaskeleen siirtymättä paikaltaan.

Arvostelu

Jos koira ei mene merkille tai pöytiä (reppuja/ämpäreitä) ei suoriteta oikeassa järjestyksessä tai koiranohjaaja siirtyy paikaltaan, on arvosana puutteellinen.

Virheellisiä ja pistevähennyksen aiheuttavia toimintoja ovat mm.:

- viivyttely pöydälle (repulle/ämpärille) / merkitylle alueelle juoksemisessa
- selkeä poikkeama ihanteellisesta juoksulinjasta
- viivyttely pöydälle hyppäämisessä
- ennakoiva poistuminen pöydältä / merkityltä alueelta
- viivyttely asennon ottamisessa
- hidas luoksetulo ja eteen istuminen
- koiranohjaajan avut, esim. lisäkäskyt
- virhe liikkeen päättämisessä.

Osa-arvostelu

	A+B	**V**
Keskimerkki	3 p	2 p
1. Pöytä (reppu/ämpäri)	3 p	3 p
2. Pöytä (reppu/ämpäri)	3 p	3 p
3. Pöytä (reppu/ämpäri)	3 p	-
Alkuperusasento, luoksetulo, eteen istuminen, loppuperusasento	3 p	2 p

3.3.12 Paikallaolo häiriön alaisena

Suorituspaikka	Urokselle ja nartulle merkatut oma suorituspaikat, vähintään 10 m päässä ketteryystelineistä. Uroksen ja nartun välisen suorituspaikan etäisyyden tulee olla vähintään 6m.
Käskyt	Yksi käsky tai käsimerkki maahan menoon Yksi käsky tai käsimerkki istumiseen
Suoritus	Suoritettuaan liikkeen ”ilmoittautuminen ja sosiaalinen käytös” ja ennen toisen koiran tottelevaisuus- tai ketteryyssuorituksen alkamista koiranohjaaja siirtyy vapaana seuraavan koiran kanssa paikallaoloa varten merkitylle paikalle perusasentoon. Tuomarin merkistä koiranohjaaja käskee koiran yhdellä käskysanalla tai käsimerkillä maahan. Koiran luo ei saa jättää mitään esinettä. Tuomarin merkistä koiranohjaaja palaa koiransa luo ja asettuu sen oikealle puolelle, ja päättää liikkeen tuomarin merkistä ottamalla koiran loppuperusasentoon käskystä tai käsimerkistä.
Esikoe	Koiranohjaaja siirtyy koirasta 20 askeleen päähän tuomarin osoittamaan paikkaan ja jää rauhallisesti seisomaan paikalleen koiraan päin kääntyneenä. Koiran tulee maata paikallaan rauhallisesti koiranohjaajan siihen millään tapaa vaikuttamatta, kun toinen koira suorittaa liikkeet 2–4. Kun toinen koirakko on suorittanut liikkeen 4 loppuun, tuomarin merkistä koiranohjaaja lopettaa liikkeen. Koiranohjaaja joko pysyy koiransa kanssa paikallaoloalueella tai tuomarin osoittamassa paikassa kunnes toinen koirakko on suorittanut loput liikkeet. Koiranohjaaja voi halutessaan kytkeä koiran.
Arvostelu Esikoe	Jos koira siirtyy paikoiltaan enemmän kuin 3 m sen **jälkeen,** kun toinen koirakko on suorittanut loppuun liikkeen **2,** on arvosana puutteellinen. Jos koira siirtyy paikoiltaan enemmän kuin 3 m **ennen kuin** toinen koirakko on suorittanut liikkeen **2** loppuun, on arvosana puutteellinen 0 pistettä.
Luokka A	Koiranohjaaja siirtyy koirasta 40 askeleen päähän tuomarin osoittamaan paikkaan ja jää rauhallisesti seisomaan paikalleen selkä koiraan päin. Kun toinen koirakko on suorittanut liikkeet loppuun, tuomarin merkistä koiranohjaaja lopettaa liikkeen. Koiran tulee maata paikallaan rauhallisesti koiranohjaajan siihen millään tapaa vaikuttamatta kun toinen koira suorittaa liikkeet 2-9.
Arvostelu luokka A	Jos koira siirtyy paikoiltaan enemmän kuin 3 m sen **jälkeen** kun toinen koirakko on suorittanut loppuun liikkeen ”**4,** on arvosana puutteellinen. Jos koira siirtyy paikoiltaan enemmän kuin 3 m **ennen kuin** toinen koirakko on suorittanut liikkeen **4** loppuun, on arvosana puutteellinen 0 pistettä.

Luokka B

Koiranohjaaja siirtyy paikkaan, johon koiralla ei ole näköyhteyttä (sermi tai vastaava). Kun toinen koirakko on suorittanut liikkeet loppuun, tuomarin merkistä koiranohjaaja lopettaa liikkeen.

Koiran tulee maata paikallaan rauhallisesti koiranohjaajan ollessa näkymättömissä, kun toinen koira suorittaa liikkeet 2–9.

Arvostelu luokka B

Jos koira siirtyy paikoiltaan enemmän kuin 3 m sen **jälkeen** kun toinen koirakko on suorittanut loppuun liikkeen **4**, on arvosana puutteellinen.

Jos koira siirtyy paikoiltaan enemmän kuin 3 m **ennen kuin** toinen koirakko on suorittanut liikkeen **4** loppuun, on arvosana puutteellinen 0 pistettä.

Arvostelu paikallaolo

Koiran rauhaton ja keskittymätön paikallaolo tai liian aikainen ylösnousu joko seisomaan tai istumaan tai koiranohjaajaa vastaan tuleminen ohjaajan palatessa alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Koiranohjaajan ylimääräiset käskysanat tai käsimerkit ja vartaloavut tai rauhaton käyttäytyminen sekä muut peitellyt avut alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

3.3.13 Tunneli (F, FL, T)

Käskyt

Yksi käsky ja/tai käsimerkki tunnelin läpi menoon

Yksi käsky tai käsimerkki pysähtymiseen

Yksi käsky tai käsimerkki perusasentoon siirtymiseen

Suoritus

Koiranohjaaja kulkee vapaana seuraavan koiran kanssa esteen eteen ja ottaa perusasennon. Ohjaajan käskystä ja/tai käsimerkistä koiran tulee kulkea varmasti tunnelin läpi.

Kun koira on tullut ulos tunnelista, antaa koiranohjaaja koiralle käskysanalla ja/tai käsimerkillä pysähtymiskäskyn. Tuomarin merkistä ohjaaja siirtyy koiran luo ja ottaa sen käskysanalla tai käsimerkillä perusasentoon.

Arvostelu

Epävarmuus, viivyttely ja/tai ryntäävä sisäänmeno ja tunnelin läpi kulkeminen alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

Jos koira ei poistu tunnelista tai ei pysähdy käskyn/käsimerkin jälkeen, on arvosana puutteellinen.

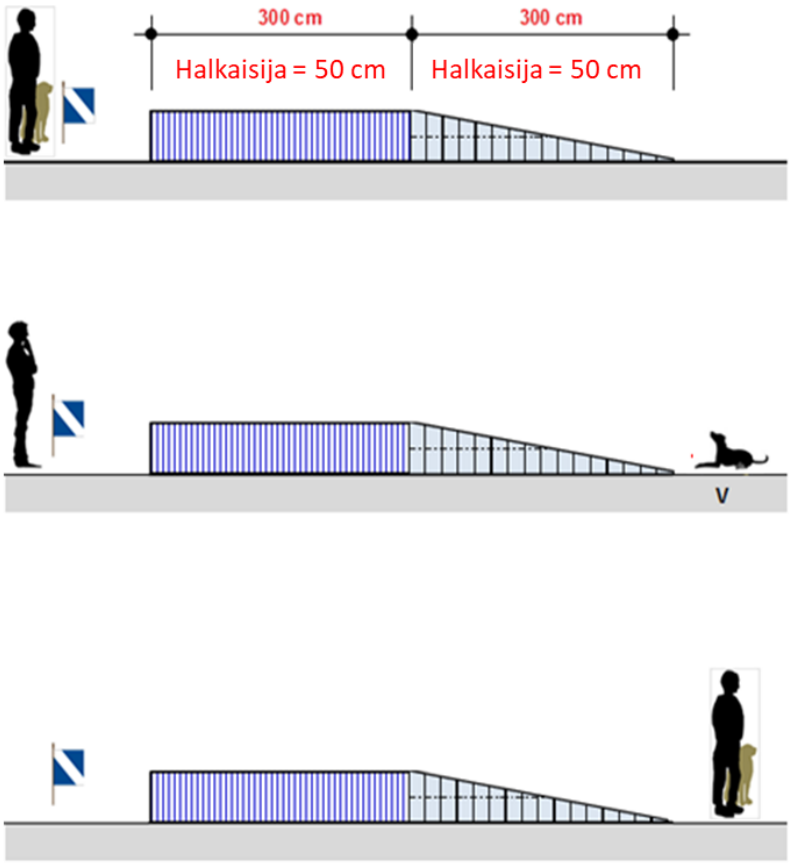

Jäykkä sisäänmeno halkaisija 0.5m, pituus 3 m ja pussi ulosmenoon pehmeää materiaalia, pituus 3m.

3.3.14 Kiinteän puusillan ylitys (F, FL, T)

Suoritusteline

Kiinteässä puusillassa on kaksi jalustaa sekä niihin kiinnitetty lankku, jonka pituus on n. 4 m ja leveys n. 30 cm. Jalustat on sijoitettu molempiin päihin ja ne voivat olla millaiset tahansa vakaat tuet.

Käskyt

Yksi käsky ja/tai käsimerkki puusillalle nousuun

Yksi käsky pysähtymiseen puusillalla

Yksi käsky etenemiseen puusillalla

Suoritus

Koiranohjaaja siirtyy vapaana seuraavan koiran kanssa esteen eteen ja ottaa perusasennon.

Koiranohjaajan käskystä ja/tai käsimerkistä koiran tulee hypätä puusillalle ja käskysanasta pysähtyä viipymättä rintamasuunta kohti kulkusuuntaa.

Tuomarin merkistä ohjaaja siirtyy koiran viereen, antaa koiralle käskyn tai käsimerkin kulkea eteenpäin ja kulkee itse koiran vierellä loppuperusasentoon saakka. Liikkeen lopuksi ohjaaja pysähtyy ja koira ottaa itsenäisesti perusasennon.

Koiran tulee kulkea puusilta päästä päähän osoittamatta pelkoa tai halua hypätä alas.

Arvostelu

Epävarmuus, viivyttely ja/tai ryntäävä liikkuminen, edistäminen ja jätättäminen alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

Jos koira poistuu esteeltä ensimmäisen puolikkaan aikana, on arvosana puutteellinen 0 pistettä.

Jos koira poistuu esteeltä ensimmäisen puolikkaan jälkeen, on arvosana puutteellinen.

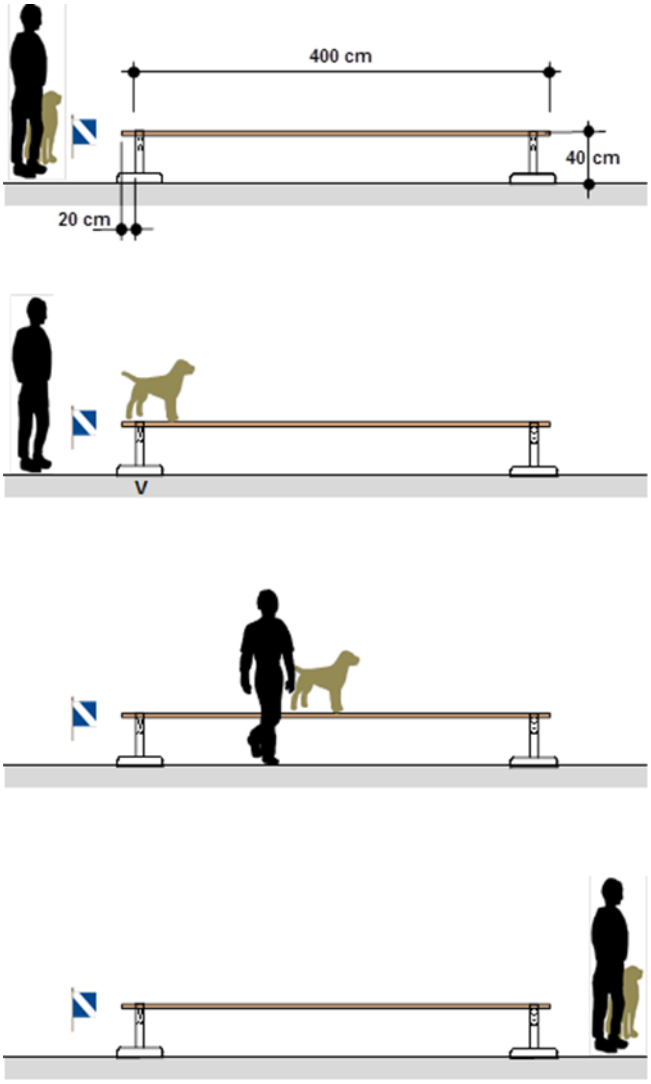

3.3.15 Liikkuva tynnyrisilta (F, FL, T)

Käskyt

Yksi käsky ja/tai käsimerkki tynnyrisillalle nousuun

Yksi käsky pysähtymiseen tynnyrisillalla

Yksi käsky etenemiseen tynnyrisillalla

Suoritus

Koiranohjaaja kulkee vapaana seuraavan koiran kanssa esteen eteen ja ottaa perusasennon. Koiranohjaajan käskystä ja/tai käsimerkistä koiran tulee hypätä tynnyrisillalle ja käskysanasta pysähtyä viipymättä rintamasuunta kohti kulkusuuntaa. Tuomarin merkistä ohjaaja siirtyy koiran viereen, antaa koiralle käskyn tai käsimerkin kulkea eteenpäin ja kulkee itse koiran vierellä esteen toiseen päähän.

Koiran tulee pysähtyä sillan päässä itsenäisesti. Tuomarin merkistä ohjaaja antaa koiralle käskyn tai käsimerkin kulkea eteenpäin ja jatkaa itse matkaa useamman askeleen esteen ohi. Sitten ohjaaja pysähtyy ja koira ottaa itsenäisesti perusasennon.

Koiran tulee kulkea silta päästä päähän osoittamatta pelkoa tai halua hypätä alas.

Arvostelu

Jos koira poistuu esteeltä ensimmäisen puolikkaan aikana, on arvosana puutteellinen 0 pistettä.

Jos koira poistuu esteeltä ensimmäisen puolikkaan jälkeen, on arvosana puutteellinen.

Epävarmuus, viivyttely ja/tai ryntäävä liikkuminen, edistäminen ja jätättäminen alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

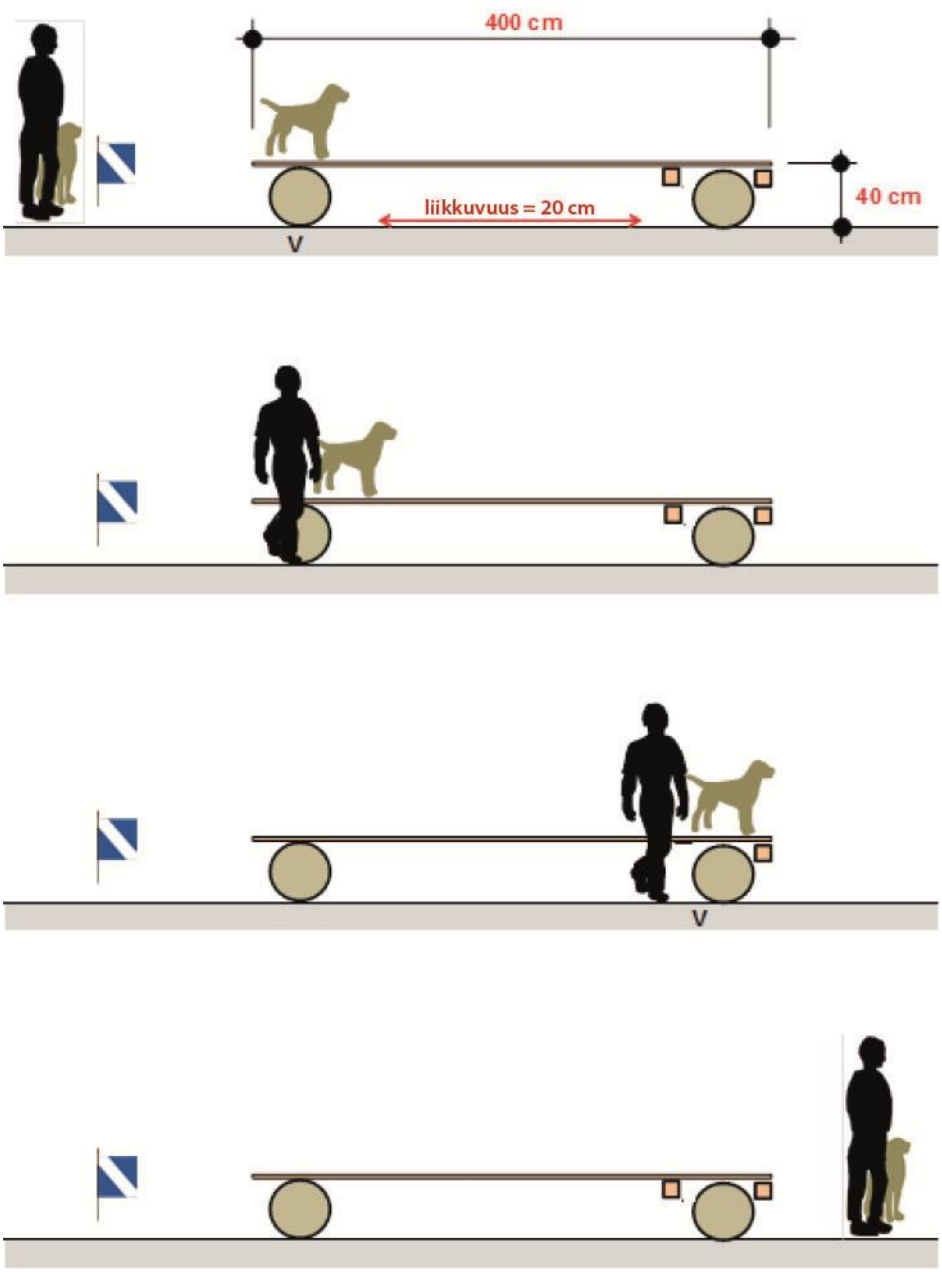

Este on tehty kahdesta yhtä suuresta tynnyristä tai vastaavasta, joiden halkaisija on 40 cm ja joiden päälle on asetettu 4 m pitkä ja 30 cm leveä lankku, joka voi liikkua tynnyreiden päällä noin 20 cm. Samankaltaiset rakennelmat joilla on samat mitat ja liikkuvuus on sallittu, esimerkiksi kaksi kiinteää jalustaa liukuvalla sillalla.

3.3.16 Tikapuut (F, FL, T)

Käskyt	Yksi käsky ja/tai käsimerkki tikapuille nousuun Yksi käsky tai käsimerkki perusasentoon
Suoritus	Koiranohjaaja kulkee vapaana seuraavan koiran kanssa esteen eteen ja ottaa perusasennon. Käskysanasta ja/tai käsimerkistä koira kulkee ramppia pitkin tikapuille ja jatkaa itsenäisesti askelmia pitkin tikkaiden toiseen päähän, missä sen tulee pysähtyä.
Luokka A	Koiranohjaaja siirtyy estettä suorittavan koiran viereen, kun se on siirtänyt etutassut ensimmäiselle askelmalle ja kulkee koiran vierellä koiraa tai estettä koskettamatta. Tikapuiden päässä koiranohjaaja nostaa koiran alas ja käskee sen käskysanalla tai käsimerkillä perusasentoon.
Luokka B	Koiranohjaaja jää seisomaan, kunnes koiran etutassut ovat viimeisellä askelmalla, ja siirtyy koiran luo tuomarin merkistä. Tikapuiden päässä koiranohjaaja nostaa koiran alas ja käskee sen käskysanalla tai käsimerkillä perusasentoon.
Arvostelu	Jos koira poistuu esteeltä sen ensimmäisellä puolikkaalla, on arvosana puutteellinen 0 pistettä. Jos koira poistuu esteeltä ensimmäisen puolikkaan jälkeen, on arvosana puutteellinen. Jos koira poistuu esteeltä itsenäisesti tikapuiden viimeisen puolan jälkeen, on arvosana korkeintaan tyydyttävä. Jos koira putoaa tikapuiden puolien väliin ja pääsee itsenäisesti jatkamaan esteen suoritusta, annetaan osa-arvostelu puutteellinen. Yksittäiset askeleet sivupuolilla alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Mikäli koira kulkee suuren osan esteestä sivupuolaa pitkin tai liikkuminen on erittäin epävarmaa, on arvosana puutteellinen. Epävarmuus, viivyttely ja/tai ryntäävä liikkuminen, edistäminen ja jätättäminen alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

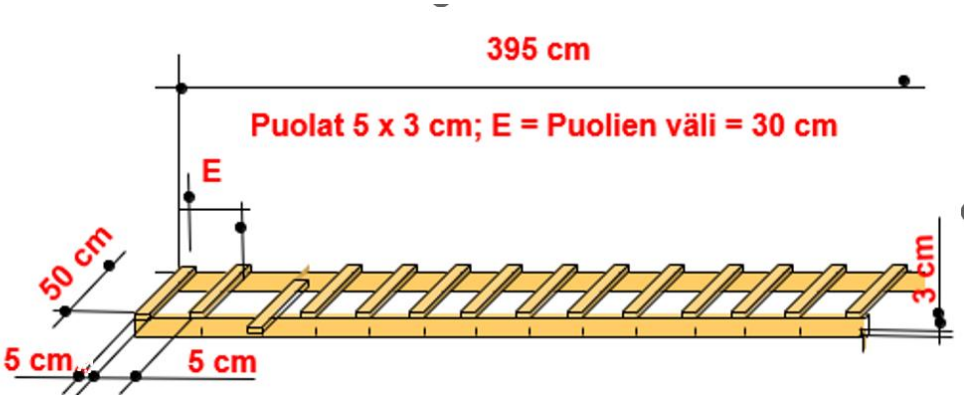

Tikapuiden sivupuolien pituus on 4 m, puolien väli 30 cm, puolien leveys 5 cm. Tikapuut koostuvat 14 poikkipuolasta ja kahdesta sivupuolasta. Tikapuut on asetettu kahden noin 50 cm korkean tuen päälle, jotka ovat tikapuiden molemmissa päissä.

Tikapuiden aloituspäässä on 120 cm pitkä ja 50 cm leveä ramppi tikapuille siirtymistä varten, jonka tulee olla tiukasti kiinnitettynä tikapuihin.

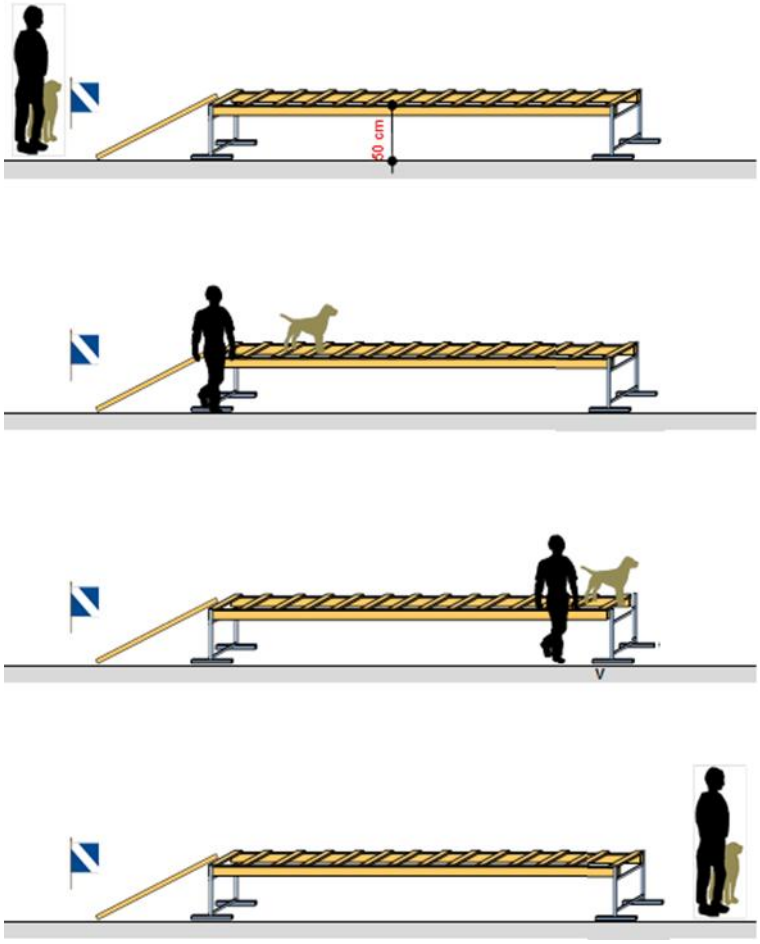

3.3.17 Keinu (F, FL, T)

Käskyt

1 käskysana ja/tai käsimerkki ylös menoon

1 käskysana pysähtymiseen

1 käskysana tai käsimerkki jokaiseen liikkeellelähtöön.

Suoritusohjeet

Koiranohjaaja siirtyy vapaana seuraavan koiran kanssa esteen eteen ja ottaa perusasennon. Koiranohjaajan käskystä ja/tai käsimerkistä koiran tulee kiivetä ylös menoa pitkin keinulle ja käskysanasta pysähtyä viivyttelemättä.

Tuomarin merkistä ohjaaja siirtyy koiran viereen, antaa koiralle käskyn tai käsimerkin kulkea eteenpäin ja kulkee koiran vierellä keinulaudan toiseen päähän, missä sekä koira että koiranohjaaja pysähtyvät.

Tuomarin merkistä ohjaaja antaa koiralle käskyn tai käsimerkin kulkea eteenpäin ja koira kiipeää alastuloa pitkin alas. Koiranohjaaja ja koira kulkevat muutaman askeleen kauemmas esteestä ja pysähtyvät, ja koira ottaa itsenäisesti perusasennon.

Koiran tulee kulkea keinulauta päästä päähän osoittamatta pelkoa tai halua hypätä alas.

Arvostelu

Jos koira hyppää alas ennen keinulaudan puoliväliä, arvosana on puutteellinen 0 pistettä.

Jos koira hyppää keinulaudalta alas puolivälin jälkeen, on liikkeen arvosana puutteellinen.

Epävarmuus ja/tai ryntääminen sekä puutteellinen koordinaatio alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Epäröivä tai hektinen nouseminen, epävarma, ahdistunut tai hektinen ylitys, juokseminen eteenpäin tai jälkeen jääminen, epäröivä pysähdys ja jos koira ei kulje esteen päähän asti alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

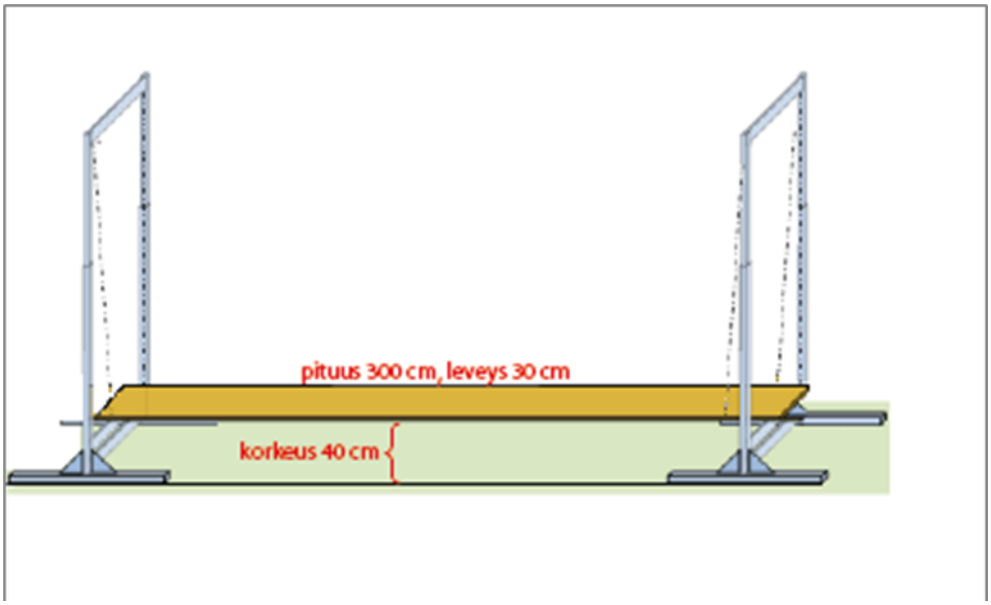

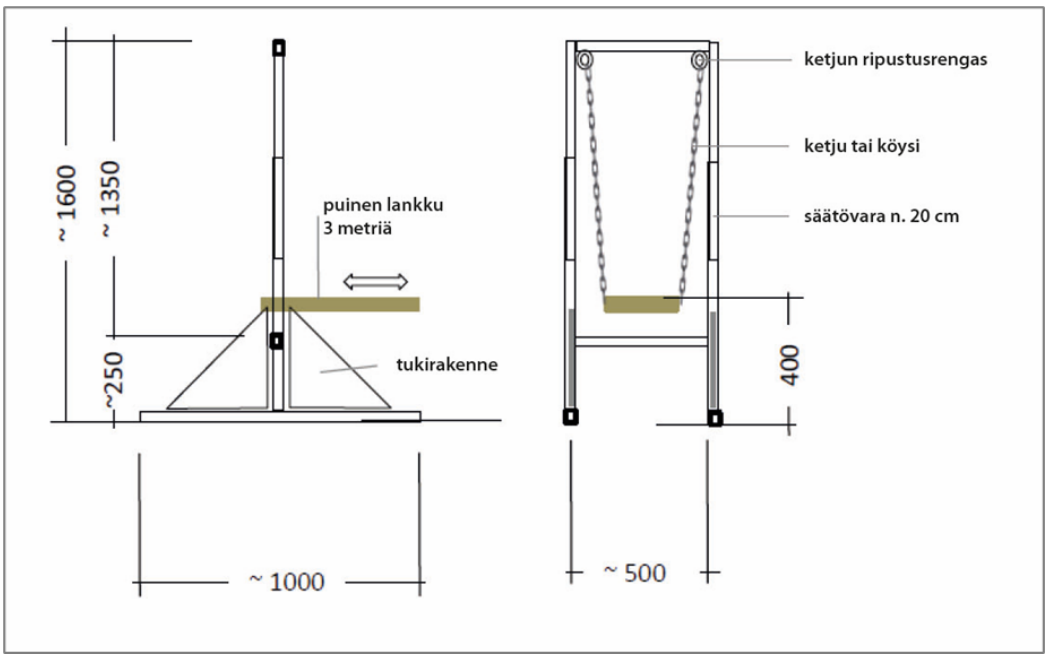

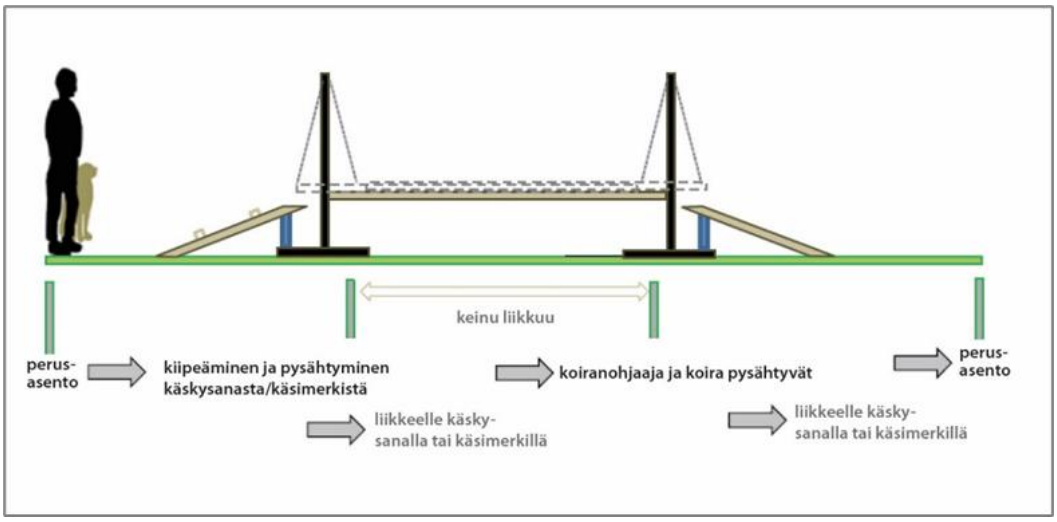

Esteen rakenne ja mitat:

- 1 puinen lankku, jonka pituus on n. 3 m ja leveys n. 0,3 m.
- Molemmissa päissä on tukirakenne sekä mekanismi, johon lankun voi kiinnittää.
- Lankun korkeus maanpinnasta 0,4 m.

Ylös meno ja alastulo:

- 2 puista lankkua/levyä, joiden pituus on n. 1,5 m ja leveys n. 0,3 m.
- Yläreunan korkeus maanpinnasta 0,35 m.
- Poikkipuut kiipeämisen helpottamiseksi on sallittu.

Keinussa on kaksi tukirakennetta, niihin köydellä tai ketjulla kiinnitettävä lankku sekä ylösmeno- ja alastulosilta. Keskilankku ripustetaan vapaasti roikkumaan tukirakennelmiin siten, että se pääsee heilumaan.

Samankaltaiset rakennelmat samoilla mitoilla ja samalla liikkuvuudella (pitkittäis- ja sivusuuntaan) ovat sallittuja. Keinun pituussuuntainen liike voidaan rajoittaa 25 cm:iin.

3.3.18 Hiihtoreitillä takana seuraaminen syvässä lumessa (L)

Yleistä	Liikkeet "Hiihtoreitillä takana seuraaminen syvässä lumessa ja "Kulkuneuvolla siirtyminen" voidaan tehdä myös yksittäin ennen vainutyöskentelyä tai sen jälkeen.
Koealue	Lumeen tallottu ura voi olla minkä muotoinen tahansa (ei terävää kulmaa) pituus: RH – L V 150 askelta RH – L A 250 askelta RH – L B 350 askelta Liike tulee suorittaa lumikengillä tai retkisuksilla.
Käskyt	1 käskysana ja/tai käsimerkki "seuraa takana" 1 käskysana tai käsimerkki perusasentoon.
Suoritusohjeet	Koiranohjaaja odottaa koiran kanssa perusasennossa uran alussa. Perusasennosta, tuomarin käskystä koiranohjaaja antaa koiralle yhden käskyn ja/tai käsimerkin "seuraa takana" ja kävelee määrätyllä lumiuralla koiran edellä. Perusasennosta koiran on välittömästi siirryttävä ohjaajan taakse seuraamaan ohjaajansa perässä.
Arvostelu	Sujuva liikkuminen, tasaisen koiran ja ohjaajan välinen etäisyys ja vain vähän käskyjä tai käsimerkkejä alusta loppuun. Seuraavat alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan: - epäröivä aloitus ja kulkeminen - poikkeaminen reitiltä - koiran jätättäminen / kulkeminen liian kaukana ohjaajasta - ohjaajan häiritseminen tai ohittaminen - useat käskyt/käsimerkit

3.3.19 Kulkuneuvolla siirtyminen (L)

Yleistä	Liikkeet "Hiihtoreitillä takana seuraaminen syvässä lumessa ja "Kulkuneuvolla siirtyminen" voidaan tehdä myös yksittäin ennen vainutyöskentelyä tai sen jälkeen.
Koealue/ kuljetusvälineet	Esim. pelastuskelkka/ahkio, moottorikelkka, hiihtohissi, helikopteri tai vastaava Reitti n. 150 m
Käskyt	1 käskysana ja/tai käsimerkki kyytiin nousuun 1 käskysana tai käsimerkki perusasentoon.
Suoritusohjeet	Koiranohjaaja odottaa kytkettynä olevan koiran kanssa perusasennossa kohtuullisen etäisyyden päässä kuljetusajoneuvosta. Mitä tahansa tavanomaista kuljetusajoneuvotyyppiä voidaan käyttää, jolloin kulloinkin voimassa olevat turvallisuusmääräykset on otettava huomioon. Tuomarin käskystä koiranohjaaja nostaa, lähettää tai kutsuu koiran yhdellä käskyllä ja/tai käsimerkillä kuljetusajoneuvoon. Tapa, jolla koira ja ohjaaja pääsevät ajoneuvoon on ohjaajan päätettävissä. Matkan tai lennon jälkeen

	koiranohjaaja kiipeää koiran kanssa ulos, vie koiran sivuun turvalliselle etäisyydelle kuljetusajoneuvosta ja ottaa perusasennon.
Arvostelu	Kuljetuksen aikana koiran tulee pysyä rauhallisena ja häiriintymättä. Koiran epävarma tai hektinen käyttäytyminen kyytiin mennessä tai poistuessa ja/tai kuljetuksen aikana vähentää arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira ei ole yhteistyöhaluinen nostettaessa tai kulkuneuvoon noustessa, liike on puutteellinen 0 pistettä.

3.4 Suoritus ja arviointi: vainutyöskentely

3.4.1 Yleistä

Suoritukseen valmistautuminen	Koiranohjaaja odottaa suoritusvalmiin koiran kanssa etsintäalueen ulkopuolella poissa näköetäisyydeltä, kunnes hänet kutsutaan alueelle. Koiralla voi olla tunnusvaljaat tai vastaavat ja/tai kaulapanta. Jos koiran ilmaisutapa on rullailmaisu, on rulla puettava koiralle ennen suoritusta. Koiralla saa olla pieni tiuku tai kulkunen. Pimeissä olosuhteissa pienet valot (ei kohdevaloja tai lamppuja) ovat sallittuja koiralla.
Ilmoittautuminen	Kutsusta koiranohjaaja ilmoittautuu taluttimeen kytketyn ja perusasennossa istuvan koiran kanssa tuomarille ja kertoo tälle ilmaisutavan.
Maalihenkilöt	Maalihenkilöt ovat tuomarin avustajia. Piilossa ollessaan he pysyvät hiljaa ja rauhallisina, maalihenkilöt eivät saa auttaa koiranohjaaja tai koiraa millään tavalla suorituksen aikana, etenkin koiran tukeminen ilmaisussa on kielletty. Maastoon/piiloihin ei saa jättää mitään peittoja, reppuja tai vastaavia.

Etsintäsuunnitelma ja taktiikat	Tuomari esittelee etsintäalueen piirroksen avulla. Etsintäalueen tulee olla näkyvästi rajattu tai sen rajojen tulee olla selkeästi tunnistettavissa. **Tilanteen esittelyssä tuomarin tulee antaa oleelliset tiedot siitä,** - mitä on tapahtunut - mikä on etsintäalue - millainen rakennus tai alue on - mitä edeltäviä toimia on tehty - mitä infrastruktuuria alueella on - mitä vaaroja alueella on. Tämän jälkeen alkaa etsintäaika. Kun tuomari on antanut tilannetiedot, koiranohjaaja analysoi tilanteen ja kertoo etsintätaktiikkansa tuomarille. Muutokset taktiikassa työskentelyn aikana on ilmoitettava tuomarille, tämä lasketaan mukaan etsintäaikaan. Tuomari voi halutessaan lopettaa etsintätyöskentelyn, kun kaikki maalihenkilöt ovat löytyneet. Etsintätyöskentely päättyy koiranohjaajan loppuilmoittautumiseen ja tuomarin arviointiin.
Etsintäaika	Etsintäaika alkaa, kun tuomari on antanut tilannetiedot.
Käskysanat ja käsimerkit	Koiraa saa ohjata vapaasti käskysanoilla ja käsimerkeillä. Liiallinen etsimiseen käskeminen on virhe.
Ilmaisu	Koiranohjaajan tulee ilmoittaa tuomarille ilmaisun hyväksymisestä. Vasta tämän jälkeen hän saa tuomarin merkistä lähteä koiran luo.

3.4.2 Koiranohjaajan arviointi

Yleistä	- Koiran ohjaaminen (ohjaaminen, koiran painostaminen tai sen työskentelyn estäminen, koiranlukutaito) - yhteistyö - koiran ohjaaminen siten, että etsintä on tehokasta.
Taktiikka	Tilanteen tiedostaminen, valitun taktiikan soveltaminen, yleisvaikutelma koiranohjaajan toiminnasta koko vainutyöskentelyn aikana. Keskeisiä arvosteluperusteita ovat mm.: - todistajia ja heidän olinpaikkojaan ja lausuntojaan koskevat kysymykset - alueen ominaispiirteiden ja muodon huomioon ottaminen - tuulensuunnan huomioiminen - koiran kykyjen arvioiminen - mahdollisten rakennusten ominaispiirteiden huomioiminen (sisäänkäynnit, pohjarakenne jne.) - henkilöiden viimeisimpien tiedettyjen olinpaikkojen huomioon ottaminen. - koiran lähettäminen sopiviin paikkoihin - yleiskäsitys etsityistä ja etsimättä jääneistä alueista

- loppuraportti (etsityt alueet ja henkilöiden sijainti)

3.4.3 Koiran arviointi

Yleistä

- hallittavuus ja ohjattavuus,
- halu etsiä ja löytää,
- liikkuvuus, kunto ja kestävyys,
- itsenäisyys, työskentelyhalu ja -vietti,
- maalihenkilön häiritseminen, ahdisteleminen tai vahingoittaminen,
- suorituksen kokonaisvaikutelma.

Ohjattavuus Yhteistyö koiranohjaajan kanssa, ripeä ja päämäärätietoinen käskyjen noudattaminen ja etsimismotivaation säilyttäminen sekä ohjaajan ja koiran työskentely yhdessä.

Etsinnän tehokkuus Etsintävietti, etsintäkäytös, temperamentti, motivaatio, työskentelyhalu.

Liikkuminen Liikkumistapa, vaikeiden tilanteiden selvittäminen, kunto.

Itsenäisyys Oma-aloitteisen ja halukkaan, viettivoimakkaan työskentelyn ilmentäminen.

3.4.4 Ilmaisut

Yleistä Koiranohjaaja ilmoittaa ilmaisutavan tuomarille ennen vainutyöskentelyn alkua.

Koiranohjaaja, maalihenkilö tai ratamestari eivät saa tukea koiraa millään tavalla. Tällaisessa tapauksessa ilmaisun arvosana on puutteellinen 0 pistettä.

Koiranohjaajan tulee ilmoittaa tuomarille ilmaisun hyväksymisestä. Vasta tämän jälkeen hän saa tuomarin merkistä lähteä koiran luo.

Koiran tulee ilmaista henkilö itsenäisesti, selkeästi ja intensiivisesti oikeaan suuntaan ja jatkaa ilmaisua, kunnes koiranohjaaja on saapunut koiran luo.

Koiranohjaaja päättää, koska ilmaisu päättyy. Hän voi joko kutsua koiran luokseen lähietäisyydeltä tai hakea koiran mukaansa vieden sen 2–3 metrin päähän ja laittaa koiransa maahan. Rauniotyöskentelyssä koiran mukaan ottaminen ja maahan laittaminen tehdään vain, mikäli raunioilla olevat olosuhteet sen sallivat. Oikealla tavalla päätetyssä ilmaisussa koira osoittaa selkeän vietinvaihdon ja koiranohjaaja puhuttelee maalihenkilöä. Ohjaajan puhutellessa maalihenkilöä koiran tulee pysytellä rauhallisena sille osoitetussa paikassa. Tuomarin käskystä koiranohjaaja palaa koiransa luo ja lähtee ilmaisupaikalta koiransa kanssa. Vietinvaihto muodostaa 30 % ilmaisun arvioinnin pisteistä.

3.4.4.1 Haukkuva ilmaisu (F, FL, T, L, MT)

Suoritus

Haukkumalla ilmaisevan koiran tulee asettua selkeästi maalihenkilöä tai hajun ulostuloaukkoa kohti. Koiran tulee haukkua itsenäisesti, keskeytyksettä ja kohdistaen, kunnes koiranohjaaja tuomarin merkistä saapuu koiran luo ja päättää ilmaisun.

Ilmaisupaikalta poistuminen

Jos koira jättää maalihenkilön kerran lyhyeksi hetkeksi ja palaa itsenäisesti takaisin tämän luo, on ilmaisun arvosana korkeintaan tyydyttävä. Jos koira jättää maalihenkilön uudelleen, arvostellaan ilmaisu puutteelliseksi. Jos koira ei palaa omatoimisesti maalihenkilön luo, ilmaisun arvosana on puutteellinen 0 pistettä.

T (raunio)

Haukkumalla ilmaisevan koiran tulee asettua selkeästi maalihenkilöä tai hajun ulostuloaukkoa kohti. Koiran tulee haukkua keskeytyksettä ja kohdistaen, kunnes koiranohjaaja saapuu koiran luo ja päättää ilmaisun.

Koira ei saa koskea maalihenkilöön. Suljetuilla piiloilla, joiden luo koiralla on pääsy, koiran tulee käytöksellään osoittaa täsmällisesti hajun ulostuloaukon sijainti. Piiloon sisälle pyrkiminen ei ole virhe.

Arvostelu

- työskentely
- haukkuminen
- ilmaisupaikalla pysyminen.

Kaikenlaiset avut koiranohjaajalta tai maalimieheltä ilmaisun aikana pudottavat arvosanan puutteelliseen.

Maalimiehen häirintä alentaa arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

3.4.4.2 Rullailmaisu (F, FL, T)

Suoritus

Rullalla ilmaisevalla koiralla on kaulassaan panta, johon ilmaisurulla on kiinnitetty. Norjalaisrullaa käytettäessä on ennen suoritusta tarkistettava, että koira voi pitää rullaa suussaan vapaasti ja pystyy pudottamaan sen itsenäisesti.

Kaulapannassa tulee olla avautumismekanismi, joka suojaa koiraa loukkaantumiselta.

Maalihenkilön löydettyään koira tuo rullan ohjaajalle.

Koiran ei tarvitse istua ohjaajan eteen.

Rullan luovuttamisen jälkeen koira ohjaajan käskystä johdattaa ohjaajan suoraa reittiä itsenäisesti maalihenkilön luo tai ilmaisupaikalle pysyen koko ajan kontaktissa ohjaajaan. Viennissä voidaan käyttää enintään 10 metrin pituista liinaa. Raunioetsinnässä näyttöliinaa ei kuitenkaan saa käyttää.

Maalihenkilön luo saapuessaan koiran tulee pysähtyä itsenäisesti. Koiranohjaaja menee koiran luo, irrottaa liinan ja päättää ilmaisun.

Kun koira saapuu maalihenkilön/ilmaisupaikan luo, sen täytyy pysyä paikoillaan itsenäisesti, kunnes koiranohjaaja tulee paikalle, irrottaa näyttöliinan ja päättää ilmaisun.

Koiranohjaaja päättää, koska ilmaisu päättyy. Hän voi joko kutsua koiran luokseen lähietäisyydeltä tai hakea koiran mukaansa vieden sen 2–3 metrin päähän. Oikealla tavalla päätetyssä ilmaisussa koira osoittaa selkeän vietinvaihdon ja koiranohjaaja puhuttelee maalihenkilöä. Ohjaajan puhutellessa maalihenkilöä koiran tulee pysytellä rauhallisena sille osoitetussa paikassa. Tuomari merkistä koiranohjaaja palaa koiran luokse ja poistuu koiran kanssa maalihenkilön luota.

Arvostelu

- Työskentely
- Rullan ottaminen
- Rullan tuominen pudottamatta suoraan ohjaajalle
- Ohjaajan suoraviivainen vienti maalihenkilön luo rullan luovuttamisen jälkeen.
- Rullan rauhaton pitäminen ei ole virhe, mutta voimakkaasta pureskelusta arvosanaa alennetaan virheen suuruuden mukaan.

Joissakin olosuhteissa (maastosta johtuen) koiran ja ohjaajan välinen kontakti saattaa katketa ilman, että tämä vaikuttaa negatiivisesti arvosteluun. Virheeksi ei katsota sitä, jos koira tiheäkasvustoisessa maastossa pysähtyy hetkeksi odottamaan ohjaajaa ja jatkaa matkaansa, kun ohjaaja on saavuttanut sen.

Lyhyt pysähtymiskäsky ja vapautus ovat sallittuja, jos ne maastosta johtuen ovat tarpeellisia.

Kaikenlaiset avut koiranohjaajalta tai maalimieheltä ilmaisun aikana pudottavat arvosanan puutteelliseen 0 pistettä.

Maalimiehen häirintä alentaa arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

3.4.4.3 Vapaa ilmaisu (F, FL, T, MT)

Suoritus

Vapaassa ilmaisussa koira liikkuu edestakaisin koiranohjaajan ja maalihenkilön välillä nopeinta (suorinta) reittiä johdattaen tällä tavalla ohjaajan maalihenkilön luo tai ilmaisupaikalle. Koiraa ei saa ilmaisun aikana kytkeä missään vaiheessa.

Koiran tulee jatkaa ilmaisua, kunnes ohjaaja on maalihenkilön tai piilon luona.

Lisäksi koiran on jollakin selkeällä tavalla osoitettava, että kyseessä on ilmaisu. Koiranohjaaja ilmoittaa tuomarille ennen vainutyöskentelyn alkua, millaisella käytöksellä koira osoittaa ilmaisun.

Käytös voi olla esim.:

- Koira hyppää ohjaajaa vasten tai koskettaa ohjaajaa.
- Koira haukkuu ohjaajaa.
- Koira ottaa ohjaajaan katsekontaktin.

Arvostelu

- Työskentely
- Ohjaajan suoraviivainen vienti maalihenkilön luo.

Kaikenlaiset avut koiranohjaajalta tai maalimieheltä ilmaisun aikana pudottavat arvosanan puutteelliseen 0 pistettä.

Maalimiehen häirintä alentaa arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

3.4.4.4 Jälkiesineiden ja jäljentekijän ilmaisu ilmaisemalla (F, MT)

Suoritus

Koira ilmaisee jälkiesineen tai jäljentekijän menemällä maahan, istuutumalla tai jäämällä seisomaan esineen tai jäljentekijän kohdalla.

Koiran tulee jatkaa ilmaisua, kunnes ohjaaja on esineen tai henkilön luona.

Koiran on käytöksellään osoitettava selkeästi, että kyseessä on ilmaisu. Koiran tulee ottaa valittu asento viipymättä ja sen on käyttäydyttävä jäljentekijän/maalihenkilön luona rauhallisesti tätä millään tavalla häiritsemättä.

MT: Koiranohjaajan on tunnistettava selkeästi ilmaisu ja ilmoitettava siitä heti ja selkeästi tuomarille. Koiranohjaaja raportoi ilmaisun tuomarille ja voi lähestyä koiraa vain tuomarin merkistä. Kontaktin tekeminen jäljentekijän ja koiran välillä ei ole sallittua ennen ilmaisun päättymistä.

Arvostelu

Jos koiranohjaaja ja/tai maalihenkilö/jäljentekijä auttavat koiraa ilmaisussa, ilmaisu arvostellaan 0 pisteellä. Jos koira millään tavalla häiritsee maalihenkilöä, alennetaan arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

Rauhaton tai epämääräinen ilmaisukäyttäytyminen alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

3.4.4.5 Kaivaminen ja tunkeutuminen (L)

Suoritus

Kaivaessaan ja tunkeutuessaan koira suuntautuu jatkuvasti ja lopullisesti kohti maalihenkilöä, kunnes ohjaaja on paikalla ja päättää ilmaisun. Koiran tulee osoittaa selkeää tunkeutumiskäyttäytymistä kaivamalla, haukkuminen ei ole virhe. Jos maalihenkilö jää piiloon, koira voidaan lähettää sieltä vain, jos tämä on ensimmäinen hälytys.

Arvostelu

Kaivamisella ja tunkeutumisella mitataan koiran ilmaisun intensiteettiä ja kiinnostusta maalihenkilöä kohtaan, ja koira voi myös samalla haukkua.

3.4.4.6 Ilmaisutesti: FL (A,B), F (V)

Suoritus

Ilmaisupaikan tulee olla etsintäalueen ulkopuolella. Maalihenkilö siirtyy koiran näkemättä ilmaisupaikkaan.

Tuomarin luvalla ohjaaja valmistelee koiran etsintään ja lähettää sen yhdellä käskysanalla ja/tai käsimerkillä noin 20 metrin päässä näkyvillä istuvan tai makaavan maalihenkilön luo. Koiran tulee mennä maalihenkilön luo suoraa reittiä ja viivyttelemättä sekä ilmaista maalihenkilö.

Koiran tulee ilmaista maalihenkilö ilman ohjaajan apua ja ohjaajan ilmoittamalla tavalla. Ohjaaja ilmoittaa ilmaisun hyväksymisestä. Ilmaisutavasta riippuen ohjaaja siirtyy maalihenkilön luo tuomarin merkistä tai koira hakee ohjaajan maalihenkilön luo. Ohjaaja saa päättää ilmaisun haluamallaan tavalla (hakemalla tai kutsumalla koiran).

Haukkuvan ilmaisun tulee kestää n. 15 sekuntia. Tuomarin merkistä ohjaaja kutsuu koiran luokseen läheltä maalihenkilöä tai hakee koiran mukaansa ja käskee koiran yhdellä käskysanalla ja/tai käsimerkillä perusasentoon. Tämän jälkeen koiranohjaaja käskee koiran maahan noin 3 m päähän maalihenkilöstä, siirtyy maalihenkilön luo ja puhuttelee tätä. Tuomarin merkistä koiranohjaaja palaa koiran luo ja ottaa koiran perusasentoon. Tämän jälkeen alkaa vainutyöskentely.

Ilmaisutesti suoritetaan vastaavalla tavalla rullalla ilmaisussa ja vapaassa ilmaisussa.

Arvostelu

Jos koira ei mene maalihenkilön luo tai jos se jättää maalihenkilön heti ilmaisun jälkeen ja palaa ohjaajan luo, ilmaisutestin arvosana on puutteellinen 0 pistettä.

Jos koira ei mene maalimiehen luo suoraa reittiä tai jos ilmaisu on epävarmaa ja katkonaista, alennetaan arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

3.4.4.7 Ilmaisutesti: T, L (A,B)

Suoritus

Suoritus alkaa 10 metrin päässä paikasta (merkitty maahan), jossa maalihenkilö on kannellisessa putkessa tai laatikossa. Ilmaisupaikan tulee olla etsintäalueen ulkopuolella ja sen tulee olla selkeästi tunnistettava. Piilo tulee näyttää koiranohjaajalle.

Tuomarin luvalla ohjaaja valmistelee koiran etsintään ja lähettää sen piilolle. Käskysana ja/tai käsimerkki on sallittu.

Koiran tulee aloittaa ilmaisu piilolla hajun paikallistettuaan. Koiran aloitettua ilmaisun koiranohjaaja saa tuomarin luvalla lähteä hakemaan koiran joko kutsumalla koiran luokseen läheltä maalihenkilöä tai hakemalla koiran mukaansa. Koira käsketään maahan noin 3 metrin päähän piilolta. Sen tulee käyttäytyä rauhallisesti eikä se saa millään tavalla häiritä maalihenkilön pelastamisessa. Koiranohjaaja auttaa maalihenkilön vapauttamisessa. Kun

aukko on riittävän suuri, koiranohjaaja hakee koiran paikaltaan ja antaa sen tunkeutua maalihenkilön luo. Tuomarin merkistä maalihenkilö poistuu piilosta. Toisesta tuomarin merkistä koiranohjaaja kutsuu koiran perusasentoon.

Haukkumalla ilmaisun tulee kestää n. 15 sekuntia.

Tämän jälkeen alkaa vainutyöskentely.

Ilmaisutesti suoritetaan vastaavalla tavalla rullalla ilmaisussa ja vapaassa ilmaisussa.

Arvostelu

Jos koira ei mene maalihenkilön luo tai jos se jättää maalihenkilön heti ilmaisun jälkeen ja palaa ohjaajan luo, ilmaisutestin arvosana on puutteellinen 0 pistettä.

Jos koira ei mene maalimiehen luo suoraa reittiä tai jos ilmaisu on epävarmaa ja katkonaista, alennetaan arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

4. Jälki

Yleistä

Kun jälkikokeeseen osallistuu useampia koirakoita, jäljet arvotaan koepaikalla ennen jälkien aloittamista.

Kutsusta koiranohjaaja ilmoittautuu taluttimeen kytketyn ja perusasennossa istuvan koiran kanssa tuomarille ja kertoo tälle ilmaisutavan.

Koira jäljestää vapaana tai kytkettynä kaulapannasta tai valjaista 10 metrin pituiseen liinaan.

A, B - Jos koiran ilmaisutapa on rullailmaisu, on rulla puettava koiralle ennen suoritusta.

Tuomari esittelee koiranohjaajalle lähtöalueen, jonka takana ohjaaja saa liikkua vapaasti. Ohjaaja irrottaa koiran liinan ja lähettää koiran etsintään.

Hyväksytyt ilmaisutavat

Jäljentekijän/maalihenkilön ilmaisu: Haukkuminen, rulla, vapaa ilmaisu, ilmaisu.

Esineet: Ilmaisu, ottaminen

ID esine

Yksi hyvin hajustettu käyttöesine, joka ei erotu värinsä puolesta maastosta ja on asetettu niin, että koiranohjaajalla ei ole mahdollista nähdä sitä.

Esineet

Käytetään hyvin hajustettuja käyttöesineitä, enintään lenkkikengän kokoisia, jotka voivat olla mitä tahansa materiaalia, johon haju tarttuu eivätkä ne ole koiralle vaarallisia.

Jäljentekijä asettaa esineet jäljelle (jäljen päälle) kävellessään jälkeä pysähtymättä. Jäljentekijän tulee tallentaa esineiden sijainti jälkikaavioon. Tätä varten esineiden on oltava selkeästi merkitty tai kuvailtu.

Esineiden ja jäljentekijän ilmaisu

Ilmaisu: Koira ilmaisee menemällä maahan, istumalla tai seisomalla esineellä tai jäljentekijän/maalihenkilön luona. Koiran täytyy ilmaista niin kauan, kunnes ohjaaja on esineen tai henkilön tuona. Koiran täytyy suorittaa ilmaisu välittömästi esineen tai henkilön luona ja käyttäydyttävä jäljentekijän/maalihenkilön luona rauhallisesti häntä häiritsemättä. Ilmaisun tulee olla varmaa ja selkeää.

Ottaminen: Koiran tulee ottaa esine suuhunsa viivyttelemättä.

Toimintamalli 1: ottaminen ja nouto

Koiran tulee ottaa esine suuhunsa viipymättä ja tuoda se suoraan koiranohjaajalle. Luovutusasennossa koira istuu ohjaajan edessä. Koira voidaan lähettää jäljelle joko esineen luovutuspaikalta tai löytöpaikalta.

Toimintamalli 2: ottaminen ja pysähtyminen

Tässä toimintamallissa koiran on esine suussaan joko mentävä maahan, istuuduttava tai pysähdyttävä seisomaan. Kahta toimintamallia voi tehdä vaihdellen. Ilmaisun tulee olla varmaa ja selkeää.

Arvostelu

- Työskentely
- ilmaisu
- esineen ottaminen
- esineen tuominen pudottamatta suoraan ohjaajalle.

Tuomari arvostelee jäljen nostamisen sekä jäljestämisen. Vähäinen poikkeaminen jäljeltä ei ole virhe, jos koira palaa itsenäisesti jäljelle ja jatkaa jäljestämistä.

Koiran tulee jäljestää itsenäisesti ja halukkaasti ja ilmaista esineet varmasti ja itsenäisesti.

Jos koira ei löydä esinettä, kyseinen esine arvostellaan 0 pisteellä.

	Esineet, joita koira ei ilmaise itsenäisesti, arvostellaan löytymättöminä esineinä. Jos koira menee maahan kohdassa, jossa ei ole esinettä, eikä ohjaaja hyväksy ilmaisua, vaan antaa koiralle käskyn jatkaa jäljestämistä alennetaan arvosanaa virheen suuruuden mukaisesti. Jos ohjaaja hyväksyy virheilmaisun, vähennetään yhtä esinettä vastaava pistemäärä.
Jäljentekijän/ maalihenkilön ilmaisu	Jos koira ilmaisee maalihenkilön/jäljentekijän muulla tavalla kuin ohjaajan ilmoittamalla tavalla, on arvosana puutteellinen. Mikäli koiranohjaaja on ilmoittanut ilmaisuksi haukkumisen, mutta koira selvästi ilmaisee jäljentekijän /maalihenkilön muuten kuin haukkumalla on arvosana puutteellinen. Mikäli koira ei hauku selvästi maalihenkilön/jäljentekijän suuntaan tai jättää maalihenkilön lyhyeksi aikaa, on ilmaisun arvosana korkeintaan tyydyttävä.
Keskeytys	Tuomari keskeyttää työskentelyn, jos koiranohjaaja poistuu yli 10 metrin päähän jäljestä. Vaikeassa maastossa tuomari voi sallia tätä suuremman etäisyyden. Tuomari keskeyttää työskentelyn joka tapauksessa havaitessaan, ettei koira pysty itsenäisesti nostamaan jälkeä tai jatkamaan jäljestämistä. Suorituksen keskeytyessä koirakko sekä tuomari poistuvat alueelta suorinta reittiä. Etsinnän jatkaminen ei ole sallittua.
Jäljen suoritus V,A,B	Koiranohjaaja seuraa koiraa 10 m etäisyydellä myös silloin, kun koira jäljestää vapaana. Kun koira löytää esineen, sen täytyy välittömästi ottaa se, tai ilmaista se varmasti ilman apua ohjaajalta. Kun koira ilmaisee esineen, koiranohjaaja siirtyy ohjaajan luokse, ottaa esineen ja nostaa sen ilmaan niin, että tuomari näkee sen. Tämän jälkeen jäljestäminen voi jatkua. Jäljestämisen aikana koiran tulee seurata jäljentekijän tekemää jälkeä koiranohjaajan pysytellessä 10 m päässä koirasta. Tuomari seuraa koirakkoa sopivan etäisyyden päästä, häiritsemättä koirakon työskentelyä. Tuomari kuitenkin valitsee paikkansa niin että pystyy arvostelemaan koirakon työskentelyä. Koiranohjaaja voi pysäyttää jäljestämisen. Tämä ei kuitenkaan keskeytä jäljestämisen ajanottoa. Koiranohjaaja voi pyyhkiä koiran kuonoa tai päätä tai antaa koiralle vettä. Jäljestäminen päättyy, kun koiranohjaaja luovuttaa löydetyt esineet maalihenkilön/jäljentekijän ilmaisun jälkeen. Tämän jälkeen tuomari antaa arvostelun työskentelystä. Tuomari voi harkintansa mukaan olosuhteiden takia pidentää jäljestämisaikaa viimeisen suunnanmuutoksen jälkeen.
Jäljen kuvaus	Jäljen kulun tulee olla mahdollisimman luonnollinen ja maastoa mukaileva sekä sisältää maastonvaihteluita. Maasto voi olla metsää, niittyä ja peltoa, ja jälki voi ylittää tien tai kadun.

Jäljentekijä kulkee koko jäljen normaaliaskelin. Pieniä/loivia käännöksiä ei lasketa suunnan muutoksiksi. Suunnan muutosten täytyy olla selkeitä kulmia. Hän ei jälkeä tehdessään saa potkia maata rikki eikä pysähdellä. Jäljentekijän tulee antaa tuomarille tarkka jälkikaavio, josta käyvät ilmi kaikki keskeiset tiedot, kuten esineiden järjestys ja muut erityiset kohdat jäljellä.

Toivottu esitystapa on GPS-tallenne.

B luokassa tulee olla selkeä ero jäljen haasteellisuudessa esimerkiksi maaston vaihteluita, ojien ylityksiä tai polkujen/katujen ylityksiä.

Jäljen aloitus A ja B

Jälki lähtee A luokassa 20 m x 20 m:n ja B luokassa 30 m x 30 m:n kokoiselta lähtöalueelta, jonne on näkymättömiin asetettu yksi tunnistusesine. Alueen vasen ja oikea reuna on merkitty.

Jäljentekijä menee alueelle vasemman tai oikean sivurajan kautta ja jättää sinne tunnistusesineen jäljen lähtöpisteen merkiksi. Jäljentekijä seisoo hetken paikallaan ja jatkaa sitten normaaliaskelin jäljen tekoa suunnitelman mukaan.

Ohjaaja irrottaa koiran liinan ja lähettää koiran lähetyslinjalta etsimään tunnistusesinettä.

Koiralla on 3 minuuttia aikaa etsintäalueen systemaattiseen läpikäymiseen. Ohjaaja voi ohjata koiraa käskysanoilla ja/tai käsimerkeillä lähetyslinjaa kuitenkaan ylittämättä.

Kun koira on löytänyt tunnistusesineen, ohjaaja voi kytkeä koiran liinaan ja lähettää jäljelle.

Jos koira ei löydä esinettä, mutta nostaa jäljen, voi koiranohjaaja pysäyttää koiran kytkettäväksi liinaan tai tuomarille ilmoitettuaan antaa sen jatkaa jäljestämistä vapaana ja seurata sitä.

Jos koira ei etsintäajan (3 minuuttia) sisällä nosta jälkeä, voi koirakko jatkaa jäljen etsimistä ja silloin koiranohjaaja voi kävellä etsintäalueelle. Tähän käytettävä aika sisältyy jäljestämisen kokonaisaikaan.

Jos tunnistusesineen löytämisen ja jäljennoston enimmäisaika ylittyy, on arvosana puutteellinen 0 pistettä tunnistusesineen ja jäljennoston osalta.

Tuomari voi keskeyttää etsinnän, jos koira ei selvästi halua työskennellä tai ei pysty suoriutumaan tehtävästä.

Jäljen lopetus A ja B

Jäljentekijä siirtyy jäljen päähän ennen kuin koirakko aloittaa työskentelyn. Jäljentekijä makaa tai istuu rauhallisesti paikoillaan jäljen lopussa.

Arvostelu A ja B

- Työskentely etsintäalueella sekä tunnistusesineen ilmaisu
- Jäljen nostaminen ja seuraaminen
- Löydettyjen esineiden tarkastaminen aikajärjestyksessä
- Jäljen päässä odottavan jäljentekijän ilmaiseminen itsenäisesti.
- Mikäli jäljentekijää ei löydy, suoritusta ei voida hyväksyä; pisteet voivat olla enintään 139 pistettä.

- Jos koiranohjaaja auttaa koiraa jäljentekijän tai esineen ilmaisussa, ilmaisun arvosana on puutteellinen 0 pistettä.
- Jos tunnistusesineen löytämisen ja jäljennoston enimmäisaika ylittyy, tämä osa arvostellaan 0 pisteellä.

Tuomari voi keskeyttää työskentelyn milloin tahansa, jos koira ei hänen käsityksensä mukaan pysty jatkamaan tehtävää itsenäisesti.

4.1 Jälki esikoe V

Suoritukset	Ohjaajan tekemän jäljen seuraaminen	50 p
	Esineet, 3 x 10 p	30 p
	Ilmaisutesti	20 p
Ohjaajan itse tekemä jälki	400 normaaliaskelta, 2 suoraa kulmaa ja 3 omaa käyttöesinettä	
	Lähtö merkitään kyltillä, joka osoittaa jäljen suuntaan.	
	Ohjaaja pysähtyy hetkeksi lähtöpaikalle ja jatkaa sitten normaaliaskelin osoitettuun suuntaan. Hän ei saa jälkeä tehdessään potkia maata rikki, kulkea laahaavin askelin tai pysähdellä.	
	Jälkiesineitä ei saa asettaa jäljen viereen, vaan niiden tulee olla jäljen päällä.	
Jäljen ikä	20 minuuttia.	
Jäljestämisaika	15 minuuttia.	
Ilmaisutesti	Jälkiosuuden suoritettuaan koiranohjaaja ilmoittautuu taluttimeen kytketyn ja perusasennossa istuvan koiran kanssa tuomarille ja kertoo tälle ilmaisutavan. Suoritus alkaa tuomarin merkistä.	

Ilmaisupaikan tulee olla etsintäalueen ulkopuolella. Maalihenkilö siirtyy koiran näkemättä ilmaisupaikkaan.

Tuomarin luvalla ohjaaja valmistelee koiran etsintään ja lähettää sen yhdellä käskysanalla ja/tai käsimerkillä noin 20 metrin päässä näkyvillä istuvan tai makaavan maalihenkilön luo. Koiran tulee mennä maalihenkilön luo suoraa reittiä ja viivyttelemättä sekä ilmaista maalihenkilö.

Koiran tulee ilmaista maalihenkilö ilman ohjaajan apua ja ohjaajan ilmoittamalla tavalla. Ohjaaja ilmoittaa ilmaisun hyväksymisestä. Ilmaisutavasta riippuen ohjaaja siirtyy maalihenkilön luo tuomarin merkistä tai koira hakee ohjaajan maalihenkilön luo. Ohjaaja saa päättää ilmaisun haluamallaan tavalla (hakemalla tai kutsumalla koiran).

Haukkuvan ilmaisun tulee kestää n. 15 sekuntia. Tuomarin merkistä ohjaaja kutsuu koiran luokseen läheltä maalihenkilöä tai hakee koiran mukaansa ja käskee koiran yhdellä käskysanalla ja/tai käsimerkillä perusasentoon. Tämän jälkeen koiranohjaaja käskee koiran maahan noin 3 m päähän maalihenkilöstä, siirtyy maalihenkilön luo ja puhuttelee tätä. Tuomarin merkistä koiranohjaaja palaa koiran luo ja ottaa koiran perusasentoon.

Ilmaisutesti suoritetaan vastaavalla tavalla rullalla ilmaisussa ja vapaassa ilmaisussa.

4.2 Jälki A

Suoritukset	Tunnistusesine	10 pistettä
	Tunnistusesineen etsiminen	10 pistettä
	Jäljen nostaminen	10 pistettä
	Jäljen seuraaminen	70 pistettä
	5 esinettä, à 8 pistettä	40 pistettä
	Maalihenkilö, löytäminen	30 pistettä
	Maalihenkilö, ilmaisu	30 pistettä
Vieraan tekemä jälki	1000 askelta sisältäen selkeitä suunnanmuutoksia, suoria tai tylppiä kulmia	
Jäljen ikä	60 minuuttia	
Jäljestämisaika	**20 minuuttia** sisältäen tunnistusesineen etsinnän (3min)	

4.3 Jälki B

Suoritukset	Tunnistusesine	10 pistettä
	Tunnistusesineen etsiminen	10 pistettä
	Jäljen nostaminen	10 pistettä
	Jäljen seuraaminen	70 pistettä
	8 esinettä à 5 pistettä	40 pistettä
	Maalihenkilö, löytäminen	30 pistettä
	Maalihenkilö, ilmaisu	30 pistettä
Vieraan tekemä jälki	2000 askelta.	
Suunnanmuutokset	8 selkää suunnanmuutosta, jotka voivat olla teräviä, suoria tai tylppiä kulmia.	
Jäljen ikä	120 minuuttia.	
Jäljestämisaika	**45 minuuttia** sisältäen tunnistusesineen etsinnän (3min)	

5 Haku

Yleistä

Hakualueella tulee edetä normaalia kävelyvauhtia. Koiranohjaaja ei saa juosta.

Koiranohjaajalle annetaan yksityiskohtainen piirros, josta alueen rajat käyvät ilmi. Tämän jälkeen ohjaajan tulee päättää taktiikkansa. Hän ei saa kiertää aluetta, vähimmäisetäisyys rajaan tulee olla 30 m.

Koiran tulee tarkistaa alue koiranohjaajan käskyjen mukaan puolelta toiselle edeten.

Maalihenkilöt

Maalihenkilön vaatetus ei saa erottua selkeästi maastosta. Heijastavia tai voimakkaita värejä ei saa käyttää.

Maalihenkilöt siirtyvät kokeen tuomarin ohjeiden mukaan heille osoitettuihin paikkoihin. Maalihenkilöiden välisen etäisyyden tulee olla vähintään 20 metriä.

Maalihenkilöt toimivat piilossa kokeen tuomarin antamien ohjeiden mukaan. Heidän tulee joko maata tai istua piilossa.

Maalihenkilöt siirtyvät paikoilleen 10 minuuttia ennen koiran tuloa alueelle.

Maalihenkilöt sijoittuvat siten, että koiran on mahdollista nähdä heidät ja koskettaa heitä. Maalimiehiä ei saa kokonaan peittää pressuilla, peitoilla tms., etenkään kasvoja ei saa peittää.

Maalihenkilöt tulevat pois piilosta tuomarin merkistä sen jälkeen, kun koira on löytänyt heidät. Myös mahdollinen alusta otetaan mukaan.

Maalihenkilöiden paikkoja voi vaihtaa jokaisen koiran jälkeen. Käytettyjä piiloja voi käyttää uudestaan.

Taktiikka

Jos koiranohjaaja löytää maalihenkilön voi suoritus jatkua, mikäli koiranohjaaja antaa koiran edelleen etsiä vapaasti vaikuttamatta koiran työskentelyyn.

Ennen koiran lähettämistä työskentelemään koiranohjaaja kertoo palaako hän vapaana seuraavan koiransa kanssa ilmaisulta pisteeseen missä ilmaisu alkoi vai päättääkö hän jatkaa etsintää ilmaisupaikalta. Muutokset etsintäsuunnitelmassa ovat sallittuja.

5.1 Haku esikoe V

Suoritukset	Etsintätyöskentely	30 pistettä
	Maalihenkilöiden ilmaisu	70 pistettä

Etsintäalue

5000 m² avointa ja peitteistä maastoa.

Piilojen tulee olla sellaiset, että koiran on mahdollista saada sekä näkö- että kosketusyhteys maalihenkilöön.

Maalihenkilöt

1 maalihenkilö

Etsintäaika	10 minuuttia
Arvostelu	Hyväksytty suoritus edellyttää maalihenkilön löytymistä. Ensimmäisestä valeilmaisusta vähennetään 20 pistettä. Koiranohjaajan kohdalla arvioidaan erityisesti yhteistyötä koiran kanssa.

5.2 Haku A

Suoritukset	Ilmaisutesti	20 pistettä
	Ohjattavuus	15 pistettä
	Etsinnän intensiivisyys	15 pistettä
	Liikkuminen	10 pistettä
	Itsenäisyys	10 pistettä
	Taktiikka ja yhteistyö	10 pistettä
	Ilmaisut: 2 henkilöä, joista kummastakin 60 pistettä	120 pistettä

Etsintäalue	20 000 m^2 - 25 000 m^2 avointa ja peitteistä maastoa.
Piilojen paikat	Piilojen tulee olla sellaiset, että koiran on mahdollista saada sekä näkö- että kosketusyhteys maalihenkilöön
Maalihenkilöt	2 maalihenkilöä Usean henkilön ja yhden koiran tulee kävellä etsintäalue läpi ristiin rastiin vähintään 15 minuuttia ennen ensimmäistä suoritusta
Etsintä aika	20 minuuttia

Ilmaisutesti

Kutsusta koiranohjaaja ilmoittautuu taluttimeen kytketyn ja perusasennossa istuvan koiran kanssa tuomarille ja kertoo tälle ilmaisutavan.

Ilmaisupaikan tulee olla etsintäalueen ulkopuolella. Maalihenkilö siirtyy koiran näkemättä ilmaisupaikkaan.

Tuomarin luvalla ohjaaja valmistelee koiran etsintään ja lähettää sen yhdellä käskysanalla ja/tai käsimerkillä noin 20 metrin päässä näkyvillä istuvan tai makaavan maalihenkilön luo. Koiran tulee mennä maalihenkilön luo suoraa reittiä ja viivyttelemättä sekä ilmaista maalihenkilö.

Koiran tulee ilmaista maalihenkilö oikeaan suuntaan ilman ohjaajan apua ja ohjaajan ilmoittamalla tavalla. Ohjaaja ilmoittaa ilmaisun hyväksymisestä. Ilmaisutavasta riippuen ohjaaja siirtyy maalihenkilön luo tuomarin merkistä tai koira hakee ohjaajan maalihenkilön luo. Ohjaaja saa päättää ilmaisun haluamallaan tavalla (hakemalla tai kutsumalla koiran).

Haukkuvan ilmaisun tulee kestää n. 15 sekuntia. Tuomarin merkistä ohjaaja kutsuu koiran luokseen läheltä maalihenkilöä tai hakee koiran mukaansa ja käskee koiran yhdellä käskysanalla ja/tai käsimerkillä perusasentoon. Tämän jälkeen koiranohjaaja käskee koiran maahan noin 3 m päähän maalihenkilöstä, siirtyy maalihenkilön luo ja puhuttelee tätä. Tuomarin merkistä koiranohjaaja palaa koiran luo ja ottaa koiran perusasentoon. Tämän jälkeen alkaa vainutyöskentely.

Ilmaisutesti suoritetaan vastaavalla tavalla rullalla ilmaisussa ja vapaassa ilmaisussa.

Haun suoritus

Koiranohjaaja päättää etsintätaktiikasta ja ilmoittaa sen tuomarille ennen suorituksen alkua.

Mikäli koiranohjaaja muuttaa etsintätaktiikkaa kesken suorituksen, tulee tästä ilmoittaa tuomarille, tässä tapauksessa etsintäaika jatkuu.

Tuomarin merkistä koiranohjaaja lähettää koiran etsintään, suunnittelemansa etsintätaktiikan mukaisesti. Kun koira on selkeästi irtaantunut koiranohjaajasta tuomari antaa koiranohjaajalle luvan lähteä liikkeelle.

Koiran tulee tarkistaa alueen kumpikin puoli ohjaajan käskyjen mukaisesti puolelta toiselle edeten.

Mikäli koiranohjaaja ilmoittaa tuomarille etsintäsuunnitelman muutoksesta hän voi jatkaa etsintää ilman pistevähennyksiä ilmaisupaikalta. Muussa tapauksessa koirakon täytyy palata paikkaan, josta ilmaisu alkoi.

Koiranohjaajan tulee ilmoittaa tuomarille, kun koira ilmaisee, jonka jälkeen hän tuomarin merkistä voi lähestyä koiraa.

Etsintätyöskentely päättyy koiranohjaajan ilmoitukseen suoritetusta etsinnästä tuomarin antamaan arvosteluun.

Arvostelu

Alueen systemaattinen etsintä.

Ensimmäisestä valeilmaisusta vähennetään 40 pistettä.

Hyväksyttyä suoritusta ei voi saavuttaa vain yhdellä maalihenkilöllä. Mahdollinen enimmäispistemäärä on tällöin 139.

5.3 Haku B

Suoritukset

Ilmaisutesti	10 pistettä
Ohjattavuus	15 pistettä
Etsinnän intensiivisyys	15 pistettä
Liikkuminen	10 pistettä
Itsenäisyys	10 pistettä
Taktiikka ja yhteistyö	20 pistettä
Ilmaisut: 3 henkilöä, joista jokaisesta 40 pistettä	120 pistettä

Etsintäalue

40 000 m^2:n (100 m x 400 m) kokoinen alue, jonka rajat ja keskilinja on merkitty ja joka on vähintään 50 %:n osuudelta peitteistä ja jossa voi olla yksittäisiä rakennuksia.

Koiralla on maalihenkilöön näköyhteys ja/tai kosketusmahdollisuus. Mahdollisia ovat kuitenkin myös alueelle tyypilliset piilot, kuten korkealla sijaitsevat piilot (esim. hirvitornit), joihin koira ei voi nähdä ja joihin se ei voi päästä. Piilot saavat olla enintään 3 metrin korkeudella.

Korkealla sijaitsevien piilojen tulee olla vähintään 20 metriä etsintäalueen rajojen sisäpuolella. Tuuliolosuhteet on otettava erityisesti huomioon.

Usean henkilön ja yhden koiran tulee kävellä etsintäalue läpi ristiin rastiin vähintään 15 minuuttia ennen ensimmäistä suoritusta.

Maalihenkilöt

3 maalihenkilöä

Etsintäaika

30 minuuttia

Ilmaisutesti

Kutsusta koiranohjaaja ilmoittautuu taluttimeen kytketyn ja perusasennossa istuvan koiran kanssa tuomarille ja kertoo tälle ilmaisutavan.

Ilmaisupaikan tulee olla etsintäalueen ulkopuolella. Maalihenkilö siirtyy koiran näkemättä ilmaisupaikkaan.

Tuomarin luvalla ohjaaja valmistelee koiran etsintään ja lähettää sen yhdellä käskysanalla ja/tai käsimerkillä noin 20 metrin päässä näkyvillä istuvan tai makaavan maalihenkilön luo. Koiran tulee mennä maalihenkilön luo suoraa reittiä ja viivyttelemättä sekä ilmaista maalihenkilö.

Koiran tulee ilmaista maalihenkilö oikeaan suuntaan ilman ohjaajan apua ja ohjaajan ilmoittamalla tavalla. Ohjaaja ilmoittaa ilmaisun hyväksymisestä. Ilmaisutavasta riippuen ohjaaja siirtyy maalihenkilön luo tuomarin merkistä tai koira hakee ohjaajan maalihenkilön luo. Ohjaaja saa päättää ilmaisun haluamallaan tavalla (hakemalla tai kutsumalla koiran).

Haukkuvan ilmaisun tulee kestää n. 15 sekuntia. Tuomarin merkistä ohjaaja kutsuu koiran luokseen läheltä maalihenkilöä tai hakee koiran mukaansa ja käskee koiran yhdellä käskysanalla ja/tai käsimerkillä perusasentoon. Tämän jälkeen koiranohjaaja käskee koiran maahan noin 3m päähän maalihenkilöstä, koiranohjaaja siirtyy maalihenkilön luo ja puhuttelee tätä. Tuomarin merkistä koiranohjaaja palaa koiran luo ja ottaa koiran perusasentoon. Tämän jälkeen alkaa vainutyöskentely.

Ilmaisutesti suoritetaan vastaavalla tavalla rullalla ilmaisussa ja vapaassa ilmaisussa.

Haun suoritus

Ilmaisutestin jälkeen koiranohjaaja siirtyy etsintätyöskentelyn aloituspaikalle, jossa tuomari antaa kuvauksen tilanteesta.

Tuomarin merkistä koiranohjaaja lähettää koiran etsintään aloituspaikasta.

Koiran tulee tarkistaa alueen kumpikin puoli ohjaajan käskyjen mukaisilla pistoilla. Koiran satunnainen työskentely taaksepäin ei ole virhe. Koiranohjaaja saa liikkua ainoastaan keskilinjalla paitsi silloin kun koira ilmaisee maalihenkilöä.

Maalihenkilön ilmaisun päätyttyä, koiranohjaaja siirtyy tuomarin merkistä koiransa kanssa keskilinjalle ja jatkaa etsintää keskilinjalta.

Keskilinjaa taaksepäin palaaminen ei ole sallittua sen jälkeen, kun radan loppu on saavutettu. Koiranohjaaja voi kuitenkin lähettää koiraa taaksepäin, mikäli etsintäaikaa on vielä jäljellä ja kaikkia maalihenkilöitä ei ole vielä löydetty.

Etsintätyöskentely päättyy koiranohjaajan loppuilmoittautumiseen ja tuomarin arvosteluun.

Arvostelu

Alueen systemaattinen etsintä.

Ensimmäisestä valeilmaisusta vähennetään 40 pistettä.

Hyväksyttyä suoritusta ei voi saavuttaa, jos yksi maalihenkilö jää löytymättä. Mahdollinen enimmäispistemäärä on tällöin 139.

6. Raunio

Yleistä

Etsintäalueen tulee olla joko näkyvästi rajattu tai sen rajojen tulee olla selkeästi tunnistettavissa.

Järjestäjän tulee valmistella piilot kokeen tuomarin hyväksymällä tavalla siten, että turvallisuusmääräyksiä voidaan noudattaa.

Maalihenkilöt siirtyvät piiloihin vähintään 10 minuuttia ennen koiran tuloa alueelle.

Maalihenkilöitä ei saa sulkea ilmatiiviiseen tilaan. Piiloissa tulee varoa etenkin myrkyllisiä kaasuja.

Maalihenkilöiden välisen etäisyyden tulee olla vähintään 10 metriä, ja piilot on valittava siten, että ne voidaan ilmaisutilanteessa selkeästi erottaa toisistaan.

Käytettyjä piiloja voi käyttää uudestaan. Piiloja vaihdettaessa on valeilmaisun mahdollisuus pyrittävä sulkemaan pois jättämällä piilot auki silloin, kun niitä ei käytetä.

Luokissa A ja B koiralla ei saa olla maalihenkilöön näkö- ja/tai kosketusyhteyttä. Piilonkansien tulee olla mahdollisimman huomaamattomia.

Ilmaisun jälkeen koiran voi lähettää jatkamaan työskentelyä joko löytöpaikalta tai raunioalueen rajalta. Tämän jälkeen koiranohjaaja poistuu raunioalueelta.

Piiloon jätetyn maalihenkilön uudelleen ilmaisu ei ole virhe, koiranohjaaja voi kutsua tai hakea koiran piilolta lähetysalueelle ja jatkaa työskentelyä ilman pistevähennyksiä.

Koiranohjaaja saa ennen etsintää ja ennen taktiikkansa kertomista tarkastella etsintäaluetta lyhyesti sen reunalta (varovaisuusvelvoite). Tähän käytettävä aika sisältyy etsintäaikaan. Koiran tulee tällä välin pysytellä sille osoitetulla paikalla vapaana tai kytkettynä.

Koiranohjaaja kertoo tuomarille koiran lähettämiseen valitsemansa paikan ja lähettää sieltä koiran etsintään ilman tunnusvaljaita ja kaulapantaa (poikkeus: rullailmaisupanta).

Koiran tulee tarkistaa alue koiranohjaajan käskyjen mukaan.

Ohjaaja saa liikkua osoitetulla alueella tai seurata koiraa raunioalueelle, kun tuomari antaa luvan.

Arvostelu

Toimiminen raunioilla, liikkumistapa, vaikeiden tilanteiden selvittäminen, kunto.

6.1 Raunio esikoe V

Suoritukset	Etsintätyöskentely	30 pistettä
	Maalihenkilöiden ilmaisu	70 pistettä
Etsintäalue	Vähintään 400–600 m²:n kokoinen raunioitunut kohde yhdessä tasossa. Alueella voi olla erilaisia rakennusmateriaaleja. Etsintäalueen tulee olla näkyvissä koiranohjaajalle.	
Maalihenkilöt	1 piilossa oleva peitetty maalihenkilö	
Etsintäaika	10 minuuttia	
Raunioiden suoritus	Ohjaaja saa seurata koiraa raunioalueelle, kun tuomari antaa luvan. Yleensä koiran tulee tällöin olla selvästi irtaantunut ohjaajasta.	
Arvostelu	Ensimmäisestä valeilmaisusta vähennetään 20 pistettä. Hyväksytty suoritus edellyttää maalihenkilön löytymistä.	

6.2 Raunio A

Suoritukset	Ilmaisutesti	20 pistettä
	Ohjattavuus	10 pistettä
	Etsinnän intensiivisyys	20 pistettä
	Liikkuminen	10 pistettä
	Itsenäisyys	10 pistettä
	Taktiikka ja yhteistyö	10 pistettä
	Ilmaisut, 2 henkilöä, joista kummastakin 60 pistettä	120 pistettä
Etsintäalue	Vähintään 800–1000 m²:n kokoinen raunioitunut kohde, jossa voi olla erilaisia rakennusmateriaaleja ja joka voi olla yhdessä tai useammassa tasossa. Pelkkä rakennusetsintä ei ole sallittu, mutta yksittäisiä tiloja voidaan liittää etsintäalueeseen. Luokassa A rauniokohteessa tulee olla pimeitä tiloja ja onkaloita sekä syviä piiloja, joiden syvyys on n. 1 metri. Koiranohjaaja saa alueesta tilannekuvauksen. Yhden tai useamman henkilön ja yhden koiran tulee kävellä etsintäalue läpi ristiin rastiin vähintään 15 minuuttia ennen ensimmäistä suoritusta. Juuri ennen koiran lähettämistä ja koiran työskentelyn aikana alueella kulkee useampi avustajaa ilman koiraa. Etsintäalueen tulee olla näkyvissä koiranohjaajalle.	
Häiriöt	Savukone, moottorimelu, vasaraniskut, rummutus, nauhoitetut äänet jne. Häiriöistä päätetään tuomarin kanssa.	
Maalihenkilöt	2 maalihenkilöä umpipiiloissa	

Etsintäaika 20 minuuttia

Ilmaisutesti

Kutsusta koiranohjaaja ilmoittautuu taluttimeen kytketyn ja perusasennossa istuvan koiran kanssa tuomarille ja kertoo tälle ilmaisutavan.

Suoritus alkaa 10 metrin päässä paikasta (merkitty maahan), jossa maalihenkilö on kannellisessa putkessa tai laatikossa. Ilmaisupaikan tulee olla etsintäalueen ulkopuolella ja sen tulee olla selkeästi tunnistettava. Piilo tulee näyttää koiranohjaajalle.

Tuomarin luvalla ohjaaja valmistelee koiran etsintään ja lähettää sen piilolle. Käskysana ja/tai käsimerkki on sallittu.

Koiran tulee aloittaa oikeaan suuntaan ilmaisu piilolla hajun paikallistettuaan. Koiran aloitettua ilmaisun koiranohjaaja saa tuomarin luvalla lähteä hakemaan koiran joko kutsumalla koiran luokseen läheltä maalihenkilöä tai hakemalla koiran mukaansa. Koira käsketään maahan noin 3 metrin päähän piilolta. Sen tulee käyttäytyä rauhallisesti eikä se saa millään tavalla häiritä maalihenkilön pelastamisessa. Koiranohjaaja auttaa maalihenkilön vapauttamisessa. Kun aukko on riittävän suuri, koiranohjaaja hakee koiran paikaltaan ja antaa sen tunkeutua maalihenkilön luo. Tuomarin merkistä maalihenkilö poistuu piilosta. Toisesta tuomarin merkistä koiranohjaaja kutsuu koiran perusasentoon.

Haukkumalla ilmaisun tulee kestää n. 15 sekuntia.

Tämän jälkeen alkaa vainutyöskentely.

Ilmaisutesti suoritetaan vastaavalla tavalla rullalla ilmaisussa ja vapaassa ilmaisussa.

Raunioiden suoritus Ilmaisutestin jälkeen koiranohjaaja siirtyy etsinnän aloituskohtaan, ja tuomari kertoo hänelle taktisen tilanteen.

Suoritus jatkuu ilmaisun jälkeen tuomarin merkistä. Koiranohjaaja saa lähettää koiran ilmaisupaikasta kerran jatkamaan etsintää.

Arvostelu Ensimmäisestä valeilmaisusta vähennetään 40 pistettä.

Hyväksyttyä suoritusta ei voi saavuttaa vain yhdellä maalihenkilöllä. Mahdollinen enimmäispistemäärä on tällöin 139.

6.3 Raunio B

Suoritukset

Ilmaisutesti	20 pistettä
Ohjattavuus	10 pistettä
Etsinnän intensiivisyys	20 pistettä
Liikkuminen	10 pistettä
Itsenäisyys	10 pistettä

Taktiikka ja yhteistyö	10 pistettä
Ilmaisut: 3 henkilöä, joista jokaisesta 40 pistettä	120 pistettä

Etsintäalue

Vähintään 1200–1500 m²:n kokoinen raunioitunut kohde, jossa voi olla erilaisia rakennusmateriaaleja ja joka voi olla yhdessä tai useammassa tasossa.

Pelkkä rakennusetsintä ei ole sallittu, mutta yksittäisiä tiloja voidaan liittää etsintäalueeseen.

Luokassa B rauniokohteessa tulee olla vähintään kuusi piiloa, joista vähintään kaksi on pimeässä tilassa tai onkalossa, vähintään kaksi noin 2 metrin syvyydessä tai vähintään kaksi enintään 2 metrin korkeudessa. Raunioalueella on oltava näistä vähintään kahta eri piilotyyppiä.

Korkealla sijaitsevia piiloja käytettäessä tuuliolosuhteet on otettava erityisen hyvin huomioon.

Yhden tai useamman henkilön ja yhden koiran tulee kävellä etsintäalue läpi ristiin rastiin vähintään 15 minuuttia ennen ensimmäistä suoritusta. Juuri ennen koiran lähettämistä ja koiran työskentelyn aikana alueella kulkee useampi avustajaa ilman koiraa.

Häiriöt

Savukone, moottorimelu, vasaraniskut, rummutus, nauhoitetut äänet jne. Häiriöistä päätetään tuomarin kanssa.

Maalihenkilöt

3 maalihenkilöä umpipiiloissa.

Etsintäaika

30 minuuttia.

Ilmaisutesti

Kutsusta koiranohjaaja ilmoittautuu taluttimeen kytketyn ja perusasennossa istuvan koiran kanssa tuomarille ja kertoo tälle ilmaisutavan.

Suoritus alkaa 10 metrin päässä paikasta (merkitty maahan), jossa maalihenkilö on kannellisessa putkessa tai laatikossa. Ilmaisupaikan tulee olla etsintäalueen ulkopuolella ja sen tulee olla selkeästi tunnistettava. Piilo tulee näyttää koiranohjaajalle.

Tuomarin luvalla ohjaaja valmistelee koiran etsintään ja lähettää sen piilolle. Käskysana ja/tai käsimerkki on sallittu.

Koiran tulee aloittaa oikeaan suuntaan ilmaisu piilolla hajun paikallistettuaan. Koiran aloitettua ilmaisun koiranohjaaja saa tuomarin luvalla lähteä hakemaan koiran joko kutsumalla koiran luokseen läheltä maalihenkilöä tai hakemalla koiran mukaansa. Koira käsketään maahan noin 3 metrin päähän piilolta. Sen tulee käyttäytyä rauhallisesti eikä se saa millään tavalla häiritä maalihenkilön pelastamisessa. Koiranohjaaja auttaa maalihenkilön vapauttamisessa. Kun aukko on riittävän suuri, koiranohjaaja hakee koiran paikaltaan ja antaa sen tunkeutua maalihenkilön luo. Tuomarin

	merkistä maalihenkilö poistuu piilosta. Toisesta tuomarin merkistä koiranohjaaja kutsuu koiran perusasentoon. Haukkumalla ilmaisun tulee kestää n. 15 sekuntia. Tämän jälkeen alkaa vainutyöskentely. Ilmaisutesti suoritetaan vastaavalla tavalla rullalla ilmaisussa ja vapaassa ilmaisussa.
Raunioiden suoritus	Luokissa A ja B koiralla ei saa olla maalihenkilöön näkö- ja/tai kosketusyhteyttä. Piilonkansien tulee olla mahdollisimman huomaamattomia. Suoritus jatkuu ilmaisun jälkeen tuomarin merkistä. Koiranohjaaja saa lähettää koiran ilmaisupaikasta kerran jatkamaan etsintää.
Arvostelu	Ensimmäisestä valeilmaisusta vähennetään 40 pistettä. Hyväksyttyä suoritusta ei voi saavuttaa, jos yksi maalihenkilö jää löytymättä. Mahdollinen enimmäispistemäärä on tällöin 139.

7. Laviini

Yleistä	Turvallisuusohjeita on erityisesti noudatettava lumipiiloja rakennettaessa. Lumikenttä voi olla kokonaan tai osittain koneella tampattu ja/tai suksilla/lumikengillä ristiin rastiin tallottu. Paremman näkyvyyden takaamiseksi ja etsintäalueen koon rajoittamisen vuoksi se tulee reunustaa näkyvästi lipuilla. Käytettyjä lumipiiloja voidaan käyttää uudelleen, käyttämättömät on jätettävä auki. Maalihenkilö ei saa osallistua auttamiseen piilon valmistelussa ennen maalihenkilön hautaamista. Kun maalihenkilö löydetään, koira ei saa päästä näkyvään ja/tai fyysiseen kosketukseen maalihenkilön kanssa luokissa A ja B, piilon peittoaukon tulee olla mahdollisimman huomaamaton.
Piipparietsintä, A ja B-luokka	Lumivyörypiippari, jossa lähetin ja vastaanotin toimii piipparivastaanottimena. Ilmoittautuessaan koiranohjaajan tulee ilmoittaa, minkä tyyppistä laitetta hän käyttää: joko omaa tai järjestäjän laitetta. Piippari on haudattava selvästi merkitylle 20 m x 20 m alueelle, syvyys A luokassa: 30 cm; B luokassa: 50 cm. Koiranohjaajan tehtävänä on paikantaa, kaivaa esiin ja näyttää tuomarille haudattu lumivyörypiippari lähetin-vastaanotin enintään 5 minuutissa. Taktiikka on koiranohjaajan päätettävissä. Jos annettu aika ylittyy, liike on puutteellinen, 0 pistettä.

Henkilöetsintä	Koiran tulee systemaattisesti etsiä alue ohjaajan käskystä. Ohjaaja voi poistua paikaltaan vasta, kun koira on vähintään 30 metrin etäisyydellä, kun koira ilmaisee tai kun tuomari kehottaa ohjaajaa liikkumaan. Etsintätyö päättyy, kun ohjaaja antaa loppuraportin ja tuomari ilmoittaa arvostelun.
Ilmaisu A,B	Ilmaisun hyväksymisen jälkeen ja tuomarin merkistä ohjaaja menee ilmaisupaikkaan ja merkitsee sen lipulla tms. Etsintätyöskentely jatkuu välittömästi tuomarin luvalla.

7.1 Laviini esikoe V

Suoritukset	Etsintätyöskentely	30 pistettä
	Maalihenkilöiden ilmaisu	70 pistettä

Etsintäalue	Noin 5000 m^2:n kokoinen lumikenttä, jossa on vähintään 3 lumipiiloa. Piilojen tulee olla mahdollisimman huomaamattomia muuhun maastoon nähden. Lumipiilon sisäänkäynti tulee sulkea löyhästi lumilohkoilla siten, että koira voi tunkeutua maalihenkilön luo kaivamalla.
Maalihenkilöt	1 lumen alle piiloon haudattu maalihenkilö vähintään 10 minuuttia ennen koiran lähettämistä. Maalihenkilön on pysyttävä hiljaa etsinnässä.
Etsintäaika	10 minuuttia
Suoritus	Ohjaaja voi käyttää etsinnässä lumikenkiä tai retkisuksia. Ohjaaja siirtyy etsinnän aloituspisteeseen ja tuomari ilmoittaa hänelle taktisen tilanteen. Koiran on etsittävä järjestelmällisesti alue koiranohjaajan ohjeiden mukaan. Ohjaaja voi poistua paikaltaan vasta, kun koira on vähintään 30 metrin etäisyydellä, kun koira ilmaisee tai kun tuomari kehottaa ohjaajaa liikkumaan. Tuomari päättää, saako ohjaaja mennä etsintäalueelle vai ei.
Ilmaisu	Koira voi kaivaa itsensä maalihenkilön luo, tämän jälkeen tuomarin käskystä ohjaaja kaivaa henkilön ulos piilosta ja merkitsee löytöpaikan.
Arvostelu	- systemaattinen alueen etsiminen - intensiivinen kaivaminen ja tunkeutuminen Ensimmäisestä valeilmaisusta vähennetään 20 pistettä. Kyseessä on valeilmaisu vain silloin kun ei ollut mahdollisuutta, että maalihenkilön haju olisi kulkeutunut tuulen ja lämpötilaeron vuoksi valeilmaisupaikkaan. Hyväksytty suoritus edellyttää maalihenkilön löytymistä.

7.2 Laviini A

Suoritukset	Ilmaisutesti	20 pistettä
	Piipparietsintä	10 pistettä
	Ohjattavuus	10 pistettä
	Etsinnän intensiivisyys	10 pistettä
	Liikkuminen	10 pistettä
	Itsenäisyys	10 pistettä
	Taktiikka ja yhteistyö	10 pistettä
	Ilmaisut, 2 henkilöä, joista kummastakin 60 pistettä	120 pistettä

Etsintäalue

Noin 8000 m^2:n kokoinen lumikenttä, jossa on vähintään 5 lumipiiloa. Piilojen tulee olla mahdollisimman huomaamattomia muuhun maastoon nähden. Lumipiilon sisäänkäynti tulee rakentaa peittoon löyhästi lumilohkoilla siten, että koiran on vaikeaa tunkeutua maalihenkilön luo kaivamalla. Juuri ennen koiran lähettämistä ja koiran työskentelyn aikana alueella kävelee tai hiihtää ristiin rastiin vähintään kolme avustajaa ilman koiraa.

Maalihenkilöt

2 lumen alle 80 cm syvyyteen peittoon haudattua maalihenkilöä vähintään 20 minuuttia ennen koiran lähettämistä. Maalihenkilöiden on pysyttävä hiljaa etsinnässä. Maalihenkilöiden etäisyys toisistaan on oltava riittävä, että mahdollistetaan selkeä ilmaisu.

Etsintäaika

15 minuuttia. Aika pysäytetään, kun ensimmäinen löydetty henkilö vapautetaan ulos piilosta.

Ilmaisutesti

Kutsusta koiranohjaaja ilmoittautuu taluttimeen kytketyn ja perusasennossa istuvan koiran kanssa tuomarille ja kertoo tälle ilmaisutavan.

Suoritus alkaa 10 metrin päässä paikasta (merkitty maahan), jossa maalihenkilö on lumipiilossa. Ilmaisupaikan tulee olla etsintäalueen ulkopuolella ja sen tulee olla selkeästi tunnistettava. Piilo tulee näyttää koiranohjaajalle.

Lumipiilon sisäänkäynti tulee sulkea löyhästi lumilohkoilla siten, että koira voi tunkeutua maalihenkilön luo kaivamalla.

Tuomarin luvalla ohjaaja valmistelee koiran etsintään ja lähettää sen piilolle. Käskysana ja/tai käsimerkki on sallittu.

Koiran tulee aloittaa ilmaisu piilolla hajun paikallistettuaan. Koiran aloitettua ilmaisun koiranohjaaja saa tuomarin luvalla lähteä hakemaan koiran joko

kutsumalla koiran luokseen läheltä maalihenkilöä tai hakemalla koiran mukaansa. Koira käsketään maahan noin 3 metrin päähän piilolta. Sen tulee käyttäytyä rauhallisesti, eikä se saa millään tavalla häiritä maalihenkilön pelastamisessa. Koiranohjaaja auttaa maalihenkilön vapauttamisessa. Kun aukko on riittävän suuri, koiranohjaaja hakee koiran paikaltaan ja antaa sen tunkeutua maalihenkilön luo. Tuomarin merkistä maalihenkilö poistuu piilosta. Toisesta tuomarin merkistä koiranohjaaja kutsuu koiran perusasentoon.

Tämän jälkeen alkaa vainutyöskentely.

Etsinnän suoritus

Ohjaaja voi käyttää etsinnässä lumikengillä tai retkisuksilla. Ohjaaja siirtyy etsinnän aloituspisteeseen ja tuomari ilmoittaa hänelle taktisen tilanteen. Ohjaaja lähettää koiran etsintään suunnitelmansa mukaan. Ohjaaja voi poistua paikaltaan vasta, kun koira on vähintään 30 metrin etäisyydellä, kun koira ilmaisee tai kun tuomari kehottaa ohjaajaa liikkumaan. Tuomari päättää, saako ohjaaja mennä etsintäalueelle vai ei. Maalihenkilöä ei kaiveta ulos loppuun asti vaan etsintä jatkuu tuomarin merkistä.

Arvostelu

Ensimmäisestä valeilmaisusta vähennetään 40 pistettä.

Hyväksyttyä suoritusta ei voi saavuttaa vain yhdellä maalihenkilöllä. Mahdollinen enimmäispistemäärä on tällöin 139.

7.3 Laviini B

Suoritukset

Ilmaisutesti	20 pistettä
Piipparietsintä	10 pistettä
Ohjattavuus	10 pistettä
Etsinnän intensiivisyys	10 pistettä
Liikkuminen	10 pistettä
Itsenäisyys	10 pistettä
Taktiikka ja yhteistyö	10 pistettä
Ilmaisut, 3 henkilöä, joista kustakin 40 pistettä	120 pistettä

Etsintäalue

Noin 12 000 m^2:n kokoinen lumikenttä, jossa on vähintään 5 lumipiiloa. Piilojen tulee olla mahdollisimman huomaamattomia muuhun maastoon nähden. Lumipiilon sisäänkäynti tulee sulkea lumilohkoilla siten, että koiran on vaikeaa tunkeutua maalihenkilön luo kaivamalla. 15 minuuttia ennen koiran lähettämistä ja koiran työskentelyn aikana alueella kävelee tai hiihtää ristiin rastiin vähintään kolme avustajaa ilman koiraa.

Maalihenkilöt

3 lumen alle 120 cm syvyyteen piilotettua maalihenkilöä vähintään 20 minuuttia ennen koiran lähettämistä. Maalihenkilöiden on pysyttävä hiljaa etsinnässä. Maalihenkilöiden etäisyys toisistaan on oltava riittävä, että mahdollistetaan selkeä ilmaisu.

Etsintäaika

25 minuuttia.

Ilmaisutesti

Kutsusta koiranohjaaja ilmoittautuu taluttimeen kytketyn ja perusasennossa istuvan koiran kanssa tuomarille ja kertoo tälle ilmaisutavan.

Suoritus alkaa 10 metrin päässä paikasta (merkitty maahan), jossa maalihenkilö on lumipiilossa. Ilmaisupaikan tulee olla etsintäalueen ulkopuolella ja sen tulee olla selkeästi tunnistettava. Piilo tulee näyttää koiranohjaajalle.

Lumipiilon sisäänkäynti tulee sulkea löyhästi lumilohkoilla siten, että koira voi tunkeutua maalihenkilön luo kaivamalla.

Tuomarin luvalla ohjaaja valmistelee koiran etsintään ja lähettää sen piilolle. Käskysana ja/tai käsimerkki on sallittu.

Koiran tulee aloittaa oikeaan suuntaan kohdistuva ilmaisu piilolla hajun paikallistettuaan. Koiran aloitettua ilmaisun koiranohjaaja saa tuomarin luvalla lähteä hakemaan koiran joko kutsumalla koiran luokseen läheltä maalihenkilöä tai hakemalla koiran mukaansa. Koira käsketään maahan noin 3 metrin päähän piilolta. Sen tulee käyttäytyä rauhallisesti, eikä se saa millään tavalla häiritä maalihenkilön pelastamisessa. Koiranohjaaja auttaa maalihenkilön vapauttamisessa. Kun aukko on riittävän suuri, koiranohjaaja hakee koiran paikaltaan ja antaa sen tunkeutua maalihenkilön luo. Tuomarin merkistä maalihenkilö poistuu piilosta. Toisesta tuomarin merkistä koiranohjaaja kutsuu koiran perusasentoon.

Tämän jälkeen alkaa vainutyöskentely.

Etsinnän suoritus

Ohjaaja käyttää etsinnässä retkisuksia. Ohjaaja siirtyy etsinnän aloituspisteeseen ja tuomari ilmoittaa hänelle taktisen tilanteen. Ohjaaja lähettää koiran etsintään suunnitelmansa mukaan. Ohjaaja voi poistua paikaltaan vasta, kun koira on vähintään 30 metrin etäisyydellä, kun koira ilmaisee tai kun tuomari kehottaa ohjaajaa liikkumaan. Tuomari päättää, saako ohjaaja mennä etsintäalueelle vai ei.

Arvostelu

Ensimmäisestä valeilmaisusta vähennetään 40 pistettä.

Hyväksyttyä suoritusta ei voi saavuttaa vain yhdellä maalihenkilöllä. Mahdollinen enimmäispistemäärä on tällöin 139.

8. Mantrailing

Yleistä

Kun MT-kokeeseen osallistuu useampia koirakoita, suoritusjärjestys arvotaan koepaikalla ennen aloittamista.

Mitä tahansa aluetta voidaan käyttää koealueena. Alueen valinnan päättää koetoimitsija. Reitti on nauhoitettava kokonaan GPS:n tai piirrettävä kartan avulla.

Jokaiselle testattavalle koiralle on laadittava erillinen jälki/kulkureitti erilliselle alueelle.

Kulkureitin tulee olla mahdollisimman luonnollinen ja maastoon mukautettu, ja sen tulee sisältää maaston vaihtelua. Alue voi olla maalaisympäristössä, kuten metsässä, nurmikoilla ja pelloilla, tai hiljaisella, vähemmän kuljetetulla kaupunkialueella, ja sisältää polkuja tai katujen risteyksiä.

Jäljen vanhenemisajan tarkoitus on varmistaa, että reitillä on suoritusaikaan mennessä ainakin kantakaupungin alueella kävellyt myös ulkopuolisia henkilöitä. Jos näin ei ole, tuomari voi pyytää kuljetun jäljen ylittämistä häiriöhenkilöltä. Reitin jäljen kuljettuaan jäljentekijä haetaan sieltä ajoneuvolla, ja ennen testin alkua hänet viedään takaisin. Ajoneuvo, jossa jäljentekijä on, ei saa ylittää tallottua jälkeä uudelleen.

Jäljentekijä ei ole saanut oleskella testausalueella viimeisten 14 päivän aikana. Jäljentekijän on seurattava määrättyä reittiä kävellen ohjeiden mukaan normaalein askelin ja nopeudella ennalta määrätystä lähtöpaikasta. Jäljentekijä aloittaa kulkureitin erottuvasta paikasta (ajoneuvo, bussipysäkki, penkki, rakennuksen etuosa, risteys tai vastaava). Lyhyen pysähtymisen jälkeen lähtöpisteessä jäljentekijä kävelee normaalivauhtia osoitettuun suuntaan.

Jäljentekijän on annettava tuomarille/koetoimitsijalle tarkka suunnitelma, jossa on kaikki tarvittavat tiedot, kuten maastossa erottuvat paikat jälkikaavion tunnistamista varten. Tarvittaessa reitin tulee olla tunnistettavissa GPS:stä.

Jäljentekijä voi olla ohjaajan tuttu henkilö, mutta ei perheenjäsen. Jäljen tallomisen jälkeen jäljentekijä ei saa olla 2,5 km:n lähempänä jäljestä. Jäljentekijällä ei saa olla ruokaa eikä lelua.

Vähintään 15 minuuttia ennen kokeen alkua jäljentekijä viedään määräpaikkaan ajoneuvolla, jossa on ikkunat suljettu ja ilmastointi pois päältä, kiertoteitä pitkin ja jälkeä ylittämättä.

Löydettävä henkilö pysyy passiivisena ja on jäljen päässä. Lisäksi häiriöhenkilöiden kohteen lähellä on oltava vähintään 5 metrin etäisyydellä löydettävästä henkilöstä.

Avustaja

Järjestäjä tarjoaa yhden avustajan. Hän on vastuussa MT-koirakoiden turvallisuudesta (risteykset, jalankulkijoiden rajat ja vastaavat). Tarvittaessa avustaja kantaa myös ohjaajan repun ja mahdollisesti vettä. Jos ohjaaja ottaa mukaansa ID-tunnistehajunäytteen, sen voi kantaa myös avustaja. Avustaja ei saa osallistua etsintään tai kommunikoida ohjaajan kanssa etsintätyön aikana.

ID esine / tunnistehaju

ID-tunnistehajuesineinä voi käyttää vain hyvin hajustettuja esineitä jäljentekijän jäljen hajun tunnistamiseen. Ennen jäljen tallomista jäljentekijän on pidettävä esinettä vartalollaan vähintään 1 tunnin ajan tai on kannettava sitä housujensa taskussa.

Juuri ennen jäljen tallomista jäljentekijä laittaa tunnistehajuesineen käyttämättömään muovipussiin ja sinetöi sen. Lisäksi tämä pussi laitetaan lasipurkkiin, jossa on kierrekorkki. Tämä suljettu ja merkitty purkki annetaan koetoimitsijalle.

Ennen etsintää suljetussa astiassa oleva tunnistehaju luovutetaan koiranohjaajalle. On ohjaajan päätettävissä, ottaako hän tunnistehajun mukaan vai ei.

Jäljen suuntaa ei kerrota.

Suoritus

Ohjaaja odottaa suorituspaikan ulkopuolella koiran kanssa. Koiralla on panta ja etsintävaljaat sekä 5–10 metrin pituinen liina; etsintä voidaan tehdä vain etsintävaljaissa.

Kutsuttaessa paikalle koiranohjaaja ilmoittautuu taluttimeen kytketyn ja perusasennossa istuvan koiran kanssa tuomarille ja kertoo tälle ilmaisutavan. Tuomari kertoo tilannekuvan ja lähtöalueen, jonne ohjaaja voi vapaasti liikkua.

Seuraavaksi aika laitetaan aika käyntiin. On ohjaajan päätettävissä, valmisteleeko hän koiran etsintää varten ennen ilmoittautumista vai jälkeenpäin, mahdollisen hajutunnistusrituaalin jälkeen, jo käynnissä olevan ajan kustannuksella.

Hajutunnistus tapahtuu tuomarin merkistä jäljentekijän tunnistehajulla, jonka ohjaaja saa koetoimitsijalta.

Koiran tulee joko itsenäisesti tai käskystä löytää tunnistehajua vastaava jälki aloituspisteestä ja sen jälkeen seurata sitä tavoitteellisesti ja jatkaen.

MT:ssä taktiikkaan sisältyy tilanteen arviointi ja tiedon kerääminen kadonneesta henkilöstä sekä näiden tietojen hyödyntäminen jälkityöskentelyssä.

Ohjaajan on ymmärrettävä tilannekuva. Siten sää, termiset olosuhteet ja kyseisen etsintäalueen olosuhteet on otettava huomioon. Tiedonannon

perusteella ohjaajan tulee pystyä arvioimaan tilanne. Hän kertoo taktiikkansa. Kaikki etsintäsuunnitelman muutokset on kerrottava tuomarille.

Jos koira ei löydä jälkeä, koirakko voi yrittää jatkaa sen etsimistä etsintäajan kuluessa eteenpäin, mutta tuomari voi lopettaa etsinnän, kun on selvää, että koira kieltäytyy työskentelemästä tai ei pysty ratkaisemaan tehtävää.

Tuomari seuraa koirakkoa kohtuullisen matkan päässä. Ohjaaja saa pitää tauon etsinnässä, mutta se kuluttaa kokonaisaikaa. Ohjaaja saa puhdistaa koiran pään, silmät ja nenän sekä antaa sille vettä työskentelyn aikana.

Ilmaisun aikana ohjaajan ja/tai jäljentekijän vaikuttaminen ilmaisuun on kielletty.

Koiran täytyy paikantaa jäljentekijä suoraan, itsenäisesti, selkeästi ja ilman minkäänlaista ohjaajan vaikutusta ja ilmoitetulla ilmaisutavalla.

Tunnistehajun esittäminen koiralle uudelleen on sallittu, jos koira ei seuraa jälkeä sään tai tuulen vuoksi.

Koe päättyy, kun jäljentekijä löytyy, kun ohjaaja tai tuomari lopettaa sen tai kun aika on kulunut loppuun. Suorituksen lopussa ohjaaja tekee loppuraportin ja tuomari kertoo arvostelun.

Arvostelu

Tuomarilla on oikeus seurata jälkeä ajoneuvolla (skootterilla tai vastaavalla). Jatkokuljetukset seuraavaan lähtöpisteeseen – kuljetus tarvittaessa ajoneuvolla – tulee järjestää tuomarille. Tuomari arvioi jäljen seuraamista, työskentelyä sekä koiran itsenäistä jäljentekijän ilmaisua. Ohjaajan osalta arvioidaan oikeanlaista toimintaa lähtötilanteessa, liinan käsittelyä etsinnän aikana ja huomiota liikenteeseen.

Koiran pitää osoittaa positiivista etsintäkäyttäytymistä. Hajuvanan seuraaminen tai ylläpitäminen tarkoittaa, että koira seuraa hajuvanaa mahdollisimman johdonmukaisesti ja tavoitteellisesti, tai että selkeä, itsenäinen etsintäkäyttäytyminen on tunnistettavissa koko reitillä.

Reitiltä poikkeaminen ei ole virhe, kunhan koira voi itsenäisesti jatkaa reitin seuraamista.

Ohjaajan on otettava erityisesti seuraavat asiat huomioon koko kokeen ajan:
- yleiskuvan ymmärrys koko reitistä
- työskentely ja kommunikaatio koiran kanssa, koiran lukeminen
- liinan oikeanlainen käsittely
- yhteydenpito avustajaan.

Arvioidaan, onko ohjaajalla täydellinen kuva tilanteesta perustuen annettuihin lähtötietoihin ja hänen tekemään tiedusteluun ja siitä johtavaan päätökseen taktiikasta. Arvioidaan myös, miten ohjaaja ohjaa koiransa jäljen tunnistehajuun ja tarjoaako hän tunnistehajua koiralle uudelleen etsintätyön aikana. Tärkeää on myös se, osaako ohjaaja selvästi tunnistaa, milloin koira

on menettänyt hajun, esim. risteyksessä ja johtaa koiran takaisin sopivassa paikassa reitin varrella ja antaa koiran työskennellä siitä pisteestä lähtien.

Jos koira menettää tunnistehajun silloin tällöin, koirakko voi yrittää poimia hajun viimeisimmän paikan, jossa se havaittiin, tämä kuluttaa kokonaisaikaa.

Tuulen pyörteistä johtuen koira saattaa poimia hajuvanan useita metrejä alkuperäisen jäljentekijän kulkeman jäljen vierestä. Tämä ei ole virhe, kunhan koira säilyttää reitin suunnan oikein. Hajuvana voi myös kulkeutua rinnakkaisille kaduille ja poluille. Tämän tyyppisen hajuvanan seuraaminen ei ole virhe, jos koirakko löytää jäljentekijän tätä reittiä pitkin.

Jos esimerkiksi jäljentekijä kääntyy vasemmalle risteyksessä ja sitten oikealle seuraavalla kadulla, sallitaan, että koira menee ensin suoraan eteenpäin ja sitten saa hajun seuraavalla kadulla ja seuraa sitä. Katujen yhdistyessä ja risteyksissä jäljen hajuvana saattaa kulkeutua katuja pitkin muualle. Koira voi etsiä näitä katuja yksitellen, kunnes hän löytää tien, josta jäljentekijä meni ja voi jatkaa hänen jälkensä seuraamista.

Myös kulmissa jäljentekijän hajuvana saattaa kulkea suoraan eteenpäin, varsinkin myötätuulessa. Koira voi siis etsiä kulmapisteen yli. Jos koira jatkaa työskentelyä suoraan kulmasta huolimatta ja ohjaaja tunnistaa tämän, hän voi estää koiran kulkemisen kulman yli.

Heikentynyt suorituskestävyys etsinnöissä huonon kunnon sekä etsintämotivaation vuoksi (etsinnän aikana kiinnostus vähenee ja/tai ohjaaja joutuu toistuvasti rohkaisemaan koiraa), vaikuttaa arviointiin.

Nenätyöskentelyn nopeus ja kuonon asento ovat toissijaisia seikkoja, eikä niillä ole merkitystä arviointiin tai kokeen arvosanaan. Ohjaajan on kyettävä säätelemään etsintänopeutensa liikenteen mukaan ja turvallisuuden vuoksi.

Jos koira johtaa ohjaajan täysin väärään suuntaan, koe keskeytetään.

Tuomari voi keskeyttää työskentelyn milloin tahansa, jos hän on vakuuttunut siitä, että koira ei voi jatkaa työskentelyä itsenäisesti.

Jos koira löytää jäljentekijän vain vahvalla ohjaajan avulla, koe keskeytetään.

Jos suorituksessa annettu aikaraja ylittyy, on suoritus 0 pistettä.

Ilmaisu: Arvioidaan, löytääkö ja ilmaiseeko koira suoraan ja ilman ohjaajan vaikutusta jäljentekijän. Ohjaajan on osoitettava selkeästi käsi- ja äänimerkkien avulla tuomarille, että hänen koiransa ilmaisee. Jos koira ei ilmaise tai ei ilmaise selvästi jäljentekijää, tai jos koira ilmaisee väärän henkilön, kokonaisarvosana on puutteellinen. Jos koira häiritsee jäljentekijää, vähennetään arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

Hajuerottelu/ ilmaisuharjoitus

Jokaisen hajuerottelu/ilmaisuharjoituksen alussa avustajat luovuttavat tunnistehajunsa tuomarille, joka sitten valitsee vastaavan tunnistehajun avustajan lähdön jälkeen. Tunnistehajuesineet on merkittävä neutraalisti (esimerkiksi numeroilla tai kirjaimilla) ja ohjaajan ei pitäisi pystyä tunnistamaan kenelle annettu haju kuuluu.

Avustajien määrä:

MT-V: 2 avustajaa

MT-A: 3 avustajaa

MT-B: 4 avustajaa

Merkityltä aloituspaikalta kaikki avustajat kävelevät 15 m (20 askelta) yhdensuuntaisesti yhdessä samalla nopeudella merkittyä perusviivaa, jota pitkin he kävelevät edessä merkittyyn sijaintiin ja siitä säteeltään 5 m olevan puoliympyrän reunoille testitason mukaisesti. He pysyvät siellä rauhallisesti seisomassa selkä lähtöpisteeseen.

Tuomarin merkistä ohjaaja valmistelee koiran etsintään. Tuomari antaa ohjaajalle tunnistehajun, joka kuuluu yhdelle henkilöistä. Ohjaaja kytkee koiran irti ja lähettää sen 1 käskyllä ja/tai käsimerkillä näkyvillä seisovien ihmisten joukkoon 20 askeleen päähän. Koiran on mentävä suorinta reittiä henkilöille ja ilmaista heistä oikea henkilö. Ilmaisu on suoritettava raportoidun ilmaisutyypin mukaan. Ohjaaja hyväksyy ilmaisun, tuomarin merkistä kävelee koiran luo ja lopettaa ilmaisun. Ilmaisun päättymistapa (hakeminen /kutsuminen) on ohjaajan päätettävissä.

Hajuerottelu/ilmaisuharjoituksen paikka voi olla harjoituspaikka, niitty, parkkipaikka tai vastaavaa.

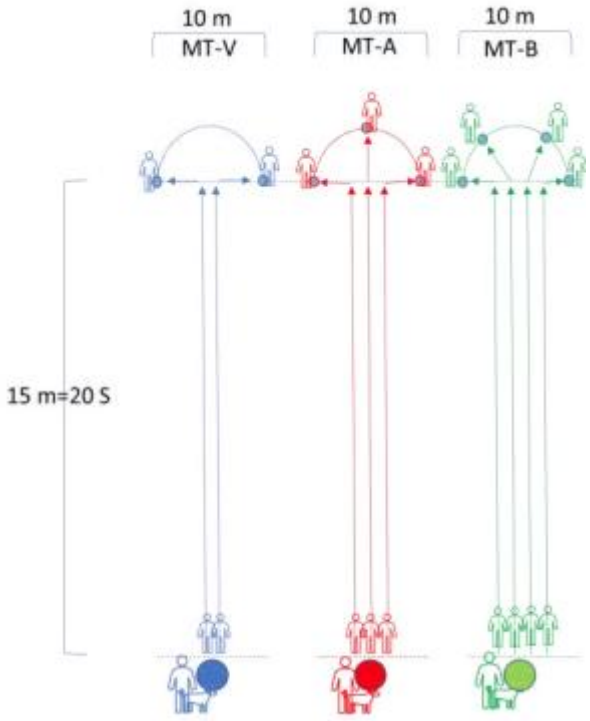

8.1 Mantrailing esikoe V

Suoritukset	Jäljen etsiminen	10 p
	Jäljen seuraaminen	40 p
	Löytö ja ilmaisu	40 p
	Hajuerottelu/Ilmaisutesti	10 p
Jälki	1000 normaaliaskelta / noin 500 m, 2 suunnan muutosta, maaston muutos ja 1 kadun tai polun risteys.	
Jäljen ikä	60 minuuttia.	
Jäljestämisaika	20 minuuttia.	
Arvostelu	Tuomari voi keskeyttää työskentelyn milloin tahansa, jos hän on vakuuttunut siitä, että koira ei voi jatkaa itsenäistä työskentelyä. Jos jäljentekijää ei löydy, kokonaisarvosana on puutteellinen.	

8.2 Mantrailing A

Suoritukset	Jäljen etsiminen	20 p
	Jäljen seuraaminen	70 p
	Ohjaajan käyttäytyminen	20 p
	Taktiikka ja yhteistyö	20 p
	Löytö ja ilmaisu	50 p
	Hajuerottelu/Ilmaisutesti	20 p
Jälki	2000 normaaliaskelta / noin 1000 m, 3 suunnan muutosta, vähintään 1 maaston muutos ja 1 kadun tai polun risteys, 1 häiriöhenkilö istumassa tai makaamassa reitillä (600 ja 800 m välillä) johtaakseen pois jäljeltä.	
Jäljen ikä	4 tuntia.	
Jäljestämisaika	45 minuuttia.	
Arvostelu	Tuomari voi keskeyttää työskentelyn milloin tahansa, jos hän on vakuuttunut siitä, että koira ei voi jatkaa itsenäistä työskentelyä. Jos jäljentekijää ei löydy, kokonaisarvosana on puutteellinen.	

8.3 Mantrailing B

Suoritukset	Jäljen etsiminen	20 p
	Jäljen seuraaminen	70 p
	Ohjaajan käyttäytyminen	20 p
	Taktiikka ja yhteistyö	20 p
	Löytö ja ilmaisu	50 p
	Hajuerottelu/Ilmaisutesti	20 p
Jälki	4000 normaaliaskelta / noin 2000 m, vähintään 4 suunnan muutosta, vähintään 1 maaston muutos ja 2 kadun tai polun risteystä. Kaupunkialueen ja avoimen alueen suhde noin 50/50 %.	
Jäljen ikä	6 tuntia.	
Jäljestämisaika	60 minuuttia.	
Arvostelu	Tuomari voi keskeyttää työskentelyn milloin tahansa, jos hän on vakuuttunut siitä, että koira ei voi jatkaa itsenäistä työskentelyä. Jos jäljentekijää ei löydy, kokonaisarvosana on puutteellinen.	